

Täysistunto

Maanantai 4.3.2019 klo 12.04—16.20

Täysistunto alkoi klo 12.04. Täysistunto päättyi klo 16.20.

Puhetta johtivat puhemies Paula Risikko (12.04—14.00), ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen (14.00—16.00) ja toinen varapuhemies Tuula Haatainen (16.00—16.20).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asian U 108/2018 vp.

3. Valtioneuvoston tulevaisuusselonteon 2. osa Ratkaisuja työn murroksessa

Valtioneuvoston selonteko VNS 5/2018 vp

Valiokunnan mietintö TuVM 1/2018 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Paula Risikko: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Nyt päätetään tulevaisuusvaliokunnan mietinnön TuVM 1/2018 vp pohjalta kannanotosta selonteon johdosta.

Tulevaisuusvaliokunnan puheenjohtajan Stefan Wallinin esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Ryhmäpuheenvuorojen pituus on enintään 5 minuuttia ja muiden etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia. Lisäksi myönnän harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja.

Keskustelu

12.05 **Stefan Wallin r** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Tällä hetkellä lähitulevaisuus eli seuraavat kuusi viikkoa taitavat kiinnostaa sekä poliitikkoja

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

että julkista sanaa enemmän kuin ikuisuus. Poliitiikka on suoraa lähetystä, ja usein se vanha sanonta ”parempi pyy pivossa kuin kymmenen oksalla” toimii käytännön elämän ohjenuorana.

De kommande sex veckorna utgör för tillfället i både detta hus och mediehusen den omedelbara, den akuta framtid som åtminstone för stunden skuffar undan många frågor som på längre sikt är helt avgörande för detta lands framtida öden. Den framtiden vidkänner inga fyraårscykler utan sträcker sig långt över både valperioder och hela generationer.

Mutta onneksi meillä on tulevaisuusvaliokunta, jonka poliittisista suhdanteista täysin riippumaton tehtävä on tunnistaa päätöksenteon kannalta tärkeitä, tulevaisuudessa erityistä huomiota vaativia pidemmän aikavälin asioita. Sellainen asia on hallituksen tulevaisuusselonteon teemana oleva työn murros ja suomalaisen työn tulevaisuus.

Selonteossa tarkastellaan työn muutosta työn rakenteiden, sisällön, osaamisen, toimeentulon ja työn merkityksen näkökulmasta. Muutoksen keskiössä ovat uuden teknologian mahdollistama työn tekemisen ja jakamisen uudet tavat sekä globaalit haasteet, kuten muuttoliike ja kestävä kehitys.

Suomi tarvitsee koko väestön kattavan laadukkaan elinikäisen oppimisen mallin, joka varmistaa kaikkien kansalaisten riittävät perustaidot tulevaisuuden työelämässä sekä tukee toimeliaisuutta ja toimintakyvyn säilymistä. Riittävän työvoiman turvaamiseksi tarvitaan myös työperäisen maahanmuuton edistämistä ja syrjäytymisen tehokasta ehkäisemistä.

Tulevaisuusvaliokunta sai lausunnot tulevaisuusselonteosta sivistysvaliokunnalta sekä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalta, mistä parhaimmat kiitokset.

Nyt käsittelyssä olevassa mietinnössään tulevaisuusvaliokunta keskittyi laajasti myös työn murroksen globaaleihin reunaehtoihin, muun muassa 1,5 asteen polkuun. Lisäksi keskityttiin hyvinvointitalouden mittareihin, uuteen teknologiaan ja uuteen työhön, osatyökykyyn, demografiaan, sukupuolten väliseen tasa-arvoon sekä työ- ja koulutusperäiseen maahanmuuttoon, luovaan talouteen ja monitoimijuuteen, teknologian yhteiskunnallisiin vaikutuksiin sekä pitkän aikavälin politiikkaan, muun muassa tulevaisuusselonteon vaikuttavuuden kehittämiseen ja tulevaisuusvaliokunnan rooliin.

Mietintöä valmistellessaan valiokunta kuuli laajasti asiantuntijoita yhteiskunnan eri osa-alueilta. Muutoksen ajurit, kuten esimerkiksi teknologian kehitys, ilmastonmuutos ja väestörakenteen muutos sekä niiden moninaiset vaikutukset työelämään, on asiantuntijoiden mukaan pääosin tunnistettu tulevaisuusselonteossa. Hyvää palautetta saivat myös selonteossa esille tuodut kehityssuuntien ristiriitaisuudet sekä niihin liittyvät yhteiskunnalliset jännitteet.

Syvällisempää tarkastelua puolestaan toivottiin muun muassa uusista osaamistarpeista, työmarkkinoiden polarisaatiosta, työn organisoinnista alustataloudessa, alustatalouden hyödyistä, haitoista ja todellisista merkityksistä, toimeentulon rakenteista tulevaisuuden työelämässä, ihmisten moninaisuudesta, maahanmuutosta, työelämän ja muutosten etiikasta ja niin poispäin.

Keskeisessä asemassa tulevaisuuden työelämän ja kilpailukykyisen Suomen kannalta on tietysti koulutusjärjestelmä. Sen perusvahvuus on edelleen, että jokaiselle tarjotaan tasavertaiset koulutusmahdollisuudet hänen omista lähtökohdistaan riippumatta. Hyvät sivistykselliset valmiudet sisältävä osaamis pohja luodaan jo varhaiskasvatuksessa ja perusope-

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

tuksessa. Eräs keskeinen havainto liittyy jatkuvan oppimisen kehittämiseen, koulutustarpeen ennakointiin ja laajaan hyvinvointimalliin.

En av de stora utmaningarna för det livslånga lärandet är behovet att uppdatera kunskan-
det också för dem som redan befinner sig i arbetslivet eller för den oroväckande stora skara
unga vuxna som saknar avgångsbetyg från andra stadiet. Uppskattningarna av behovet av
vidare- eller kompletterande utbildning varierar från en till två miljoner personer fram till
år 2030, och det här är en gigantisk utmaning. Tämä on valtava haaste.

Omassa lausunnossaan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta tähdentää sosiaaliturvan kokonai-
suudistuksen tarpeellisuutta ja kannattaa opiskelun mahdollistamista tarkoituksenmukai-
sesti mukautetulla työttömyysturvalla. Kiireellisesti ratkaistavana asiana mainittakoon
nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen, olkoonkin, että viimeaikainen kehitys on ollut posi-
tiivisesti merkille pantavaa. Edessä on joka tapauksessa laaja työn ja talouden murros, jo-
hon sopii huonosti nykyiseen työ- ja sosiaaliturvalainsäädäntöön sisältyvä jyrkkä kahtiaja-
ko palkkatyön ja yrittäjyyden välillä. Nykyinen sosiaaliturvamalli tukee heikosti uutta eril-
lisistä työsuhteista ja toimeksiannoista tai muutoin yrittäjämäisestä työstä rakentuvaa työ-
uraa. Tähän voisi vielä lisätä, että taistelu erilaisia työnteon ja varsinkin lyhyiden työsu-
hteiden kannattavuutta vähentäviä kannustinloukkuja vastaan ei todellakaan ole vielä ohi.

Puhemies! Pitää ajatella globaalisti ja toimia paikallisesti. Näin voidaan ehkä kiteyttää
Agenda 2030 ja kestävä kehityksen sanoma pähkinänkuoressa. Tulevaisuusvaliokunta
painottaa, että kestävä kehitys ja erityisesti ilmastonmuutoksen pysäyttäminen kuuluvat
globaaleihin reunaehtoihin, jotka on huomioitava työn tulevaisuutta pohdittaessa. Työ ja
kestävä kasvu on sopeutettava ekologisiin rajoihin ja Suomen kansainvälisiin sitoumuk-
siin.

Teknologian kehityksen ennakointi on yksi tulevaisuusvaliokunnan päätehtävistä. Tek-
nologialla on merkittävä rooli myös, kun puhutaan muuttuvasta työstä ja työelämästä. Uusi
teknologia mahdollistaa globaaleille markkinoille pääsyn helpommin kuin ennen ja luo
kilpailukykyä, mutta samasta syystä tuota saavutettua markkina-asemaa ja edelläkävijyyt-
tä on vaikea säilyttää. Tarvitaan vahvaa, jatkuvaa näyttöä.

Tulevaisuusvaliokunta toteaa, että uusi teknologia voi korvata vanhoja teknologioita ja
myös lopettaa sitä kautta vanhoja töitä ja ammatteja. Samalla on kuitenkin kyse siitä, että
uusi teknologia muuttaa nykyisten ammattien sisältöä ja työn organisoitumista. Uusi tek-
nologia luo siis myös uutta työtä ja uusia ammatteja sekä mahdollistaa uusia liiketoiminta-
ja työmahdollisuuksia.

Työn tulevaisuuteen ja määrään vaikuttavat myös demografiset ja sukupuoleen liittyvät
tekijät. Vuonna 1987 Suomessa syntyi hieman yli 60 000 lasta ja 30 vuotta myöhemmin
vuonna 2017 yli 10 000 lasta vähemmän.

Till den här demografiska utmaningen hör också frågan hur vi kan befrämja arbets- och ut-
bildningsrelaterad invandring. Finland måste i framtiden få klart fler högskolestuderande
från andra länder och helst också kunna sysselsätta dem här efteråt. Det här förutsätter smi-
digare invandrings- och uppehållstillståndspåbudsprocedurer, flexibla internationella service-
processer i högskolorna och bättre sysselsättningsförutsättningar för dem som får sin exa-
men. Också asylsökande måste få möjlighet att snabbare inträda i arbetslivet.

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

Mietintönsä päätteeksi tulevaisuusvaliokunta ehdottaa, että eduskunta omassa tulevassa päätöksessään edellyttäisi valtioneuvostolta seuraavaa: ”Valtioneuvosto

1) luo vaihtoehtoisia skenaarioita ja toimintamalleja myös sen varalle, että muutos globaalissa toimintajärjestelmässä on pysyvä tai hyvin pitkäaikainen. Globaalin toimintaympäristön epävarmuuden vuoksi on analysoitava entistä laajemmin myös sellaisia skenaarioita, joissa kansainvälisen yhteisön kehityskulku ei ole toivotunlaista. Tämä ei ole ristiriidassa virallisten tavoitteiden edistämisen kanssa, vaan varautumista vaihtoehtoihin tulevaisuuksiin. Globaalin toimintaympäristön monimutkaistuessa ja EU:n päätöksenteon vaikeutuessa esimerkiksi pohjoismaisen yhteistyön merkitys tulee kasvamaan.

2) varmistaa, että elinikäisen jatkuvan oppimisen malli kehitetään huomioiden lähiajan haasteena myös jo työelämässä olevien osaamisen päivittäminen, mukaan lukien vailla toisen asteen tutkintoa olevien nuorten aikuisten laaja joukko.

3) kehittää mekanismeja, joilla ilmastonmuutoksen hillintätoimista pahiten kärsiville yritysille, ihmisille ja alueille voidaan korvata sopeutumisesta aiheutuvia kuluja.

4) täydentää valtion tulo- ja menoarviota laadittaessa bkt-mittaria luonnonvarojen kulutusta sekä hyvinvoinnin määrää paremmin arvioivalla satelliittitilinpidoilla sekä yhdistelmäindikaattoreilla.

5) valitsee työn murrokseen, suomalaisen työn tulevaisuuteen ja hyvinvointitalouteen liittyen ilmiöpohjaisen budjetoinnin kohteeksi nuorten syrjäytymisen ehkäisyn, osatyökyvyn hyödyntämisen ja työhyvinvoinnin.

6) kokeilee taiteilija-allianssia.

7) selvittää, tarvitaanko bkt-mittarin rinnalle uusia mittareita digitalisaation ja digitaalisen liiketoiminnan vaikutusten ymmärtämiseksi.

8) selvittää alustatalouden, lohkoketjuteknologian ja kryptovaluutan vaikutuksia talouteen sekä edistää Verohallinnon kansainvälistä yhteistyötä alustatalouden valvonnan edistämiseksi ja uusien alustatalouden palveluiden kehittämiseksi

9) kehittää tulevaisuusvaliokunnan selonteon vaikuttavuutta siten, että selonteon valmistelu kiinnitetään paremmin ministeriöiden yhteiseen ja jatkuvaan ennakointiin. Ministeriöiden yhteisen ja jatkuvan tulevaisuustyön yhteen keräävä julkaisu voi toimia tulevaisuusselonteon ensimmäisenä, yhteistä ymmärrystä rakentavana osana. Ja toisessa osassa valtioneuvosto voi valintansa mukaan avata paremmin jonkin tai jotkut selvityksessä esille nousseista ilmiöistä.

10) kehittää teknologian eettistä arviointia ja teknologian yhteiskunnallisten vaikutusten arviointia verkostomaisesti esimerkiksi osana kansallista ennakointiverkostoa ja sen strategisia ennakointikeskittymiä.”

Arvoisa puhemies! Lopuksi, yhtä kaikki: Eräs tärkeimmistä arvokysymyksistä on, miten rakentaa tarinaa Suomesta ja suomalaisuudesta, joka perustuu monimuotoisuuteen ja jossa jokainen voisi kokea kuuluvansa mukaan. Työn sopeuttaminen meneillään olevaan murrokseen, mutta planeetan asettamiin rajoihin, edellyttää käytäntöjen ja narratiivien muutosta toivoa ylläpitäväksi uudeksi jälleenrakennusprojektiksi. Kenenkään ei tule olla tässä tarinassa objekti, pelkkä toimenpiteiden kohde. Olemme kaikki subjekteja toimijoita, kukin omilla taidoillamme ja omalla tavallamme.

Puhemies Paula Risikko: Kiitoksia. Seuraavaksi mennään ryhmäpuheenvuoroihin. Ensimmäisenä keskustan eduskuntaryhmä, edustaja Pirttilahti. — Olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

12.16 **Arto Pirttilahti kesk** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työ monimuotoistuu, ja tarve joustavammille työnteon muodoille kasvaa. Tulevaisuuden työelämässä tärkein taito onkin muuntautumiskyky.

Me keskustassa luotamme ihmiseen. Jokainen sukupolvi kohtaa aivan uusia haasteita, mutta jokainen sukupolvi myös onnistuu ratkaisemaan ne omalla tavallaan. Luotamme elinikäiseen oppimiseen. Siihen viitataan sekä selonteossa että valiokunnan mietinnössä. Keskustassa elinikäisen oppimisen pohja luodaan koulutuksen tasa-arvolla. Pienten lasten koulu on mallimme, jossa lapsen perustaitojen kehittymistä tarkastellaan jo koulun toisella luokalla. Tarpeellisella tuella tulisi varmistaa, että jokainen koululainen saa riittävät valmiudet tulevaisuuteen. Mallimme mukaan koko opintien pitää olla joustava ja muunneltava. Oppioikeuden — ei suinkaan oppivelvollisuuden — tulee kestää 18-vuotiaaksi, niin että jokaisella nuorella on täysi-ikäisenä joko lukion tai ammattioppilaitoksen tutkinto. Emmekä sulje pois sitäkään, etteikö tutkintoa voisi suorittaa myös vapaan sivistystyön polkuja hyödyntäen.

Arvoisa puhemies! Opinnoista työelämään siirtymisen on syytä kehittyä huomattavasti nykyistä monimuotoisempaan suuntaan. Tämä edellyttää sujuvia rajapintoja koulutuksesta töihin ja toisinpäin. Tarrautumalla vanhoihin rakenteisiin, toimintatapoihin ja asenteisiin väistämättömästä muutoksesta tulee paitsi hitaampi myös tuskallisempi. Tarvitaan poikkihallinnollista ajattelua, jossa opetus, oppiminen, työelämän säännöt, työnvälitys ja yrittäjyys on sidottava saumattomasti toisiinsa. Työ lohkaisee jo nykyisin huomiotamme silloinkin, kun olemme perheen ja läheisten keskellä. Mutta myös läheisille on suotava huomio ja apu, silloin kun he sitä tarvitsevat. Tämä on entistä tärkeämpää. Kohta meillä kaikilla on ikääntyvät vanhemmat tai muita läheisiä, joiden avuntarve vuosien myötä vain lisääntyy. Hyvä työpaikka ja työyhteisö joustavat perheiden hyväksi, koska se lisää myös työntekijän hyvinvointia.

Arvoisa puhemies! Työ tarvitsee tekijänsä, ja tekijä ansaitsee työn. Tulevaisuudessa tekijöinä pitää olla yhä laajempi joukko erilaisia osaajia. Osa-aikaiset, osatyökykyiset, ikääntyvät tai uudelleen kouluttautuvat ovat valtava voimavara. Jos valmiudet eivät riitä, oppimis- ja työpolun joka ainoassa vaiheessa on saatava tarvittavaa tukea. Siten myös ehkäisemme tehokkaimmin syrjäytymistä. Työyhteisöjen asennemuutosta tarvitaan erityisryhmien työllistymiseen. Valmennuksista tai kuntoutuksista ei ole mitään hyötyä kenellekään, jos ne ovat irrallaan aidosta työympäristöstä.

Toimialojen rajojen murtuessa työ jäsentyy uudella tavalla. Työntekijä ei anna enää aikaansa vaan osaamistaan ja aikaansaamistaan. Alustatalous tarjoaa rajattomia uusia mahdollisuuksia, jotka synnyttävät uusia palveluita, työpaikkoja ja elinvoimaa. Tarvitaan uusia keinoja, joiden avulla ihmiset ja työmarkkinat pystyvät sopeutumaan tähän. Siksi myös sosiaaliturvan täytyy jatkossa olla vahvaan perusturvaan nojaava kokonaisuus, joka antaa sijaa yrittämiselle, osuuskunnille ja yhteistyölle. Teknologiset ratkaisut ja työn tekemisen uudet muodot antavat meille välineitä myös suurimman globaalin haasteemme, ilmastonmuutoksen, kohtaamiseen. Yhä useampi toimenkuva tai työn osa on riippumaton siitä, missä työ fyysisesti tehdään. Alustat ja yhteydet tuovat maamme, maanosamme ja maailmamme päätelaitteeseen silloin kun haluamme.

Juha Sipilän hallituksen kärkihankkeen avulla olemme tällä vaalikaudella purkaneet byrokratiaa sadoista eri säädöksistä. Mielestäni parasta tässä kaikessa on se, että yhä useamassa organisaatiossa kehittäjät ja johtajat ovat muuttaneet ajatteluaan. Moni virkamies-työtä tekevä on halunnut muuttua tarkastajasta valmentajaksi: kun tarkastuksessa löytyy

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

epäkohta, se ratkaistaan ja korjataan yhdessä. Tämä kertoo siitä ajatuksesta ja asenteesta, että voidaan muuttua. Tällaista ajattelua keskustan eduskuntaryhmä peräänkuuluttaa myös työn murroksen kohtaamiseen.

Arvoisa puhemies! Pääministeri Juha Sipilä on esittänyt, että jatkossa tulevaisuusselontekoja tehtäessä eduskunnan tulevaisuusvaliokunta olisi mukana valmistelemassa näitä vaalikausien ylitse ulottuvia pitkän aikavälin visioita Suomelle. Me keskustan eduskuntaryhmässä kannatamme tätä ajatusta lämpimästi. Tulevaisuus on liian laaja käsite kutistettavaksi vain yhden vaalikauden mittaiseen ajatteluun.

Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat! Keskustan ryhmän puolesta kiitän lämpimästi tulevaisuusvaliokuntaa, puheenjohtajaa ja jäseniä, hyvästä keskustelusta ja tästä mietinnöstä. Kiitokset myös meidän erinomaisille valiokuntaneuvoksille.

12.21 Sinuhe Wallinheimo kok (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! ”Työelämä mullistuu: Tällainen on tulevaisuuden ’supertyöntekijä’.” ”Tekoälyn mullistus on tulossa: Viidesosa työpaikoista katoaa, ja suuri joukko ihmisiä takaisin koulun penkille.” Tällaisia otsikoita on viime vuosina vilissyt työn murrokseen liittyen. On totta, että työelämä tulee robotisaation ja digitalisaation myötä mullistumaan tulevina vuosikymmeninä. Tätä ei kuitenkaan tule katsoa uhkana vaan mahdollisuuksien kautta. Ihmistyölle on aina löytynyt uusi tarve ja muoto, minkä vuoksi kehityksen jarruttaminen on väärä keino suhtautua murrokseen. Murrokseen on toki varauduttava etukäteen. Tämä on huomioitava etenkin koulutuksessa, mutta yhtä lailla se vaikuttaa perhevapaiden, yritystukien, eläkkeiden ja tietenkin verotuksenkin uudistamiseen.

Arvoisa puhemies! Työ ei lopu, vaan työtehtävät muuttuvat. Kysymys kuuluukin, pysykö koulutus muuttuvien työsisältöjen ja -tehtävien perässä. Jatkossa osaaminen vanhennee entistä nopeammin. Siksi tarvitsemme koulutusjärjestelmän, joka tarjoaa meille hyvät perustaidot omaksua uutta. Keskiössä on oltava osaaminen, ei tutkintonimikkeet. Tutkin-tojen rinnalle tarvitaan erilaisia lyhyempiä, moduulimuotoisia koulutuksia, jotta aina ei tarvitse aloittaa tutkintoa alusta. Koulutuksen painopistettä tuleekin siirtää yhä enemmän teoreettisiin perusvalmiuksiin ja metataitoihin, jotka muuntautuvat teknologian kehityksen mukana. Kokoomuksen eduskuntaryhmä esittää Suomelle jatkuvan oppimisen uudistusta tulevalle hallituskaudelle.

Myös työn tekemisen muodot ja työsuhteet moninaistuvat, mikä edellyttää muutoksia esimerkiksi lainsäädännössä ja sosiaaliturvassa. Yksi keskeinen muutos on alustatalous. Suomella on suuri potentiaali olla alustatalouden luvattu maa. Digitaalisesti tarjottuja palveluita voidaan toteuttaa globaalissa mittakaavassa. Tämä jos mikä avaa mahdollisuuksia suomalaiselle osaamiselle. Alustatalouden toimivuus edellyttää kuitenkin toimivia pelisääntöjä. Pelisäännöt toiminnalle on asetettava niin, että palvelut ja verotus ovat samalla viivalla riippumatta siitä, kuka tarjoaa ja miten.

Arvoisa puhemies! Työn murroksesta seuraa myös yhteiskunnan tukiverkkojen uudistamistarve. Yhä useammalla ihmisellä työn rajapinnat hämärtyvät: olet välillä yrittäjä, työnantaja, työntekijä, työtön, osa-aikaisesti työllistetty ja niin edelleen. Työmarkkinoiden ja työelämän joustavuus lisääntyy, ja toimeentuloon liittyvät kysymykset korostuvat. Tämän vuoksi tarvitsemme laaja-alaista keskustelua sosiaaliturvasta. Kokoomuksen esittämä yleistukimalli yhdistäisi sosiaaliturvan eri muotoja ja keventäisi byrokratialoukkua, eli työn vastaanottaminen olisi aina kannattavaa. [Sari Essayah: Kuulostaa ihan KD:ltä!]

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

Myös osa-aikatyön mahdollisuuksia on parannettava ja yksinyrittäjyyden sosiaaliturvaa selkeytettävä. Ikääntyvässä Suomessa keskeistä on myös ulkomaisen työvoiman saatavuus ja sen merkitys hyvinvointipalveluiden turvaamisessa. Kokoomuksen eduskuntaryhmän mielestä ulkomaalaisen työvoiman saatavuusharkinnan poisto olisi tärkeä teko pulonkautojen vähentämiseksi. Useat hakijat joutuvat tällä hetkellä odottamaan työlupaa 6–8 kuukautta, jopa kauemmin.

Arvoisa puhemies! Vaikuttavana tekijänä kaikkeen toimintaan on tarkasteltava talouskasvun toteutumista ilmastomuutoksen ja 1,5 asteen lämpenemisrajoituksen puitteissa. Kehittyneiden maiden on vähennettävä päästöjään nopeasti. Samalla on ratkaistava kestävä toimeentulon turvaamisen haaste. Kokoomuksen eduskuntaryhmän näkemyksen mukaan verotuksen painopistettä tulisi siirtää ansiotuloverotuksesta ja yrittämisen verotuksesta ympäristöhaittojen verotukseen. Näin tuetaan työllisyyttä — samalla päästöjä vähentäen. Saastuttamiselle on asettava yhteiskunnan toimesta riittävä hinta, ja päätökset on tehtävä pitkäjänteisesti. Lisäksi edelläkävijäratkaisujen kehittäminen tuo maallemme valtaavan mahdollisuuden puhtaiden huipputeknologioiden kaupallistamisessa ja viennissä. Tehokkaimmin päästötalkoot onnistuisivat globaalisti yhtenäisen päästöhinnittelun avulla.

Arvoisa puhemies! Inhimillinen osaaminen on paras turva muutoksessa. Tämä edellyttää hyvää koulutustasoa, uteliaisuutta ja kykyä oppia jatkuvasti uutta. Meidän poliitikkojen tehtävänä on varmistaa, että tulevilla sukupolvilla tulee olemaan samat mahdollisuudet pärjätä kuin vanhemmillaan sekä luottamusta omaan tulevaisuuteen. Me kokoomuksen eduskuntaryhmässä luotamme siihen, että Suomessa meillä on kaikki edellytykset onnistua tässä.

12.27 Pilvi Torsti sd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tulevaisuusselonteot on otsikoitu ”Työn murros ja suomalaisen työn tulevaisuus”. Sanon heti kärkeen, että selonteko tunnistaa työn murroksen tulevaisuusnäkökulman. Huonommin se tunnistaa jo tapahtuneen työn murroksen, johon tulevien politiikkaratkaisujen pitäisi viipymättä ottaa kantaa. Kenties suurin työn murros on nimittäin tapahtunut viimeisen 30 vuoden aikana, kun perusasteen työpaikkojen määrä on puolittunut kaksi kertaa. Pelkän peruskoulun varassa ei enää työllisty. Lukio tai ammatillinen tutkinto on muuttunut aikamme peruskoulutukseksi. Nykyisellään kuitenkin edelleen joka kuudes nuori jää vaille toisen asteen tutkintoa, siis vaille peruskoulutusta.

Arvoisa puhemies! Ajankohtainen avainkysymys tulevaisuuden kannalta liittyen työn murrokseen onkin se, valmistaako koulutus nuoret siihen maailmaan, jossa he tulevat elämään. Siksi SDP on vuosia ajanut oppivelvollisuuden laajentamista ja toisen asteen aitoa maksuttomuutta. On nuorten tulevaisuuden kannalta tärkeää, että asia etenisi.

Arvoisa puhemies! Tulevaisuusselonteko sen sijaan nostaa laajasti esille jatkuvan oppimisen mallin kehittämistarpeen vastauksena työn murrokseen. Se on hyvä. SDP:n näkemyksen mukaan laaja, ihmislähtöinen jatkuvan oppimisen malli on toisen asteen oppivelvollisuuden ohella työn murroksen myötä syntynyt tarpeesta uudistaa koulutusjärjestelmäämme. Lisäksi tietysti esimerkiksi peruskoulua ja sen tasa-arvoa on vahvistettava. Ja kuten tämä selonteko osoittaa, meillä alkaa olla näiden koulutusuudistuksien kanssa kiire.

Arvoisa puhemies! Tämän päivän uudistuksilla me ratkaisemme, millainen tulevaisuus on. 2030-luku on yhtä kaukana kuin vuosi 2008, ja siihen mennessä maailman pitäisi esimerkiksi pystyä puolittamaan hiilidioksidipäästönsä, jotta ilmastokriisi voidaan selättää.

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

Työn murroksen osalta asiantuntijat uskovat kolmeen muutokseen, joita digitalisaatio, robotisaatio ja tekoäly tuottavat. Nykytyötä katoaa, uutta työtä syntyy, ja nykyammattien työn sisältövaatimukset muuttuvat.

Arvoisa puhemies! Pääministeri on tämän selonteon käsittelyn aikana nostanut kysymyksen: Suomessa tarvittaisiin ylivaalikautinen, pitkän aikavälin visio. SDP on tarttunut tulevaisuushaasteeseen viimeisen puolentoista vuoden ajan. Olemme rakentaneet laajan tulevaisuuslinjan, joka perustuu YK:n kestävä kehityksen 17:ään tavoitteeseen eli Agenda 2030 -visioon. YK:n vision pohjalta SDP:n tulevaisuuslinjan lähtökohtana on kestävyys kaikessa: taloudessa, meidän ihmisten arjessa ja ympäristössä. Puolentoista vuoden aikana tulevaisuuslinjaa on rakentanut noin neljä- ja puolisataa vapaaehtoista, ja olemme nimenomaan rakentaneet tavoitteet ensin 2030-luvulle ja vasta sitten tulevalle vaalikaudelle. Työ ei pääty vaaleihin vaan jatkuu yli vaalikausien.

Arvoisa puhemies! SDP onkin valmis ja halukas tuomaan tulevaisuuslinjan näkökulman parlamentaariseen työhön ja sen johtamiseen. Uskomme, että pitkäjänteinen työ myös esimerkiksi sosiaaliturvan uudistamisessa yleisturvan suuntaan lisää ihmisten luottamusta arkiseen oikeudenmukaisuuteen ja siihen, että yhteiskunta kestää ja kannattelee myös silloin, kun ihminen kaipaa tukea: sairas uskaltaa sairastaa, työtön kouluttautua ja silpputyölläinen tai yksinyrittäjä ottaa uutta työtä vastaan.

Arvoisa puhemies! ”Työn murros ja suomalaisen työn tulevaisuus” -tulevaisuusselonteko on tämän hallituksen merkittävin tulevaisuuslinjaus. Päätimme valiokunnassa lisätä kunnianhimon tasoa kysymällä asiantuntijoilta myös sitä, mitä heidän mielestään selonteosta puuttuu tai mitä on käsitelty liian vähän. Nuo lausunnot ovat kokonaisuutenaan valtavien arvokkaita, ja suosittelen niitä luettavaksi kaikille edustajakollegoille.

Valiokunnan mietinnössä saamamme vastaukset on ryhmitelty kahden otsikon alle: ”Eettisyys” ja ”Inhimillisyys”. Eettisyys liittyy ennen kaikkea alustatyöhön ja tekoälyyn. ”Inhimillisyys”-kokonaisuudessa keskeiseksi nousee eriarvoisuus ja Suomen tarinan tämänhetkinen tila ja tulevaisuus. Yksi Suomen kauneimmista lupauksista on ollut lupaus yhdenvertaisuudesta: tausta ei ratkaise, mitä ihmisestä voi tulla. Yhteiskunnan tulevaisuus riippuu kyvystämme täyttää tämä lupaus, joka tällä hetkellä ei oikein täyty. Tulevaisuudessa pitää kyetä estämään syrjäytymistä ja analysoimaan asioita kokonaisuuden näkökulmasta. Putoamiseen ei jatkossa ole varaa.

Eettisyyden ja inhimillisyyden lisäksi haluan erikseen nostaa esiin näkökulman, jonka asiantuntija erityisesti mainitsi. Monika-Naisten toiminnanjohtaja Jenni Tuominen korosti, että muualta muuttaneiden, Suomessa jo asuvien asiantuntemus ja osaamispotentiali jää nyt selonteossa vähälle huomiolle. Hukkaamme nämä osaajat. Heille kannattaa antaa mahdollisuus. Lisäksi kannattaa poimia ilmastoasiantuntija Tuuli Kaskisen näkökulma, joka liittyi siihen, miten me suuntaisimme huomiomme yrityksiin ja heidän haasteeseensa muuttua 1,5 asteen maailman yrityksiksi, miten tukisimme oikeanlaista toimintaa ja toisaalta tekisimme mahdollisiksi siirtymät.

Arvoisa puhemies! Päätän puheenvuoroni viittaamalla sivistysvaliokunnan antamaan lausuntoon, jossa painotetaan Suomen vahvuuksia ja koko ketju kuntoon -ajattelua koulutusjärjestelmässä, kun puhumme työn murroksesta. Viestin voi tiivistää näin: pelko pois, maailma ei ole koskaan edennyt pelkäämällä, me kyllä keksimme ratkaisut.

Lopuksi suurkiitos valiokuntaneuvoksille ja koko valiokunnalle ansiokkaasta ja pitkäjänteisestä työstä. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

12.32 **Simon Elo sin** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen tulevaisuusselonteon toinen osa oli tässä salissa lähetekeskustelussa lokakuun lopulla ja on nyt palannut saliin. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta sekä sivistysvaliokunta ovat asiantuntijoita kuullen antaneet siitä lausunnon, ja tulevaisuusvaliokunnalta olemme saaneet yksimielisen, laadukkaan mietinnön. Mietintö sisältää kymmenen keinoa työn murrokseen liittyvien tulevaisuuden haasteiden ennakoimiseen ja hyödyntämiseen.

Arvoisa puhemies! Työn murroksessa keskeisiä asioita ja käsitteitä ovat globalisaatio ja teknologinen kehitys, kuten digitalisaatio ja tekoäly, mutta myös ilmaston ja väestörakenteen muutos. Teknologisen kehityksen seurauksena työtehtäviä ja kokonaisiammatteja häviää ja uusia syntyy. Työn murrokseen liittyvät uudet työtekemisen muodot ovat usein lähellä yrittäjyyttä, ja ne voivat tapahtua erilaisissa verkostoissa ja alustoilla. Tästä meillä on jo nyt paljon esimerkkejä. Jatkuva elinikäinen oppiminen on tapa pitää kaikki ihmiset tässä murroksessa mukana. Uudelleenkouluttautuminen ja erilaisten teknologioiden opettelun tuki on myös tärkeää. Muutokoulutus, josta työministeri Jari Lindström on paljon puhunut, on tässä erityisen keskeisessä osassa.

Arvoisa puhemies! Työn murros on globaalisti vähentämässä keskituloista kokopäivätyötä, mikä on heikentänyt yhteiskuntien vakautta. Siniset ei kannata halpatyömarkkinoiden avaamista Suomeen ulkomaisen työvoiman tarveharkintaa purkamalla. Kyseessä ei ole vain taloudellinen, työmarkkinoita koskeva asia, vaan myös turvallisuusnäkökulmat olisi huomioitava. Yhteiskuntavakaus on tärkeää. Keskeiset työvoimapulan alat on jo vapautettu tarveharkinnasta, ja lupaprosesseja voidaan edelleen helpottaa. Suomen etu on saada Suomeen työmarkkinoille osaavia maahanmuuttajia, mutta sitä ei pidä tavoitella hinnalla millä hyvänsä. Fossiilitaloutta hyödyntävät yritykset ovat tällä hetkellä merkittävän haasteen edessä. Pienyrittäjän hallinnollisen taakan purku ja verotuskäytännön uudenaikaistaminen tukisivat myös näitä yrittäjiä uuteen. Kaikki vaatii ideoita ja tarkkaa suunnittelua. Tässä puolueilla on tärkeä rooli, ja siitä hyvä esimerkki on hallituksen valmisteleva Suomen muovitiekartta. Ympäristötuhojen ja ilmastonmuutoksen torjunnasta syntyy kyllä liiketoimintaa, ja kestävä kehitys mahdollistaville yrityksille on tilausta.

Arvoisa puhemies! Työnteko ja yhteinen ympäristömme ovat kummatkin sinisille tärkeitä arvoja. Pieni- ja keskituloisten työn verotusta on yhä kevennettävä myös seuraavalla kaudella. Siirtyminen työn verotuksesta haattaverotukseen on kestävä kehityksen ja ilmastostrategian mukaista. Haluamme, ettei työnteon esteitä kasvateta lisäämällä autoilun verotusta. Autoilu on pitkien etäisyyksien maassa täysin välttämätöntä. Siniset haluaa, että väyliin panostetaan ja autovero poistetaan asteittain. Liikennejärjestelmää parantamalla voimme lisätä maamme kilpailukykyä ja alueiden elinvoimaa. Tästä näin esimerkkejä, kun viikonloppuna vierailin Kainuussa. Panostukset liikenneinfraan maksavat itsensä takaisin puhtaampana ympäristönä, lisääntyneenä talouskasvuna ja myös suomalaisten lisääntyvästä tyytyväisyytenä.

Arvoisa puhemies! Pidämme myös tärkeänä yhteiskunnan kannusteita lapsiperheille, koska heikko syntyvyys lisää kestävyysvajetta, joka on usean länsimaan ongelma tulevaisuudessa. Väestön ikääntymisen ja heikon syntyvyyden myötä huoltosuhde uhkaa heiketä myös Suomessa lähivuosikymmeninä. Siksi katsomme, että esimerkiksi kotihoidon tukea on korotettava ensi kaudella. Puhuisimme nyt vaalien alla vain leikkauksista, jos nykyhallitus ei olisi määrätietoisesti parantanut erityisesti työnteon kannustimia, tuloksena yli 130 000 työllistä. Tätä on jatkettava, tarkennettava ja parannettava, ei peruutettava.

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

Arvoisa puhemies! Siniset haluaa tämän murroksen keskellä turvata suomalaiset työpaikat ja yhteiskunnan vakauden. Samalla voidaan kyllä pitää huolta myös ympäristöstä. Työn murros vaikuttaa syvästi siihen, miten yhteiskuntamme tulevaisuudessa rakentuu ja onko kansalaisilla töitä, toimeentuloa ja ennen kaikkea turvaa. Tärkeintä on varmistaa kansanturvallisuus. Suomalainen hyvinvointiyhteiskunta on aina perustunut siihen, että kaikki pidetään samassa veneessä mukana ja kaikilla on mahdollisuuksien tasa-arvo. Siitä siniset haluaa pitää kiinni myös tulevaisuudessa.

12.38 Olli Immonen ps (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työ on ollut ja on tulevaisuudessakin tärkeä osa meidän kaikkien elämää. Työllä nostettiin maamme köyhästä maatalousyhteiskunnasta teollisuusvaltioksi, työllä hankitaan leipää pöytään ja työllä rahoitetaan suomalainen hyvinvointivaltio.

Mutta työ muuttuu. Yhä vähemmän asioita tehdään alusta loppuun pelkillä käsillä. Tietotekniikka ja robotiikka valtaavat alaa ja korvaavat manuaalista käsityötä. Tämä kehitys on ollut jatkuvaa, ja se tulee jatkumaan.

Oleellinen kysymys meidän perussuomalaisten mielestä on, miten hyvin olemme kansakuntana valmiit ottamaan vastaan uusia tapoja tehdä töitä. Miten hyvin meidän lainsäädäntömme, koulutusjärjestelmämme ja yhteiskuntamme pystyy omaksumaan uudet työn teon tavat? Suomalainen yhteiskunta ei ole enää pelkästään niin sanottu kahdeksasta neljään -yhteiskunta yhdessä pysyvässä työpisteessä tai elämänmittaisessa työpaikassa vaan yhä useammassa tapauksessa avoimna 24 tuntia vuorokaudessa, teemme etätöitä ja työnantajamme vaihtuvat muutaman vuoden välein.

Arvoisa puhemies! Tulevaisuusvaliokunnan mietinnössä on kymmenen tärkeää lausumaa, ja nostan niistä nyt kolme erikseen esiin:

Ensimmäinen lausuma edellyttää valtioneuvostoa luomaan vaihtoehtoisia skenaarioita ja toimintamalleja myös sen varalle, että muutos globaalissa toimintajärjestelmässä on pysyvä tai hyvin pitkäaikainen. Perussuomalaisten mielestä valtioneuvoston on analysoitava entistä laaja-alaisemmin myös sellaisia skenaarioita, joissa kansainvälisen yhteistyön kehityskulku ei ole toivotunlaista. Esimerkiksi monimutkaistuva maailmanpolitiikka ja EU:n päätöksenteon vaikeutuminen edellyttävät varautumista B-suunnitelmalla. Miten esimerkiksi toimimme, jos Venäjän vientiboikotti laajenisi koskemaan kaikkia suomalaisia viennituotteita? Miten toimimme, kun Euroopan unionin johto tulee kyvyttömäksi johtamaan ja noudattamaan omia sääntöjään? Olemme nähneet sen jo turvapaikanhakijakriisin yhteydessä vuonna 2015 sekä EU:n hiljaisuudessa ja suhtautumisessa Katalonian kansan vapaudenkaipuuseen vuonna 2017.

Arvoisa puhemies! Mietinnön toinen lausuma on myös erittäin tärkeä. Meidän on, kuten lausumassakin todetaan, varmistettava, että elinikäisen jatkuvan oppimisen mallia kehitetään huomioiden jo työelämässä olevien osaamisen päivittäminen. Lisäksi meidän on varmistettava, että saamme koulutukseen mukaan vailla toisen asteen tutkintoa olevien nuorten aikuisten laajat joukot. Tämän lausuman merkitys on siinä, että työn ja yhteiskunnan muuttuessa jatkuvasti on myös osaamisen muututtava. Me puhumme täällä salissa paljon kilpailukyystä. Kilpailukyky koostuu monista asioista, joista yksi on työvoimamme osaaminen ja kaikkien työikäisten määrä. Olemmeko Suomessa tehneet riittävästi työvoimamme jatkuvan koulutuksen puolesta ja sitä kautta työvoimareservimme kasvattamiseksi? Emme valitettavasti ole.

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

Arvoisa puhemies! Viimeisenä lausumana nostan esiin kahdeksannen lausuman. Lausumassa valtioneuvostoa edellytetään selvittämään alustatalouden, lohkoketjuteknologian ja kryptovaluutan vaikutuksia talouteen sekä edistämään Verohallinnon kansainvälistä yhteistyötä alustatalouden valvonnan edistämiseksi ja uusien alustatalouden palveluiden kehittämiseksi. Tämän lausuman hieman kryptisten sanojen takana on aito huoli siitä, miten Suomen kansalaisten ja Suomen valtion talouden pohja muuttuu ja miten kykenemme edistämään talouden muuttumisen villiksi länneksi. Esimerkiksi, onko tulevaisuudessa enää perinteisiä pankkeja, kun lohkoketjuteknologia siirtää jokaisen yksilön tiedot asuntolainoista ja pankkitilin saldosta yhteen, periaatteessa kaikille avoimeen tietokantaan? Siirtykö lainoitusbisnes täten erillisille virtuaalisille luottolaitoksille ja raha täysin virtuaaliseksi, jolloin ei tarvita pankkikonttoria? Olemmeko valmiita siihen, että kaikki olisi yhden tai parin suuren tietokannan takana? Kuka sitä hallinnoi ja miksi hallinnoi? Entä missä määrin Suomi maana ja suomalainen ihmisenä on tulevaisuudessa alisteinen globaalille taloudelle? Nämä kaikki ovat kysymyksiä, joita perussuomalaisten mielestä on syytä pohtia erityisen tarkasti ja jotka on osattava ottaa vakavammin huomioon myös poliittisessa päätöksenteossa.

12.43 Olli-Poika Parviainen vihr (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työn murroksesta on puhuttu paljon. Tulevaisuussselonteossa ja siihen laatimassamme mietinnössä on keskitytty siihen, miten työ muuttuu ja millaisia yhteiskunnallisia vaikutuksia tämä muutos tuo tullessaan. Työn rakennemuutokset ovat todellisuutta, ja teknologian murros on voimakas, mutta työ itsessään ei ole katoamassa. Kuten olen aiemminkin todennut, esimerkiksi robotit eivät lähtökohtaisesti vie työtä vaan muuttavat sitä. Työelämä ei myöskään ole enää yksi raide, jota pitkin edetään koulutuksesta ensin ammattiin ja sitten eläkkeelle, vaan yhä useammille työura näyttäytyy risteävien polkujen verkostona, jossa mahdollisuudet ja olosuhteet elävät ja muuttuvat ajassa. Ihmisten jaottelu esimerkiksi työttömiin, yrittäjiin ja palkansaajiin ei ole enää tätä päivää, puhumattakaan huomisesta ja tulevaisuudesta.

Työelämän epävarmuuteen ja ylipäätään työn murrokseen vastaaminen vaatii monia keinoja. Yksi niistä on sosiaaliturvan kokonaisuudistus, joka on käynnistettävä heti seuraavalla eduskuntakaudella. Uudistuksen yhteydessä on syytä ottaa askelia kohti perustuloa, joka tekee työn vastaanottamisesta mielekkäämpää ja tuo turvaa muutoksissa. Perustulo lisäisi elämän ennakoitavuutta ja suunnitelmallisuutta sekä kannustaisi satunnaisenkin työn vastaanottamiseen. Taannoin toteutettu perustulokeilu oli valitettavasti otannaltaan liian suppea, ja seuraavassa vaiheessa kokeilua tulisi laajentaa esimerkiksi yrittäjiin ja itsensä-työllistäjiin.

Arvoisa puhemies! Toinen tärkeä keino työn murrokseen vastaamiseen on koulutus. Elinikäisen oppimisen ja koulutuksen rooli kasvaa. Oppimaan oppiminen korostuu. Työn ohessa opiskelua ja uudelleen kouluttautumista on edelleen helpotettava. Yksilöjä ei myöskään saa rangaista siitä, jos heidän valintansa eivät kannakaan pitkälle tulevaisuuteen. Kaiken tämän keskellä eräs näkökulma, jota pitäisi myös pohtia paljon laajemmin, on teknologian murroksen ja sivistyksen välinen suhde. Kun esimerkiksi työelämän ammattiosaaminen vaatii yhä pikkutarkempaa erityisosaamista, on uhkana se, että esimerkiksi yleissivistyksen perustaa nakeretaan koulutuksessa. Suomessakin on toteutettu miljardiluokan koulutusleikkauksia juuri nyt kun teknologian murros edellyttäisi aivan erityisiä satsauksia juurikin koulutukseen. Ilman vankkaa yleissivistävää pohjaa meidän on paitsi vaikea

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

synnyttää uusia innovaatioita myös pitkän päälle mahdollonta pärjätä ja toimia avoimena yhteiskuntana.

Arvoisa puhemies! Tarvitsemme laajempaa ja myös eettistä keskustelua siitä, mitä me teknologialta oikeastaan haluamme. Esimerkiksi kouluissa puhutaan kyllä digiloikasta, mutta eteneminen on yhä usein laitevetoista, vailla syvempää ymmärrystä siitä, mitä teknologialta halutaan. Tabletti kädessä on vain työkalu, eikä kännykän räpläminen infoähkyssä synnytä yhtään innovaatiota vaan päinvastoin voi rapauttaa jopa kykyämme keskittyä ja ajatella. Myös esimerkiksi algoritmien valta on jo niin suuri, että algoritmisen ajattelun opettaminen ja asiaan liittyvän ymmärryksen lisääminen tulisi nähdä kansalaistaitoina, joita kaikkien tulisi jossain määrin hallita. Erityisen tärkeitä ovat myös monipuoliset medialukutaidot, joiden avulla voimme suojautua esimerkiksi kaikenlaiselta valeinformaatiolta, jonka levittämiseen tekoäly ja uudet teknologiat tuovat uusia keinoja.

Teknologiapolitiikan ei pidä perustua myöskään pelkkiin yltiöoptimistisiin odotuksiin vaan laajaan analyysiin myös varjopuolista. Tulevaisuusselonteossakin teknologiaan suhtaudutaan paikoin naiivisti, kuvitellen sen ratkaisevan kysymyksiä kuin itsestään. Selonteossa sivuutettiin täysin esimerkiksi eettiset haasteet, jotka liittyvät muun muassa ihmisistä kertyvän datan käyttöön. Tai otetaan esimerkiksi ilmastonmuutos: Teknologialla voimme hillitä sitä kenties, mutta teknologiaan itseensä liittyy laajoja ympäristöhuolia, ja keinot ilmastonmuutoksen torjumiseksi ovat olemassa jo nyt. Ei kannata tuudittautua siihen, että teknologioiden avulla päästöt yhtäkkiä nollataan. Kyse on meidän, ihmisten, ratkaisuista ja siitä, miten ja millaisia teknologioita hyödynnämme.

Teknologiaa voisimme osaltaan tulevaisuudessa hyödyntää paremmin myös mitatesamme hyvinvointia ja kestävyyttä. Bruttokansantuotteen tilalle olisi hyvä tuoda muita, kokonaisvaltaisempia, mittareita yhteiskunnan menestyksen ja hyvinvoinnin arviointiin.

Politiikkaa ei siis kannata tehdä pelkkä teknologia edellä, vaan työtä on tehtävä planeetan ja ihmisen parhaaksi. Työn murrokseen on haettava ekologisesti ja sosiaalisesti kestävät ratkaisut. Tämä on eksistentiaalisesti tärkeä asia. Yhteiskunnan suuret trendit, teknologian kehitys, ilmastonmuutos ja työn murros, haastavat tulevaisuudessa myös sen, miten ymmärrämme menestystä, hyvinvointia, toimeentuloa ja työtä. Meidän on valmistauduttava ajattelemaan näitä asioita hyvin perustavalla tavalla uudestaan tulevina vuosina. Tämä todetaan monin eri tavoin myös tulevaisuusvaliokunnan mainiossa mietinnössä. Inhimillisuus, eettisyys ja elinympäristön turvaaminen on huomioitava.

12.48 Anna Kontula vas (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun monet asiat muuttuvat samaan aikaan, on vaikea nähdä pitkälle. Siksi murroskausi politiikka on usein konservatiivista. Poliitikot pysähtyvät odottamaan sumun hälvenemistä juuri silloin, kun päätöksiä kipeimmin tarvittaisiin. Tämä on valtioneuvoston tulevaisuusselonteon suurin heikkous. Ei uskalleta tai osata tehdä konkreettisia vahvoja aloitteita, koska kaikki voi sittenkin mennä aivan toisin. Sama arkuus vaivaa myös tulevaisuusvaliokunnan sinänsä ansiokasta ja perusteellista mietintöä.

Arvoisa puhemies! Selonteossa tunnistetaan siirtymä palkkatyöyhteiskunnasta maailmaan, jossa työtä tehdään vaihtelevilla tavoilla, vaihtelevissa sopimussuhteissa ja vaihtelevalla kestolla. Vaikka toistaiseksi voimassa olevien kokoaikaisten suhteiden osuus palkkatöissä on pysynyt ennallaan, tämän vakaan ytimen ympärille on kasvamassa statukseltaan epämääräinen sirpaletyön, työharjoittelun, alustatyön, itsensä työllistämisen, palkattoman työtoiminnan, kevytyrittäjyyden, harmaan työn ja nollasopimustyön kasvusto, jos-

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

sa taapertaa jo nyt lähes miljoona suomalaista. Kuvaa työmarkkinoista hämärtää entisestään se, että käynnissä on useita kehityskulkuja, joiden merkitystä me emme vielä tiedä. Vasta aika näyttää, miten digitalisaatio, tekoäly ja muu uusi teknologia vaikuttavat työn järjestymiseen. Oman haasteensa tuo sekin, jos yhä suurempi osa työstä vaihdetaan virallisen rahatalouden ohi esimerkiksi virtuaalivaluuttaan tai suoraan vastapalveluksiin.

Tämän kaiken keskellä jäävät selonteon ehdotukset kovin haaleiksi. Tulevaisuusvaliokunnan mietintö uskaltautuu vähän pidemmälle muun muassa ehdottaessaan kaikkien työstä kertyviin tuloihin ja näihin kytkeytyviin etuuksiin liittyvän lainsäädännön kokoamista yhden toimeentulokaaren alle. Ajatus toimeentulokaaresta lähtee siitä rohkeasta huomiosta, että lähes kaikkien suomalaisten toimeentulo koostuu vaihtelevasti erilaisista ansiotuloista ja tulonsiirroista. Niiden oikeudellista kohtelua ja esimerkiksi verotusta on ilman muuta järkevämpää harmonisoida kuin pirstaloida.

Toimeentulokaari olisi kuitenkin vasta ensimmäinen askel niihin uudistuksiin, joita työmarkkinoiden muutos meiltä edellyttää, perustuloon tai minimissään sellaiseen työvoimapolitiikan paradigman muutokseen, jossa työttömyysturvan karensseista ja aktiivimallista luovutaan. Kun osallistuminen työvoimapolitiisiin toimenpiteisiin on vapaaehtoista, on niiden mielekkyys perusteltava myös työttömälle itselleen. Kontrollibyrokratiasta vapautuvilla resursseilla voitaisiin toteuttaa vaikkapa subjektiivinen oikeus opinto-ohjaukseen helpottamaan elinikäistä oppimista. Työelämän murros vaatii tarkistuksia myös perälautoihin: kollektiivista neuvotteluoikeutta itsensätyöllistäjille, minimipalkkaa ja alipalkkauksen kriminalisointia.

Arvoisa puhemies! Meidän päättäjäpolvemme suuri tehtävä on ilmastonmuutos. On kysyttävä, miten työ organisoidaan niin, että se tuottaa riittävän toimeentulon ja hyvinvoinnin ja samalla kuitenkin pienentää hiilijalanjälkeä. Hiilineutraalin yhteiskunnan työ tulee olemaan monella tapaa toisenlaista kuin se työelämä, johon me fossiilikapitalismin kasvatit olemme tottuneet. On päätettävä, mitä ylipäätään tuotetaan sekä miten tuotantoa ja kulutusta tulee kehittää, jotta yhteiskuntamme olisi omavaraisempi, hiilipihimpi ja valmiimpi ilmaston lämpenemisestä seuraaviin muutoksiin.

Yksi asia on varma: tämän urakan edessä ei tarvitse murehtia työn loppumista. On nostettava Suomi raiteille, vahvistettava yhteiskäytön ja -omistuksen rakenteita, uusittava energiatuotanto, remontoitava rakennuskantaa, palautettava soita ja lisättävä peltomaan hiilensidontaa. On suosittava kestokulutusta, etätöitä, kasvisproteiineja ja lähiruokaa. On karsittava ilmastolle haitallisia yritystukia reippaalla kädellä sekä kasvatettava tutkimus- ja kehitystoiminnan budjettia.

Arvoisa puhemies! Tulevaisuus tarvitsee jälleen meitä poliitikkoja linjaamaan, säätämään ja johtamaan. Jos varmuutta ei ole, on tyydyttävä parhaisiin arvioihin. Jos selkeää kokonaisvisiota ei ole, on otettava ainakin ne askeleet, joiden tarpeellisuus on jo tunnistettu. Me tiedämme, mitä on tehtävä, jotta pallo pysyisi elinkelpoisena ja työ tekemisen arvoisena.

12.53 Veronica Rehn-Kivi r (ryhmäpuheenvuoro): Värderade talman! Förändringarna i arbetslivet är en av de absolut mest centrala frågorna just nu. Framtidsutskottet kommer med en viktig analys om vad som pågår i vårt samhälle. Som utskottet konstaterar får vi både nya, otraditionella sätt att arbeta och fler anställningsformer. Det förutsätter förändringar i lagstiftningen, i socialskyddet, men också i våra attityder.

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

Jag lyfter fram fem politiska åtgärder, eller starkare uttryckt reformer, som är nödvändiga i den snabba utveckling som pågår.

Arvoisa puhemies! Tuon esiin viisi poliittista toimenpidettä, tai vahvemmin sanottuna uudistusta, jotka ovat tarpeen meneillään olevassa kehityksessä.

Ensinnäkin tarvitaan riittävän kattava perhevapauudistus. Uudistuksen tulee antaa selkeät puitteet, joilla parannetaan työelämän tasa-arvoa. Tarvitsemme nykyistä useampia isiä, jotka jakavat vastuun kodista ja lapsista, ja tarvitsemme joustavia tapoja, joiden avulla pienten lasten vanhemmat voivat osallistua työelämään. Laskevasta syntyvyystrendistä kärsivä yhteiskuntamme tarvitsee ylipäänsä nykyistä avokätisempiä perhevapaita. Meidän on osoitettava, että lasten hankkiminen on mielekästä. Meillä on oltava varaa toteuttaa uudistus ensi vaalikaudella. Nykytilanteessa monien perheenperustamisiässä olevien tulot ovat pienemmät kuin suurten ikäluokkien eläkkeet. Kuten mietinnössä todetaan, on myös muistettava, että nuoret joutuvat samalla kantamaan vastuun myös ilmastonmuutoksesta, valtionvelasta ja iäkkäämmästä sukupolvesta.

Toiseksi, tarvitsemme työelämän uudistuksen. Kun maasto ja toimintaympäristö muuttuvat, emme voi vain kynsin hampain puolustaa mennyttä. Me RKP:ssä haluamme edelleen säilyttää työehtosopimusten yleissitovuuden, mutta se ei kelpaa syyksi olla uudistamatta työelämää.

Ärade talman! Dagens och morgondagens arbetsliv vinner på att ge möjligheter för arbetstagare och arbetsgivare att föra en dialog och fatta beslut mer lokalt. För det tredje måste socialskyddet förnyas så att det bättre omfattar även egenföretagare och frilansare, vars antal hela tiden växer. Det är viktigt att skapa ramar som gör det möjligt för människor att bli företagare eller att arbeta från olika plattformar utan att de förlorar alla förmåner som anställda har. Det är bra att framtidsutskottet lyfter fram de utmaningar som ställs på personer med nedsatt arbetsförmåga. Att arbetet förändras får inte leda till en polarisering av arbetsmarknaden eller en tudelning av folket.

Arvoisa puhemies! Neljänneksi, kuten mietinnössä korostetaan, ilman riittävää maahanmuuttoa työvoiman tarjonta laskee ja työllisyys heikkenee. Meidän on lakattava kyseenalaistamasta tätä totuutta. Meidän tulee mahdollistaa työperäinen maahanmuutto ja myös opiskelusta johtuva maahanmuutto kotouttamispolitiikkaa parantamalla. Tämä on suora lainaus: ”Suomeen tulee saada jatkossa merkittävästi nykyistä enemmän korkeakouluopiskelijoita muista maista, ja heidät on saatava myös työllistymään tänne.” Kuten ruotsalainen eduskuntaryhmä ja RKP on usein ennenkin sanonut tässä salissa, aloitetaan luopumalla ulkomaisen työvoiman tarveharkinnasta. Se hyödyttäisi maamme yritysten lisäksi myös esimerkiksi palvelualaa.

Viidenneksi meidän on panostettava koulutukseen, jos haluamme hyödyntää kaikki työn rakenteiden muutoksen seurauksena tarjoutuvat mahdollisuudet. Suomalaisen koulutuksen vahvuus on se, että kaikille tarjotaan tasa-arvoiset koulutusmahdollisuudet. Koulutusmäärärahojen indeksijäädytysten on loputtava.

Klimatförändringen kräver att universiteten och forskningen har de resurser som behövs för att få fram klimatsmarta lösningar och innovationer som också bör vara en viktig del av

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

vår exportindustri. SFP vill att det satsas 4 procent av bruttonationalprodukten på forskning och innovationer.

Summa summarum, i alla förändringar ska vi utgå från människans behov. I fråga om förändringen av arbetet gäller det att realistiskt behandla hotbilderna men att i första hand se möjligheterna.

Tack till framtidsutskottet för ett gott arbete.

12.58 Päivi Räsänen kd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Valtioneuvoston selonteossa tarkastellaan työn murrosta, jonka keskellä me parhaillaan elämme. Teknologinen kehitys tuo mukanaan suuria mahdollisuuksia, joita pitää pystyä hyödyntämään. Samalla kehitys tuo mukanaan haasteita, joihin pitää löytää ratkaisuja. Työ on muuttumassa yhä pirstaleisemmaksi, ja epävarmuus tulevaisuudesta on lisääntynyt. Nuorten sukupolvien ansiokehitys on heikompaa kuin ennen. Ensi kertaa lähihistoriassa tämän päivän nuoret tulevat keskimäärin tienaamaan työuransa aikana vähemmän kuin vanhempansa.

Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä allekirjoittaa selonteon 18 toimenpide-ehdotusta. Korostamme erityisesti kolmea toimenpidettä, joita pidämme ensisijaisen tärkeinä ja joita tulee seuraavalla vaalikaudella edistää:

Ensinnäkin tekoälyn hyödyntäminen niin, että tekoälyn sijaan voimme puhua todellisesta tukiälystä. Tukiälyn avulla voidaan parantaa toimintoja ja löytää optimaalisia ratkaisuja mutta niin, että ne palvelevat ihmistä ja huomioivat yksilön tarpeet.

Toiseksi tarvitaan laajaa ja avointa keskustelua sosiaaliturvan uudistamisesta. Eduskuntaryhmämme on pitänyt esillä sosiaaliturvajärjestelmän uudistamistarvetta ja kehittänyt oman kannustavan perusturvamallin. Järjestelmän tulee paremmin lisätä työnteon kannattavuutta tarjoten samalla turvaa elämän yllättävissä muutoksissa. Kun sosiaaliturvaa aletaan uudistaa, pitää löytää yhteinen näkemys siitä, mihin suuntaan sitä kehitetään. Tavoitteen tulee olla selkeitä, ja järjestelmän pitää palvella yksilöä ja yhteisöä.

Kolmanneksi tarvitaan panostuksia työhyvinvointiin ja työkyvyn ylläpitoon. Nykyinen tilanne, missä ihmisille kasataan yhä enemmän vaatimuksia ja paineita ei ole kestävä. Työelämään tarvitaan myös nykyistä laajempi joukko ihmisiä. Osatyökykyisille pitää löytää malleja mielekkääseen työhön. Senioreiden osaamista ja kykyjä pitää hyödyntää nykyistä paremmin. Ikäsyrijintään ei ole enää varaa. Eläkeläisten osaamista pitää samoin hyödyntää mahdollistamalla joustava ja kannattava työnteko niille eläkeläisille, jotka haluavat tehdä töitä. Ja hyvän perhepolitiikan merkitystä väestön ikärakenteen oikaisijana ei tule väheksyä.

Arvoisa puhemies! Tulevaisuusvaliokunta on tehnyt hyvää ja ansiokasta työtä. Valiokunnan mietinnössä korostetaan jatkuvan oppimisen tärkeyttä. Erityisen tärkeää on huomioida ne nuoret, jotka ovat vaarassa jäädä yhteiskunnan ja työelämän ulkopuolelle vain siitä syystä, että heille ei ole löytynyt sopivaa koulutuspolkua ja ovat siksi jääneet ilman toisen asteen koulusta. Valiokunta painottaa myös ilmastonmuutoksen ja siitä aiheutuvien ongelmien torjuntaa. Tarvitsemme käytännön ratkaisuja ympäristöön ja ilmastoon liittyvien kysymysten vaikutuksista työntekijöille, yrityksille ja alueille. Tämä teema pitää nostaa keskiöön myös tulevan EU-puheenjohtajuuskauden aikana.

Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä korostaa tulevaisuusvaliokunnan mietinnön viimeisen kannanottoehdotuksen merkitystä. On tärkeää, että pystymme kehittämään teknologian eettistä arviointia ja teknologian yhteiskunnallisten vaikutusten arviointia. Mei-

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

dän on kyettävä tunnistamaan ja ratkaisemaan tekoälyyn ja digitalisaatioon liittyvät eettiset ja vastuullisuuskysymykset. Samoin terveysvaikutusten arviointi tarvitsee jatkossa enemmän huomiota. Muutoksen ei tule olla itsetarkoitus, vaan mahdollisuus tehdä asioita paremmin. Vaikka esimerkiksi digitalisaatio ja etätö lisääntyvät, tulee muistaa aidon kohtaamisen ja työyhteisön tuen merkitys hyvinvoinnille ja työn merkityksellisyydelle myös tulevaisuudessa. Tekoäly ei tule koskaan korvaamaan ihmistä ja inhimillistä kohtaamista. Teknologia pitää valjastaa ihmisen tueksi ja koko yhteisön hyödyksi.

Puhemies Paula Risikko: Kiitoksia. Nyt olemme ryhmäpuheenvuorot kuulleet, ja nyt meillä on seuraavaksi ministeri Lindströmin puheenvuoro. Sen jälkeen otetaan vastauspuheenvuoroja jonkin aikaa, ja sitten meillä on siellä myöskin edustaja Väyrysen puheenvuoro vastauspuheenvuorojen jälkeen. — Olkaa hyvä, ministeri Lindström.

13.03 Työministeri Jari Lindström: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia tästä keskustelusta ja ryhmäpuheenvuoroista. Oikeastaan koetin laittaa itselleni ylös näitä teemoja, joita tässä nousi. Jospa aloitetaan tästä elinikäisestä oppimisesta ja toisaalta sitten työvoiman saatavuudesta, joka tällä hetkellä on yksi keskeisimpiä kasvun esteitä.

Tässä selonteossa ja sitten toisaalta tässä mietinnössä on kiinnitetty minun mielestäni ihan oikeisiin asioihin huomiota. Monesti, kun tätä keskustelua seuraa, häiritsee vähän semmoinen, että ikään kuin joku yksi keino olisi se, jolla me ratkaisemme asioita, joku hopealuoti, jolla me sitten ikään kuin saamme asioita vietyä eteenpäin. Itse en kyllä ole sitä mieltä. Me tarvitsemme lukuisia keinoja vastataksemme tähän haasteeseen, mikä meillä tulevaisuudessa on, kun me itse asiassa olemme tässä keskellä murrosta.

Olen myös oman työurani aikana kokenut sitä työn murrosta ja tavallaan nähnyt sen — ei vain tavallaan vaan käytännössä — miten työ muuttuu, miten väkimäärä vähenee ja tuotanto kasvaa, kun teknologia on kehittynyt. Myönnän sen, että joskus ehkä reilu kymmenen vuotta sitten ajattelin niin, että robotit tulevat ja vievät meidän työpaikat ja että me olemme niin fiksuja, että me keksimme itsemme työttömäksi. Nyt kun on tässä tehtävässä kiertänyt Suomea ja käynyt aika monessa yrityksessä, jossa on robotteja, niin itse asiassa olen huomannut käyneen niin, että ilman niitä robotteja ei siellä olisi niitä työpaikkoja. Eli tämä on nähtävä mieluummin mahdollisuutena kuin uhkana. Fiksusti kun toimitaan, niin suomalaiset pärjäävät. Olen sitä mieltä, että meidän pitää olla sen kehityksen kärjessä tekemässä muutosta eikä virran mukana.

Meillä on paljon potentiaalia muun muassa osatyökykyisissä, mikä täällä on nostettu, työperäisessä maahanmuutossa, kunhan tämä asia tehdään fiksusti, ja väitän näin, että se, että työllisyysaste on nyt 72,6, pakottaa meidät myös vihdoinkin ja viimein kiinnittämään huomiota näihin ryhmiin, joissa sitä potentiaalia on. Siellä on paljon tehtävää vielä. Osatyökykyisten osalta voisi ajatella näin, että kun aikaisemminhan mietittiin sitä, millä tavoin ihminen pääsisi mahdollisimman nopeasti pois työelämästä, niin nyt käännetään tämä ajattelu niin päin, että millä se ihminen voisi jatkaa työelämässä niillä kyvyillä — toimintakyvyillä, työkyvyillä — mitä hänellä on jäljellä. Väitän, että siellä on todella paljon potentiaalia, ja silloin me puhumme tältä osin työpaikkojen määrässä varmaan viisinumeroisesta luvusta.

Toisaalta tähän oppimiseen ja ennen kaikkea tämmöisen nopean oppisen väyliin pitää saada lisää toimia. Täällä nostettiin esille muuntokoulutus, mutta peräänkuulutan edelleen oppisopimusmarkkinoita Suomeen. Me tarvitsemme oppisopimusta muun muassa nuorten

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

kouluttamiseksi ja ennen kaikkea pk-sektorille, koska sinne syntyy työpaikkoja. Siellä on paljon potentiaalia.

Minulla oli ilo kuulla tämä edustaja Rehn-Kiven lause. Hän sanoi, että RKP on sitä mieltä, että yleissitovuus on ok mutta se ei saa olla syy olla uudistamatta työelämää — minä olen aivan samaa mieltä. Silloin me tulemme oikeastaan siihen keskeiseen asiaan, jota myös edustaja Torsti peräänkuulutti: ylivaalikautinen visio.

Olen sitä mieltä, että me olemme siinä vaiheessa tässä maassa, että ikään kuin laarin pohjat on kaivettu. Tämä hallitus on tehnyt varmaan oikeita asioita mutta myös vääriä asioita, ja väärä asia on minusta tämä: jotta me voisimme uudistaa niitä todella, todella vaikeita asioita, se ei ole oikea tapa, että me menemme pöytään valmiin paperin kanssa, vaan me pyydämme siihen pöytään kaikki ja sanomme, että tuossa on luku — se on 75 tai 80 — jota ryhdytään ratkaisemaan. Ensiksi sitoutetaan porukka siihen ja sitten tehdään se. Minä uskon, että suomalaiset kykenevät sopimaan vaikeitakin asioita mutta ei niin, että he kokevat, että he eivät ole itse vaikuttaneet siihen tapaan, millä se tehdään. Jos tämä kyetään ratkaisemaan, niin väitän, että me menemme paljon pidemmälle työn murroksen osalta ja vastaamme tähän haasteeseen, mikä meillä maana on. Silloin me tulemme myös kaikenlaisiin lainsäädäntökysymyksiin.

Me olemme pyrkineet tekemään asioita tämän vaalikauden aikana niin, että lainsäädäntö olisi mahdollistavaa. Esimerkiksi työaikalaki, joka on eduskunnassa: Sen idea on nimenomaan se, että se vastaisi 2020—2030-luvun tarpeita. Se on joustava, mutta ei ymmärretä sitä joustavuutta vain yksipuolisesti, se joustaa molempiin suuntiin. Silloin se on tasapainossa. Se mahdollistaa työn ja vapaa-ajan yhteensovittamisen mutta myös sen, että esimerkiksi yrittäjä saa työvoimaa silloin, kun tarvitsee.

Tässä ollaan ison asian äärellä. Minun mielestäni tämä mietintö on erinomainen, ja niitä toimenpiteitä pitää vain laittaa jaloille. — Kiitoksia.

Puhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Nyt mennään sitten vastauspuheenvuoroihin, minuutin mittaisiin. Myönnän nyt ensiksi näille, jotka käyttivät ryhmäpuheenvuoron, ja sitten muille. Ja niin kuin totesin, sitten on vielä lopuksi edustaja Väyrysen ryhmäpuheenvuoro, 5 minuuttia, mutta nyt siis minuutin mittaisia vastauspuheenvuoroja. Edustaja Pirttilahti aloittaa.

13.09 Arto Pirttilahti kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Todellakin hyviä ryhmäpuheenvuoroja. Tässä itse selonteossahan meillä on 18 kohtaa ja sitten meillä on hyvät ponnet tähän päälle. Hyvin moneen näistä 18 kohdasta myös keskustan työelämlinjaus on ottanut kantaa.

Itse nostan täältä asian, minkä ministerikin tässä esille toi, eli tämän elinikäisen oppimisen. Jos mietitään tänä vuonna syntyviä lapsia, niin heidän ovat periaatteessa tämän vision loppuosassa, sitten 15—20 vuoden päästä työikäisiä ja juuri työhön menon portaalla. Eli millä tavalla me huomioimme esimerkiksi nuorten oppimisen ja varsinkin oppimisen taitojen kehittämisen? Eli tämä kakkosponsi on erittäin vahva, mikä tässä on mukana. Näen, että tätä tulisi vahvistaa, elinikäistä oppimista, mutta myös sitten, että yrittäjillä olisi mahdollista ohjata esimerkiksi tämän toisen asteen reformin puitteissa näitä nuoria enemmän vielä tälle työuralle.

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

13.10 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin minäkin haluan kiittää meidän valiokuntasihteeristöä erinomaisesta työstä, se jäi tuossa äsken ryhmäpuheessa mainitsematta.

Ministereiltä kysyisin tällaista: Meillä nyt on esimerkiksi Suomessa valtava koodaripuola, ja oikeastaan se kysymyksenasettelu lähtee siitä, että onko meillä minkäänlaista instanssia Suomessa, joka voisi tämmöistä mahdollisesti tulevaisuudessa ennustaa. Miksi meillä ei ollut ketään, joka puhui 5—6—7 vuotta sitten siitä, että kohta tarvitsemme koodareita? Meiltä puuttuu mielestäni tämmöinen taho tyystin yhteiskunnasta, ja semmoinen pitäisi luoda mahdollisimman nopeasti.

Toinen on sitten tämä, että kun visio 2030 sanoo näin, että meillä pitäisi olla puolet meidän opiskelijoista korkeakoulutettuja. Se tarkoittaa sitä, että yksi kuudesosa työikäisistä tekee kaiken lopun työn. Onko tämä mahdollista? Vai tarvitsemmeko jollain lailla työperäistä maahanmuuttoa, mahdollisesti saatavuusharkinnan purkamista, koska meiltä loppuvat kädet, jos tähän tilanteeseen tullaan?

13.11 Pilvi Torsti sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan ensin, tuossa ryhmäpuheenvuorossa en käsitellyt sitä tärkeää seikkaa, mihin SDP:n ryhmän on kyllä helppo yhtyä eli tämmöiseen monipuolisempaan näkökulmaan työhön, työkykyyn, osatyökykyysiin liittyviin huomioihin, mitä ministerikin tuossa hyvin avasi, että toivottavasti tästä löydetään vahvaa yksimielisyyttä.

Asia, josta oikeastaan haluaisin kysyä ministeriltä, liittyy nyt tähän keskusteluun työperäisestä maahanmuutosta, johon useammissa ryhmäpuheenvuoroissakin viitattiin. Viittasin itse meidän valiokuntamme kuulemisessa asiaa käsitelleeseen Monika-Naisten toiminnanjohtaja Jenni Tuomiseen, jonka erittäin voimakas ja selkeä viesti oli se, että koko tästä keskustelusta koko ajan unohtuu täällä jo asuvat maahanmuuttajat, joiden työttömyys on erittäin korkea. Tämä on osaamispotentiaali, joka jää käyttämättä, ja sen sijaan puhutaan ikään kuin tulevaisuusudistuksista. Kysyisin ministeriltä, mitä tällä hetkellä te teette tämän asian edistämiseksi niin konkreettisen työllistämisen kuin asenteidenkin tasolla.

13.12 Simon Elo sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pätkätoiden yleistyessä yhä useampi suomalainen on tilanteessa, jossa palkkatuloja ja yhteiskunnan tukia täytyy yhdistää elämän eväiksi. Tässä jo useammalta ryhmältä tuli näkemyksiä siihen, mikä tässä tulevaisuuslonteon mietinnössä nostetaan esille, eli tämä sosiaaliturvan uudistaminen, siitä keskusteleminen. Siniset ei kannata vastikkeetonta perustuloa, vaan nimenomaan vastikkeellista perusturvaa, sitä, että voi sen pienen palkan päälle saada sitten tiettyyn kuukausituloon asti perusturvaa, jolloin kaikkina aikoina työnteon vastaanottaminen olisi kannattavaa, koska ainakin minulle nuorten palaute on ollut täällä pääkaupunkiseudulla se, että on korkeat vuokrat, korkeat asumiskustannukset, sosiaaliturvaa saa, ei kannata lähteä töihin, ei saa riittävästi palkkatuloa. Tämä pitää muuttaa.

Mutta kysyisin arvoisalta työministeriltä sitä, että kun ajatellaan esimerkiksi kotikaupunkiani Espoota, missä 70 prosenttia uusista asukkaista on vieraskielisiä — hekin totta kai työpaikkoja tarvitsevat, niin kuin tässä on tullut esille — niin mitkä näette tällä hetkellä keskeisimmiksi haasteiksi heidän osalta.

13.13 Olli Immonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitokset ministerille asiallisesta vastauksesta.

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

Meillä Suomessa on puhuttu vuosien ajan siitä, miten väestö vanhenee ja miten väestöllinen huoltosuhde heikkenee. Tämä on kiistämättä suuri haaste suomalaiselle yhteiskunnalle monin tavoin ja myös työn näkökulmasta. Joissakin maissa, joista nyt voidaan mainita esimerkiksi Japani, tähän väestöllisen huoltosuhteen haasteeseen on pyritty vastaamaan erityisesti teknologiaa ja automaatiota vahvistamalla myös julkisen sektorin puolelta. Japanihan ei ole avannut rajojaan esimerkiksi ulkomaiselle halpatyövoimalle humanitaarisesta maahanmuutosta puhumattakaan.

Arvoisa puhemies! On selvää, että kaikkea ihmistyötä eivät robotit pysty jatkossakaan korvaamaan, joten kysyisinkin asianosaiselta ministeriltä: Näettekö, että meillä Suomessa on osattu tähän asti hyödyntää teknologian tarjoamat mahdollisuudet erityisesti julkisen sektorin puolella parhaalla mahdollisella tavalla? Ja jos ette näe näin, niin kuinka vahvasti uskotte siihen, että teknologiasta voidaan saada jatkossa enemmän hyötyjä [Puhemies koputtaa] irti, kun mietimme vaikkapa niitä tehostamistoimenpiteitä, joita julkinen sektori väistämättä vaatii?

13.14 Anna Kontula vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on useammassa puheenvuorossa käsitelty vastikkeetonta ja vastikkeellista perustuloa. Minun mielestäni se, että kannatetaan vastikkeellista perusturvaa, nojaa väärään tilanneanalyysiin suhteessa meidän työmarkkinoihimme. Se nojaa siihen oletukseen, että meidän työmarkkinoidemme suurin kitkatekijä olisi se, että nykyinen perustason tulonsiirtojärjestelmä ei taloudellisesti kannustaisi työhön. Tämä ei pidä paikkaansa muiden osalta kuin toimeentulotuen osalta. Työttömyysturva kyllä kannustaa työhön taloudellisesti. Toimeentulotuenkin kohdalla se, että sitä käytetään niin paljon ja niin monet ovat sen piirissä, johtuu juuri-kin siitä vastikkeellisuudesta, kun sinne pudotaan, kun tulee karenssit ja aktiivimallit ja muu sellainen. Oleellista meidän nykyisessä sosiaaliturvajärjestelmässämme työllistymisen kannalta on se byrokratiakitka, se mielivaltaisuus ja hankaluus ja ennakoimattomuus, joka liittyy siihen, ja se ratkeaa vain perustulolla tai vastaavalla järjestelmällä.

13.15 Veronica Rehn-Kivi r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa on vuosikymmeniä tehty töitä koulutuksen eteen, ja tänne tulee ulkomailta opiskelijoita, jotka useat asettuvat Suomeen pysyvästi. Vastapainona meillä on Suomessa paljon nuoria, jotka lähtevät ulkomaille opiskelemaan ja jotka päättävät myös jäädä ulkomaille. Tälle on moninaiset syyt. Voi olla, että nuori ei ole saanut Suomessa opiskelupaikkaa. Voi olla, että työn tekemisestä jää verojen jälkeen enemmän käteen ulkomailla kuin Suomessa. Voi olla, että ulkomailla asuvan perheen on vaikea löytää kohtuuhintaista asuntoa täällä pääkaupunkiseudulla, jolloin Suomeen palaaminen on riski. Voi olla, että ulkomailla asuvan suomalaisen elämäkumppani ei saakaan oleskelulupaa Suomesta.

Meidän pitäisi tehdä kaikkemme, jotta koulutetut ja osaavat suomalaiset palaavat Suomeen ja ovat mukana kehittämässä tätä maata. Miten Suomessa voidaan estää tätä aivovuotoa?

13.16 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että edustaja Veronica Rehn-Kivi nosti varsinaisessa puheenvuorossaan esiin perhevapaa uudistuksen. Väestöliittohan julkisti marraskuussa perhebarometrin, jossa kävi ilmi, että suomalaiset eivät halua perhevapaisiin kiintiöitä, vaan haluavat itse päättää, kuka heidän lapsiaan milloinkin hoitaa. Ja kiinnitän nyt huomiota siihen, että useimmat puolueet, myös RKP,

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

ovat esittäneet pakkokiintiöitä perhevapaaudistukseen, ja myös paine kotihoidon tuen lyhentämiseksi on voimakas. Se oli sitä jo viime vaalikaudella.

Työllisyysasteen nostaminen on tärkeää, mutta tulisi nähdä myös sen työn arvo, joka tehdään kodeissa, kun lapsia kasvatetaan ja hoivataan. Se on todellista tulevaisuustyötä.

Puhemies Paula Risikko: Sitten valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Wallin, Stefan.

13.17 Stefan Wallin r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Kiitos hyvistä puheenvuoroista, ja kiitos jo tässä vaiheessa hyvästä työstä myöskin erinomaiselle sihteeristöllemme, joka istuu siellä lehtereillä.

Puhemies! Elämä ja politiikka ovat tavallaan suoraa lähetystä. Ne ovat myöskin kädestä suuhun -toimintaa. Mutta kun puhutaan tulevaisuudesta, ei voi olla näin. Tulevaisuuspolitiikan vaalikausi ei voi olla neljä vuotta. Se on ehkä 40 tai 400 vuotta tai vieläkin enemmän, ja kun puhutaan kestävästä kehityksestä ja ilmastonmuutoksesta, niin asiat ovat juuri näin. Toki näille ilmiöille Agenda 2030 -ilmastopolitiikassa voidaan asettaa tiettyjä määraaikoja lähinnä sopimusregiimien puitteissa. Mutta käytännössä ja viime kädessä kaikki on kiinni siitä, että pystymme jatkuvaan hyvinkin laajaan ja syvään näyttöön.

Tulevaisuutta pohdittaessa teknologian kehitys on keskiössä ja robotisaatio, automatisaatio ja digitalisaatio ovat tällaisia ilmiöitä. Toki nämä ilmiöt vievät työmarkkinoilta perinteisiä työtehtäviä, mullistavat työmarkkinoita, mutta luovat myöskin paljon uutta työtä nimenomaan teknologian avulla. Tuntuu kuitenkin siltä, että ei olla aina ehkä ymmärretty, tiedostettu ja hyväksytty, että näin tulee käymään. Näitä ilmiöitä nähdään edelleen aika paljon uhkina. Mahdollisuuksia pohditaan tietysti jonkin verran, mutta yllättävissäkin piireissä yllättävän vähän. Mitä mieltä ministeri on tästä teknologian kehityksen muodostamasta kehitysklusterista: digitalisaatiosta, robotisaatiosta, automatisaatiosta, tekoälystä? Eikö tämä ole valtava mahdollisuus enemmän kuin uhka?

13.19 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tulevaisuuden työstä puhuttaessa meidän on tärkeä liittää se kestävä kehityksen haasteisiin. Ja tässä asiassa tarvitsemme kyllä nykyistä parempaa politiikan johdonmukaisuutta. Kaikes päätöksenteossa tätä ei ole johdonmukaisesti huomioitu.

Ilmastonmuutoksella ja laajemminkin kestäväällä kehityksellä on merkittävä vaikutus työn murrokseen ja tulevaisuuden työhön. Haasteemme on nimittäin yhtä aikaa toteuttaa tuotannon vihreä muutos ja ratkaista kestävä toimeentulon turvaamisen haaste. Se on iso haaste, mutta se on mahdollista saavuttaa.

Ilmastonmuutos pakottaa meidät miettimään aivan uudenlaisia teknologisia ratkaisuja, ja tämä on Suomelle suuri mahdollisuus. Teknologia voi lopettaa joitakin töitä ja ammatteja, mutta samalla se myöskin luo uutta työtä. Työ ei siis ole loppumassa, vaikka tällaisia uhkakuvia kuulee sanottavan. Mutta kyllähän se työ muuttaa muotoaan. Se on aivan erilaista työtä huomenna kuin tänään. Näin on aina historian kuluessa tapahtunut, ja kun teknologia kehittyy, niin tämä on vain luonnollinen kehityskulku.

13.21 Jani Toivola vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun puhutaan tulevaisuudesta, niin elinikäisen oppimisen polku, niin kuin täälläkin monessa puheenvuorossa on nostettu esiin, on yksi tärkeimmistä elementeistä, niin että kaikilla on yhdenvertaiset mahdollisuudet edetä sekä opinpolulla että työelämässä. Silloin täytyy tietysti puhua

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

myöskin mahdollisista syrjivistä rakenteista: rakenteista, jotka estävät, ohjaavat tai asettavat ihmisiä eriarvoiseen asemaan.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomus, jota käsiteltiin viime viikolla salissa, nosti esiin sen, että edelleen ihmisten alkuperään ja etniseen taustaan liittyvät syrjinnän kokemukset ovat elementti, josta toimistoon tulee kaikista eniten ilmoituksia. Ruotsissa on vähän aikaa sitten tehty laaja tutkimus, jossa tutkittiin tätä syrjintää. Siinä muun muassa ilmeni se, että ei oikeastaan ollut eroa, onko ihminen syntynyt Suomessa vai jossakin muualla, vaan syrjinnän kokemukset olivat merkittäviä ja hyvin samanlaisia sekä koulutukseen ja palkkaan että työelämään pääsyyn liittyen. Me tarvitsisimme samantyyppistä tutkimusta myöskin Suomesta ja sen kautta konkreettisen ohjelman syrjinnän ehkäisemiseksi koulutuksessa ja työelämässä. Mitä ministeri on tästä mieltä?

13.22 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllähän tulevaisuuden työntekoon ja työllisyyteen liittyy erityisen vahvasti se, että meillä on pienillä ja keskisuurilla yrityksillä, kaiken kaikkiaan meidän yritysälämällä, asiat sillä mallilla, että ne pystyvät työllistämään. Niistä tämänkin hetken noin 140 000 työpaikasta, jotka ovat tällä vaalikaudella tulleet, pienet ja keskisuuret yritykset valtaosan muodostavat. Mutta kuinka sinne yrittäjän tulevaisuuteen sitten katsotaan, että sielläkin on se olo turvattu pahan päivän varalle? Kyllä pitää pystyä yrittäjyydestä kerryttämään eläkettä ja saamaan myöskin sosiaaliturvaa, jos sairastuminen tai työttömyys yllättää, jos ei niitä töitä yksinkertaisesti ole.

Haluaisin kiinnittää huomiota siihen, että meillä entistä yrittäjälähtöisemmäksi tätä yhteiskuntaa kasvatettaisiin, ja yrittäjyyskasvatus on siinä keskeinen tekijä, se, että jo lapsille, nuorille opetetaan omasta itsestään huolehtimista, tuodaan sitä opetusta lähemmäksi yritysälämää ja sitä kautta näytetään, mitä se konkretia yrittämisessä on. Kaikista ei tule yrittäjiä, mutta hyvin monesta saattaa tulla, ja se tätä yhteiskuntaa eteenpäin vie.

13.23 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos erinomaisesta mietinnöstä. Aikoinaan luin yleistä historiaa pääaineena, ja ajattelen aikajanalla monia asioita. On hienoa katsoa taaksepäin ja on hienoa elää nykyhetkessä, mutta on tarpeen myös katsoa tulevaisuuteen.

Epätyypillisistä työsuhteista on tässä puhuttu, ja itse olin kymmenen vuotta urheilijana ja erittäin epätyypillisissä työsuhteissa, joissa tulot tulivat pirstaleina ympäri maailmaa, mitä tuli, ja siinä oli tietysti jatkuva epävarmuus tuloista. Siinä oli epäselvyyttä, miten hoidetaan eläkeasiat ja miten hoidetaan verotus asiallisesti, että kaikki tulee hyvin hoidettua. Tässä suhteessa on menty paljon eteenpäin, mutta mielelläni kuulen, onko ministerillä ajatuksia siitä, miten urheilussa tämä rajoittaa menestystä Suomessa ja miten vastaavasti kulttuuripuolella se voi rajoittaa menestymistä, jos verrataan vaikka verrokkimaihin Norjaan tai Ruotsiin. Sillä puolella uskon, että tämmöisillä koordinoivilla tekijöillä voisi olla paljon annettavaa.

13.24 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia valiokunnalle hyvästä mietinnöstä. Ilmastokestävän yhteiskunnan rakentaminen synnyttää todennäköisesti paljon uutta työtä, ja se on hyvinvointivaltion rakentamiseen verrattava murros ja tehtävä. Se on yksi iso työmaa. Syntyy paljon työtä, ja vanhat työt muuttuvat. Kuitenkin työtä myös häviää, ja valiokunnan kolmannen pönten sisältö käsittelee tätä. Siinä

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

sanotaan, että tulee kehittää mekanismeja, joilla ilmastonmuutoksen hillintätoimista pahiten kärsiville yrityksille, ihmisille ja alueille voidaan korvata sopeutumisesta aiheutuvia kuluja. Ponsi on erittäin tärkeä.

Vasemmistoliiton mielestä Suomeen tarvitaan Suomen oloihin sopiva oikeudenmukaisen ilmastosiirtymän ohjelma, joka ottaa huomioon ilmastonmuutoksen torjunnan vaikutukset työhön ja työllisyyteen. Ohjelmassa tulisi määritellä alat ja alueet, jotka tarvitsevat muutostukea, ja määritellä, miten ilmastokestävä yhteiskunta rakennetaan sosiaalisesti oikeudenmukaisesti ja miten ihmisiä tuetaan muutoksessa. Haluaisin kysyä ministeriltä: miten te näette tämän tyyppisen ohjelman tarpeen?

13.25 Sirpa Paatero sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä työn murrokseen vastaamisessa on monta asiaa, mutta muutamaan asiaan kanta:

Tähän ponteen, jossa puhutaan osaamisesta ja sen yhä edelleen parantamisesta: Toisen asteen koulutus pitää käsitellä niin kuin perustasona kaikille, ja toisaalta jatkuvan oppimisen mahdollisuuden välttämättömyyden tulee olla osaamisen kehittämisen ykkösenä.

Olisin kysynyt ministeriltä vielä tästä, mitä en löytänyt: Kun meillä on työn murros myöskin tässä alueellisesti meneillään ja yhtenä vastauksena on sanottu sitten monipaikkaisuutta, eli työpaikka ja asuinpaikka voisivat olla eri paikkakunnat, niin tälle on tietysti edellytyksenä, että tietoliikenne toimii, niin kuin muukin liikenneinfra, jotta se on mahdollista. Mutta myöskin digitaaliset palvelut ovat edellytys sille, että asuminen voi olla mahdollista palveluiden osalta eri puolella Suomea kuin missä on se varsinainen työpaikka. Tätä en löytänyt tästä teidän mietinnöstänne, ja toivoisin, että siihenkin otettaisiin yhteisesti kantaa.

13.26 Ari Jalonen sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tulevaisuusvaliokunta on ainutlaatuinen järjestelmä maailmassa, ja miten minä kuvailisin sitä, niin siinä tulevaisuuden visionäärit ja propellipäät saavat kertoa päättäjille, mihinpäin heidän näkemyksensä mukaan ollaan menossa ja me päättäjät sitten saamme vähän pohjaa ja ajateltavaa siihen päätöksentekoon.

Kun työstä puhutaan, niin robottiautot ovat yksi asia, joka tulee muuttamaan henkilöliikennettä jossakin määrin. Osa pelkää työpaikkansa suhteen, mutta väitän, että taksikuljettajia tarvitaan edelleen palveluun, matkalaukun nostamiseen ja rollaattorin autoon mukaan ottamiseen, se työ tulee muuttumaan. Miten me pystymme vastaamaan siihen koulutusjärjestelmän muutoksella, nimenomaan niihin tulevaisuuden tarpeisiin, joita me tulemme näkemään? Onko se täydennyskoulutus nimenomaan avainasemassa tässä?

13.27 Saara-Sofia Sirén kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tulevaisuusvaliokunnalla todella on innostava ja tärkeä rooli suunnata tätä meidän päätöksentekoamme pitkällä aikavälillä, pidemmälle tulevaisuuteen kuin mitä nämä meidän toimintakautemme ovat. Tästä juuri on kysymys tulevaisuudentutkimuksessa, jota itse olen opiskellut, siitä, miten strategisia kysymyksiä pohditaan pitkällä aikavälillä osana päätöksentekoa.

Yksi asia, jonka haluaisin nostaa esille — mikä mietinnössäkkin todetaan — on se, että työelämän tulevaisuudesta puhuttaessa pitää tasa-arvonäkökulman olla esillä, ja ensi kaudella ja siitä eteenkinpäin esimerkiksi perhevapaaudistus on aivan keskeinen osa.

Mutta oikeastaan haluaisin kysyä arvoisalta työministeriltä yrittäjyyden eri muodoista. Työelämän murroksessa yksi iso asia on se, että yrittäjyys monipuolistuu: on erilaisia ve-

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

rokortteja, erilaista kevytyrittäjyyttä ja niin pois päin, ja meidän järjestelmä ei oikein vielä tunnista yrittäjyyden eri muotoja. Mitä tälle pitäisi tehdä?

Puhemies Paula Risikko: Myönnän vielä vastauspuheenvuorot: edustajat Hänninen, Talja ja Mäkipää.

13.29 Katja Hänninen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Monta ajatusta tässä heräsi itsellä. Elikkä silloin 20 vuotta sitten, kun olin nuorena opiskelijana työharjoittelussa Raahen Prismassa, silloin nämä työsuhteet olivat pääsääntöisesti vakituisia ja koko-aikaisia, mutta 20 vuotta siitä nyt eteenpäin, niin yhä enemmän on määräaikaista ja osa-aikaisia ja työelämä on pirstaloitunut hyvin pitkälti, ja siinäkin mielessä tämä toimeentulokysymys ja kannustavuus on keskeisessä asemassa, kun pohditaan sitä, mikä tämän työelämän murroksen mahdollisuus ja tulevaisuus on. Mutta samalla tietysti koulutuksen murros on myös otettava vakavasti, elikkä se muuntokoulutus ja se, että koulutus vastaa tämänhetkisen työelämän mahdollisuuksiin.

Perhevapaauudistus on välttämätön ensi vaalikaudella, eikä se suinkaan pakota ketään mihinkään, vaan lisää perheiden valinnanmahdollisuuksia.

Arvoisa puhemies! Olisin kysynyt vielä ministeriltä sitä, kannattatko te robottiveroa.

Puhemies Paula Risikko: Ja sitten vielä kolme puheenvuoroa, Talja, Mäkipää ja Jarva.

13.30 Martti Talja kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olemme kuulleet, että työ muuttuu. Kaksi kolmasosaa työstä tällä hetkellä tehdään vakinaisissa työsuhteissa. Pätkätoiden määrä tulee lisääntymään, ja se, millä alustalla niitä tehdään, tulee monimutkaistumaan, ja on epäselvää, tehdäänkö työtä työntekijänä vai yrittäjänä, tähän liittyvät erilaiset vakuutusmaksut — siis aidot vakuutusmaksut — sosiaaliturva, eläkevakuutusmaksut. Samalla myös verotuksen osalta me tulemme entistä monimutkaisempaan järjestelmään. Meidän tulee laatia säännöt, miten sitten verotuskohtelua toteutetaan yrittäjien osalta. Mutta sen tuotteen osalta on vielä tärkeämpää miettiä, miten sitten arvonlisäverotusta tullaan kehittämään tulevaisuudessa ja miten saadaan käytännössä verot kannettua ja perittyä, kun myyjä ei ole sijoittunut Suomeen.

Kysyisinkin, miten tässä Euroopan, maailman tasolla ollaan kehittämässä verotuksen arviointia, yhdenmukaistamista. Nimenomaan se koskee alustatalouden tuotteita. Amazon toimii jossakin maailmalla monikansallisesti. Miten Suomen valtio saa perittyä sieltä suomalaisiin kohdistuvat verot oikein?

13.31 Lea Mäkipää sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin yhteiskunnan peruspilari on työ ja työnteko. Siitä me saamme sitten elämisen mahdollisuudet. Täällä on sanottu, että työnkuva ja muutokset työelämässä voivat olla rajujakin tulevaisuudessa. Digitalisointi ja teknologia on jo tuttua vuodesta 1980 lähtien, ja ainakin nuoret ovat tämän ajan hermolla, siihen osanneet varautua. Mutta sitten myös mainitaan, että perinteisiä työpaikkoja häviää. Jos ajatellaan myyjiä, kirjanpitäjiä, siivoojia, kassoja, tämöisiä, niin sehän johtaa siihen, että meidän pitää valmistautua pitkälle tulevaisuuteen, millä me korvaamme nämä.

Kaikki viisaus ei ole varmaan ministeriössä, vaan pitäisi semmoista pitkää yhteistä tulevaisuutta kehittää. Kun yrittäjillä on tietysti tieto, mihinkä tarvitaan työntekijöitä, ja sitten

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

koulutuspuolella koulutetaan heitä, niin pitäisi olla yhteistä tietoutta yrityksissä, koulutuksen, yliopistojen osalta, että pystyttäisiin vastaamaan näihin [Puhemies koputtaa] haasteisiin. Sitten täällä on kyllä aiheellista tämä digitalouden verovaje, [Puhemies koputtaa] joka on toista miljardia. Kysyisinkin, miten sitä siihen pystytään vastaamaan.

Puhemies Paula Risikko: Yksi vastauspuheenvuoro vielä, edustaja Jarva. Sen jälkeen edustaja Väyrysen varsinainen puheenvuoro ja sitten ministerillä muutama minuutti vastausaikaa.

13.33 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvää keskustelua on ollut tähän mennessä. Työelämä todellakin muuttuu, ja ensi kaudella on pakko tehdä sosiaaliturvan kokonaisuudistus, myös perhevapaaudistus, jotta niissä voidaan yhdistää ja byrokratiaa purkaa sen osalta, että työ, yrittäjäyys, opiskelu, perhe, vapaa-aika ja arki voidaan yhdistää mielekkäällä tavalla ja pystytään kannustamaan siihen, että perheen perustaminen on mahdollista tavallaan missä iässä ja perheenvaiheessa tahansa, että yhteiskunta ei ohjaa siihen, että työ olisi se ensisijainen asia, vaan perheen yhdessäolo on varmasti se, mitä kuitenkin moni odottaa. Mutta työtä pitää lisätä ja työhön osallistumista pitää lisätä.

Pakko kuitenkin tuohon edustaja Immosen puheenvuoroon sen verran palata, että kävimme sivistysvaliokunnan kanssa Japanissa muistaakseni toissa vuonna. Siellä taas huomattiin, mitä työn muutos on tehnyt, kun maahanmuuttajia ei oteta vastaan ja keskittymistä tapahtuu. Japani on todennut kansallisesti, että keskittyminen on liiallista, kaupungistuminen on liiallista, ja heillä on todella ongelmia nyt saada työntekijöitä riittävästi koko maahan. Siellä tulee olemaan isoja ratkaisuja, ja siitä Suomen on katsottava mallia.

Puhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten puhujalistaan.

13.34 Paavo Väyrynen tl: Arvoisa puhemies! Tämän tulevaisuusvaliokunnan mietinnön ensimmäinen ponsi on mielestäni ylivoimaisesti tärkein. Siinä edellytetään, että valtioneuvosto luo vaihtoehtoisia skenaarioita ja toimintamalleja myös sen varalle, että muutos globaalissa toimintajärjestelmässä on pysyvä tai hyvin pitkäaikainen. Valitettavasti tähän tärkeimpään asiaan valiokunnassa ei ehditty ollenkaan paneutua.

Mehän elämme nyt maailmassa ja Euroopassa syvälle käypää muutosta. Siirrytään uuteen aikakauteen. Kylmän sodan kauden päätyttyä alkoi hallitsemattoman globalisaation ja ylikansallisen yhdentymisen kausi. Se on nyt tullut tiensä päähän. Sehän on synnyttänyt globaalit työmarkkinat, valtavat tuloerot maailmanlaajuisesti eri maihin, valtavat varallisuuserot. Vanhoissa teollisuusmaissa on syntynyt suurtyöttömyyttä ja siihen liittyviä ongelmia. Ihmisillä on ikävä tunne, että ei voi enää vaikuttaa asioihin, kun niin paljon valtaa on siirtynyt markkinavoimille ja ylikansalliseen päätöksentekoon. Tätä vastaan kansat nyt reagoivat. Yhdysvaltain presidentinvaalit olivat tästä loistava esimerkki ja Euroopan parlamentin vaalit tuovat tätä samaa tyytymättömyyttä esiin.

Mihin tämä kaikki johtaa, emme tiedä, mutta mielestäni neljä johtopäätöstä kuitenkin voidaan tehdä:

Ensimmäinen on se, että kansallisvaltioiden asema vahvistuu. Liian pitkälle edennyttä ylikansallisuutta eurooppalaisessa ja globaalissa järjestelmässä tullaan purkamaan ja kansallisvaltiot vahvistuvat.

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

Toinen johtopäätös on, että kauppapolitiikkaan tulevat uudet säännöt. Eri valtiot pyrkivät siihen, että niiden kuluttamat tavarat tuotettaisiin mieluummin omassa maassa. Yhdysvaltain kauppapolitiikkahan tähän osaltaan johtaa, ja muut ovat pakotettuja seuraamaan mukana.

Kolmas muutos on se, että suhtautuminen ihmisten liikkuvuuteen muuttuu sekä globaalitasolla että myös Euroopan unionissa. Muun muassa YK:n siirtolaisuussopimus on selvästi vanhentunut ja se pitäisi uudistaa heti, kun se on voimaan saatettu.

Ja neljäs kohta, jossa muutos tulee näkymään, on se, että ihmiskuntapolitiikan arvo kasvaa. Pyritään korjaamaan globalisaation synnyttämiä ongelmia. Pyritään rakentamaan kestävä kehitys Agenda 2030:n pohjalta. Nyt on vain niin, että myöskin tämä Agenda 2030 on osittain vanhentunut. Se on rakennettu sen maailman olosuhteisiin, joka oli ennen tätä globaalia murrosta. On suuri vahinko, että valiokunta ei tähän globaaliin murrokseen pystynyt paneutumaan. Tämä on kysymys, joka jää sitten seuraavassa eduskunnassa ja seuraavassa tulevaisuusvaliokunnassa pohdittavaksi.

Nyt en tiedä, paljonko olen puhunut, kun kello näyttää hulluja aikoja, mutta sanottavani olen sanonut. [Ben Zyskowitz: 3.37!]

Puhemies Paula Risikko: Vielä riittää aikaa, jos haluatte jatkaa.

Niin, paljonko sitä on?

Puhemies Paula Risikko: 3.37 on tällä hetkellä. Eli tuo, mikä siellä näkyy, on oikein.

No nythän siihen korjattiin ihan oikea aika. — No niin, voin jatkaa sen verran, että viittasin noihin Yhdysvaltain presidentinvaaleihin, niin siinähan oli se tilanne, että molemmissa pääpuolueissa itse asiassa globalisaation vastaisuus oli pääteema. Donald Trump tuli presidenttiehdokkaaksi ja presidentiksi ja hänen vaalilauseensa oli ”Amerikka ensin”. Pitää saada työpaikkoja takaisin. Globalisaatio on vienyt amerikkalaisilta liikaa työpaikkoja, ja presidenttinä hän nyt tätä pyrkii korjaamaan. Sitten meillä oli Bernie Sanders demokraattien ehdokkaana, joka olisi tullut valituksi ehdokkaaksi, ellei Hillary Clintonia olisi pelastaneet nuo superdelegaatit siellä puoluekokouksessa. Ja hänhän vaati, että liian suureksi revenneet tulo- ja varallisuuserot täytyy kaventaa. Hän puhui sosialismista. Nyt hän ilmoittautuu taas presidentinvaaleihin. Yhdysvalloissa siis globalisaation synnyttämien ongelmien reaktio oli presidentinvaalien pääteema, ja tätä samaa täällä Euroopassakin nyt koetaan. Eduskuntavaalikeskustelussa meille tulee herkulliset puheet tästä ja sitten, kun uusi eduskunta kokoontuu, niin minäkin saan kunnon ryhmäpuheenvuoron ihan oikealla paikallansa. — Kiitoksia.

Puhemies Paula Risikko: Ja sitten ministeri, olkaa hyvä. Riittääkö 5 minuuttia?

13.40 Työministeri Jari Lindström: Arvoisa puhemies! Kiitos keskustelusta.

Edustaja Wallinheimo aloitti kysymällä, miksei nähty tätä koodaripulaa. Erinomainen kysymys. Tuo ennustaminen tuppaa olemaan aika vaikeaa, varsinkin se tulevaisuuden ennustaminen. Joskus olen miettinyt sitä, pitäisikö täällä olla... Tai itse asiassa kyllähän täällä onkin menneisyysvaliokunta. Mehän muistelemme aina vanhoja [Naurua — Ben Zyskowitz: Se on tämä sali!] ja pohdimme sitä, mitä olisi pitänyt tehdä. [Eduskunnasta: Ennen

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

oli kaikki paremmin!] — Ennen oli kaikki paremmin. — Mutta sitten kun pitäisi miettiä sitä, mitä tulee tapahtumaan, niin jopa menee vaikeammaksi. Itse kyllä olen sitä mieltä, että kun eduskunnassa on tämä tulevaisuusvaliokunta, jonka tehtävä on pohtia tulevaisuutta, niin sen roolin miettiminen uusiksi voisi olla kyllä yksi keino sen vahvistamisessa. Siinä olisi itse asiassa paikka sellaisille ihmisille, joilla on näkemystä tulevaisuudesta ja osaa- mista siihen. Se on tietysti eri asia, uskotaanko sitä. Mutta ehkä se kuitenkin voisi olla yksi työkalu.

Edustaja Wallinheimo ja moni muu kysyivät sitten tästä työperäisestä maahanmuutosta, ylipäätään siitä, tarvitaanko. Kyllä tarvitaan. Kyllä Suomi tarvitsee työperäistä maahanmuuttoa, järkevää työperäistä maahanmuuttoa. Ja kun sanon ”järkevää”, niin hyvin helposti ja mielelläni lainaan esimerkiksi Kanadan ajattelua siitä. Hehän kertovat varsin avoimesti, että he ottavat maahan ihmisiä, jotka hyödyttävät Kanadaa. Tässä ei pidä sotkea kahta asiaa keskenään. Maahanmuuttoa on monenlaista, on humanitääriin maahanmuutto, joka on tietenkin ihan oma lukunsa, mutta sitten on työperäinen maahanmuutto. Kyllä me sitä tarvitsemme, ja meillä on vielä paljon tekemistä siinä.

Edustaja Torsti, kysytte jo maassa olevien maahanmuuttajien hyödyntämisestä. Siellä on potentiaalia. Me olemme tehneet paljon toimenpiteitä, ja me olemme panneet koto-koulutuksen uusiksi. Me olemme resursoineet sitä puolta todella paljon ja vieneet sitä yhä enemmän työelämälähtöiseksi. Yhtenä esimerkkinä on SIB-mallin käyttöönotto, joka on tuonut hyviä tuloksia. Eli minä uskon, että me olemme oikealla tiellä, mutta tämä ei tapahdu ihan yhdessä vaalikaudessa, näitten asioiden muuttaminen.

Edustaja Immonen, joka ei ole paikalla, kysyi tästä, miten teknologiaa voisi hyödyntää paremmin — puhui väestön ikääntymisestä ynnä muusta. Kyllä varmaan kunnilla ja julkisella sektorilla on vielä paljon tekemistä sillä puolella. Mutta kyllä on tehty. Jos nyt joku esimerkki pitää mainita, niin se löytyy tuolta selonteosta, maininta Työmarkkinatorista. Itse pidän sitä ihan fiksuna ajatuksena: alusta, jolle kootaan kaikki yhteen paikkaan sekä työnhakijoille että sitten työvoimaa tarvitseville. Teknologiaa voi hyödyntää, mutta itse kyllä sitä ajattelua puolustan, että se ei koskaan tietenkään korvaa ihmistä.

Puheenjohtaja Stefan Wallin nosti esille automatisaation ja robotisaation ja kysyi, onko tämä uhka vai mahdollisuus. Jos me tämän fiksusti teemme, niin ilman muuta se on mahdollisuus mielestäni. Jos me pidämme sitä uhkana... Siellä on uhkia, meidän pitää ne tunnistaa ja taklata, mutta itse väitän, että Suomi yhteiskuntana on semmoinen, että kun me pidämme koulutuksesta ja osaamisesta huolta, niin me selviämme tästä asiasta voittajana, se on enemmän mahdollisuus.

Edustaja Toivola nosti esille syrjinnän työelämässä, ja se on tietenkin iso ongelma. Silloin tullaan juuri niihin väestöryhmiin, joissa olisi potentiaalia työllistyä mutta jotka eivät syystä tai toisesta pääse sinne työmarkkinoille. Minulla ei ole mitään mitään ohjelmaa vastaan, mutta sen ohjelman pitäisi johtaa johonkin ajattelunmuutokseen. Että ohjelma on ihan ok, mutta kyllä se lähtee asenteista ja siitä, että kiinnitetään huomiota siihen ihmisen osamiseen, ei ulkoisiin seikkoihin, jotka ovat ihan sivuseikka, epäolennaisia. Tässä meillä on paljon tekemistä tässä yhteiskunnassa.

Edustaja Kiuru nosti esille urheilun ja kulttuurin ja niiden roolin työelämässä. Tämä on aika lailla hyvä esimerkki siitä ja semmoista ajattelua omasta työurastani — minähän tein vuorotöitä, urheilijat ja kulttuurin työntekijät tekevät ihan omanlaisellaan tavalla työtä. Jotta näihin pystyttäisiin vastaamaan, niin siihenkin lainsäädännöllä voidaan tehdä asioita, ja niinhän me olemme yrittäneet tehdä. Joko sovelletaan lakia tai ei sovelleta lakia, mutta pi-

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

tää tunnistaa, että työelämä on todella pirstaloitunutta, että on todella monia tapoja tehdä töitä. Ennen kaikkea just sieltä urheilun ja kulttuurin puolelta löytyy niitä uusia tapoja tehdä työtä. Pitää varmistaa se, että me emme lainsäädännöllä estä sitä puolta kehittymästä.

Edustaja Sarkkinen kysyi siitä, pitäisikö olla joku tuki tälle muutokselle. Minun mielestäni se on varmaan välttämättömyys, koska me tiedämme, että meidän täytyy tehdä asioita toisella tavalla. Mutta sitten siinä on se uhka, että jos me teemme jotakin yksijakoisesti, yksiniitisesti, niin voi käydä niin, että joillakin alueilla menetetään työpaikkoja. Tämä muutos täytyy tehdä hallitusti, silloin se onnistuu.

Ja edustaja Sirén kysyi yrittäjyyden monipuolistumisesta, siitä että järjestelmät eivät tunnista kaikkea. Se on ihan totta, että meillä on edelleen siellä tekemistä. Mutta väitän, että tässäkin tällä alustataloudella, näillä uusilla keksinnöillä, on jo nyt pystytty löytämään vastauksia yrittäjyyteen ja löytämään uusia tapoja yrittää. Minun mielestäni me olemme oikealla tiellä. Mutta jälleen kerran toistan sitä, että jos meillä ei ole osaaminen kunnossa, niin me tälläkin puolella jääme jälkeen.

Päätän tämän vastaamalla edustaja Hännisen kysymykseen robottiverosta. Verot ovat tosi tärkeä asia, mutta itse miettsin sitä tosi tarkkaan, niin että me emme vain sitten verolla estä niitä investointeja Suomeen. — Kiitos.

13.46 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin lämmin kiitos valiokunnalle ja sihteeristölle erittäin hyvästä yhdessä tekemisen prosessista. Olemme tulevaisuusvaliokunnassa hyvä esimerkki tulevaisuuden ennakoinnin osaamisesta — emme siis ennusta vaan ennakoimme — mutta olemme hyvä esimerkki myös yhdessä tekemisen taidoista.

Tulevaisuusselonteon tehtävänä on tunnistaa päätöksenteon kannalta tärkeitä, tulevaisuudessa erityisesti huomiota vaativia asioita, ja tällä kaudella selonteon aiheena on tosiaan työn murros ja suomalaisen työn tulevaisuus. Ensimmäisen kerran tämä selonteko oli kaksiosainen, ja se on mahdollistanut laaja-alaisemman ja syvällisemmän keskustelun tästä tärkeästä aiheesta. Tämä on ollut erittäin toimiva tapa, ja toivottavasti jatkossakin toimitaan näin. Vaikka tulevaisuusselonteolla ja kestäväen kehityksen toimintaohjelman seurannalla — jotka siis molemmat ovat tulevaisuusvaliokunnan keskeisiä tehtäviä — on liittymäpintoja, näiden kahden asian yhdistäminen ei mielestäni ole järkevää, sillä molemmilla on selkeästi omat tehtävänsä tulevaisuuskeskustelussa. Tällainen kaksiosainen menettely sopisi kyllä kumpaankin selontekoon.

Tämä meidän mietintömme on laaja — sehän on lähes 30 sivua — joten otan tässä puheenvuorossani vain pari omasta mielestäni keskeistä ja tärkeää asiaa esille:

Kuten tuossa debattipuheenvuorossani jo sanoin, teknologian kehittyminen on erittäin hyvä asia, koska se luo uutta työtä, mutta teknologian kehittymiseen ja kehittämiseen liittyy myös tarve käydä yhteiskunnassa laaja-alaista eettistä keskustelua teknologian hyödyistä ja haitoista. Tästä esimerkkinä on tekoälyratkaisujen suunnittelussa tehtävät voimakkaat mutta näkymättömäksi jäävät arvovalinnat. Algoritmien säätelössä verkkoympäristössä käyttäjä ei tiedä, miten algoritmi ohjaa ja mitä aineistoja ja suosituksia hänelle näytetään. Tiedon käyttö edellyttää aineiston muokkaamista suuremmiksi kokonaisuuksiksi ja näiden kokonaisuuksien asettamista arvojärjestykseen periaatteilla, joista käyttäjällä ei välttämättä ole tietoa. Tulevaisuudessa tämän muokkaamisen toteuttavat oppivat algoritmit nopeana ja automaattisena prosessina, johon liittyy syrjivien käytäntöjen riskin kasvaminen.

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

Jos ihminen ei tiedä, miten ja miksi kone tekee jotakin, saattaa kone käyttää ihmistä eikä ihminen konetta. Jotta näin ei pääsisi käymään ja tekoäly pysyisi todellakin tukiälyn roolissa, meidän on varmistettava, että ihmisen ja koneen työnjakoa ja automatisoidun päätöksenteon rajoja tarkkaillaan jatkuvasti. Digitaalisen maailman hallinta ja ohjaus vaativat visioita ja tulevaisuudennäkymää siitä, mikä on tavoiteltava yhteinen hyvä, ja siihen liittyen eettisten näkökulmien ja datan järjestelyperiaatteita on arvioitava ja yhteensovitettava jatkuvasti. Tätä tulisi tehdä monitoimijaisesti, muun muassa insinöörien, yhteiskuntatieteilijöiden ja humanistien yhteistyönä. Tällä hetkellä toimimme liian paljon omissa poteroissamme.

Käytännön tasolla tarvitaan teknologian ja siihen liittyvien toimintakäytäntöjen suunnittelua yhdessä teknologian kehittäjien ja käyttäjien kesken, olipa sitten kysymys terveydenhuollosta, opetusteknologiasta, verotuksesta tai mistä tahansa julkisesta palvelusta. Päättäjien tulee tiedostaa jatkuva eettisen harkinnan tarve soviteltaessa yhteen ja säänneltäessä kansalaisten yksityisyyden, yritysten toimintavapauden ja julkisen sektorin tehokkuuden rajaviivoja. Varoittavana esimerkkinä on Kiinassa pilotoitivaiheessa oleva kansalaisesta kerättävään tietoon pohjautuva automaattinen pisteytysjärjestelmä, joka vaikuttaa kansalaisten sosiaalietuuksiin ja vakuutusehtoihin. Tämä ei ole mielestäni eettistä ja oikeaa kehitystä. Tarvitsemme myös jatkuvasti ylläpidetyn varasuunnitelman teknologiayhteiskunnan kriisiytymisen varalta.

Tulevaisuusvaliokunta ehdottaa lausumassaan teknologian eettisen arvioinnin kehittämistä esimerkiksi eri toimijoita yhteen keräävän verkoston tai keskuksen avulla. Teknologian etiikasta ja teknologian yhteiskunnallisten vaikutusten arvioinnista on tehtävä suomalaisen yhteiskunnan kärkeäosaamista.

Arvoisa puhemies! Ihan lyhkäsesti toiseen tärkeään asiaan: Kestävän toimeentulon turvaamisen haaste pakottaa meidät pohtimaan myös hyvinvointia ja sen mittaamista uusilla tavoilla, ja tulevaisuusvaliokunta onkin toistuvasti muistuttanut, että kestävään kehitykseen kuuluu myös hyvinvointitalous ja että tarvitsemme bruttokansantuotteelle rinnakkaisia hyvinvointitalouden mittareita. Kansantalouden tilinpidon mittari, bkt, on taloudellisen toiminnan mittari, joka ei mittaa suoraan hyvinvointia eikä kestävää kehitystä. Siksi olemme kirjanneet tästä asiasta ponnen, jossa edellytämme, että valtioneuvosto täydentää valtion tulo- ja menoarviota laadittaessa bkt-mittaria luonnonvarojen kulutusta sekä hyvinvoinnin määrää paremmin arvioivalla satelliittitilinpidolla ja yhdistelmäindikaattoreilla.

13.52 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Ilmastonmuutos, luonnonvarojen ylikulutus ja luonnon monimuotoisuuden romahtaminen ovat aikamme kohtalonkysymyksiä. Vastauksemme näihin haasteisiin määrittävät tulevien sukupolvien elämän ja työnteon puitteet. Ilmastonmuutoksen hillitseminen ja elämäntapamme muuttaminen yhteensopivaksi luonnon asettamien reunaehtojen kanssa tarkoittaa isoa yhteiskunnallista murrosta. Tapamme tuottaa, kuluttaa, liikkua, asua ja syödä on muututtava nopeasti. Myös tuotannon ja työnteon on muututtava.

Halpa ja helposti saatava fossiilienergia on yli 150 vuotta muodostanut taloudellisen ja yhteiskunnallisen järjestelmämme aineellisen perustan ja muovannut tuotantojärjestelmiä, kulutustottumuksia, elinympäristöjä, valtarakenteita ja sosiaalisia suhteita. Kapitalistista markkinataloutta siten kuin me sen tunnemme ei olisi ollut olemassa ilman uusiutumatonta energiaa. Talouskasvu on aina merkinnyt lisääntyvää luonnonvarojen käyttöä, ja myös iso

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

osa työstä on kytköksissä fossiilitalouteen. Nyt tämän järjestyksen on muututtava nopeasti ja kokonaisvaltaisesti.

Arvoisa puhemies! Kyse on suuruusluokaltaan hyvinvointivaltion rakentamiseen verrattavissa olevasta tehtävästä. Voidaan puhua koko yhteiskunnan ekologisesta jälleenrakennuksesta. Se edellyttää kulttuurisen muutoksen lisäksi muun muassa huomattavasti nykyistä tiukempaa, sitovaa ympäristösääntelyä, ulkoisvaikutusten hinnoittelua todellisten haittojen mukaisesti esimerkiksi verotuksen kautta sekä isoja panostuksia infrastruktuuriin, tutkimukseen ja osaamiseen.

Ilmastonmuutoksesta ja tarvittavista ilmastotoimista puhutaan usein uhkakuvien kautta ja pelätään, että työpaikkoja häviää. Isossa kuvassa ilmasto- ja ekokestävän yhteiskunnan rakentaminen on kuitenkin valtava työmaa. Pitää rakentaa raiteita, pitää uusia energiajärjestelmiä, pitää lisätä kierrätystä, pitää korjata tuotteita, pitää investoida kestäväan tuotantoon. Tavaroiden sijaan on keskityttävä palveluihin, määrän sijaan on satsattava laatuun.

Arvoisa puhemies! Tämä kaikki synnyttää uutta ja uudenlaista työtä ja toimeliaisuutta. Kuitenkin on myös selvää, että ilmastokestävän yhteiskunnan rakentaminen merkitsee joidenkin tehtävien, ammattien ja kokonaisten alojen häviämistä tai vähenemistä. Suuret rakenteelliset muutokset eivät ole koskaan ongelmattomia. Kun vanha työpaikka häviää, eivät kaikki löydä osaamiselleen ottajaa. Yhteiskuntapolitiikan on tällöin tultava vastaan, jotta mahdollisimman harva ajautuisi vastentahtoiseen työttömyyteen ja toimeentulovaikkeuksiin ja jotta mahdollisimman moni löytäisi uuden tehtävän. Tällainen niin sanottu oikeudenmukainen siirtymä edellyttää, että esimerkiksi koulutuksen rakenteiden ja sisältöjen on muokkauduttava uusiin tarpeisiin ja työelämässä olevien on pystyttävä päivittämään osaamistaan. Täydennys- ja uudelleen koulutuksen tarve kasvaa. Jokaiselle on annettava niihin aito mahdollisuus, ja se edellyttää, että toimeentulo turvataan myös siirtymäkaudella, kun ihminen opiskelee uutta.

Myös yrityksiä on tuettava, kun ne uudistavat tuotantoaan ja toimintatapojaan ympäristökestäviksi ja etsivät uusia markkinoita. Tässä olennaista on tutkimus-, tuotekehitys- ja innovaatorahoitus.

Arvoisa puhemies! Seuraavan hallituksen tulee luoda Suomelle oikeudenmukaisen siirtymän ohjelma, jossa määritellään ne alat ja alueet, jotka tarvitsevat muutostukea, ja määritellä, miten ilmastokestävä yhteiskunta rakennetaan sosiaalisesti oikeudenmukaisesti ja miten ihmisiä tuetaan muutoksessa. Ohjelman tulee sisältää mekanismit, joiden avulla päästöperusteisten maksujen ja verojen korotukset korvataan pieni- ja keskituloisille. Siinä tulee tunnistaa ja määritellä keinot, joiden avulla yrityksiä kannustetaan uudistumaan, ja linjata, kuinka jatkuvaa oppimista ja uudelleen koulutusta tuetaan. Ohjelman tulee myös tunnistaa aloja, joille uutta työtä syntyy ja joilla Suomelle avautuu uusia mahdollisuuksia. Oikeudenmukaisen siirtymän ohjelma tulisi laatia yhdessä kansalaisyhteiskunnan toimialojen ja ammattiliittojen kanssa.

Arvoisa puhemies! Yksi viimeaikainen esimerkki siitä, kuinka fossiilienergiateollisuuden alasajossa voidaan huomioida sosiaalinen oikeudenmukaisuus, on Espanjan kivihiili-kaivosten sulkeminen. Espanjassa hallitus ja ammattiyhdistysliike sopivat, että kaivosten sulkemisen vaikutuksia kompensoidaan julkisilla investoinneilla kaivosalueille tarjoamalla uudelleen koulutusta ja mahdollistamalla kaivostyöläisille varhennettu eläke, ja tähän on satsattu miljoonia ja luvattu jopa miljardeja euroja.

Arvoisa puhemies! Turve on Suomessa vastaavassa asemassa kuin kivihiili monissa muissa maissa. Turpeen energiakäyttö aiheuttaa kivihiiltäkin enemmän kasvihuonekaasu-

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

päästöjä, ja ilmastotavoitteiden saavuttaminen edellyttää, että turvevoimaa on vähennettävä ja siitä on luovuttava viimeistään 2030-luvulla. Tietyissä paikoissa turveteollisuudella on tärkeä taloudellinen ja työllistävä vaikutus, ja jotta turpeen energiakäytön lopettamisen vaikutukset paikalliseen yhteisöön, työntekijöihin ja yrityksiin voidaan minimoida, tulee suunnitella oikeudenmukaisen siirtymän muutosohjelma, jossa linjataan esimerkiksi korvaavan työn luomisesta ja alueellisen energihuollon järjestämisestä, ihmisten ja yritysten muutostuesta.

Arvoisa puhemies! Seuraavan hallituksen tulisi laatia oikeudenmukaisen ilmastosiirtymän ohjelma. Ilmastopolitiikka ja työn tulevaisuuden pohdinnat on välttämätöntä saattaa saman otsikon alle.

13.57 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Muutaman noston otin täältä selonteosta, jotka positiivisella tavalla tarttuivat, kun sitä luin.

Ensinnäkin tämä digitalisaatioasia. Mietinnössä sanotaan suoraan: ”Yhteiskunnassa tulee säilyttää myös mahdollisuus digitalisaatiosta vapaisiin elämänalueisiin.” Ja edelleen sanotaan: ”Jatkuva viriketulva vähentää aivojen tarvitsemaa tyhjää tilaa, joka on luovuuden ammattilaisten mukaan edellytys itsenäiselle ajattelulle, kyvyllä aistia heikkoja signaaleja ja synnyttää jotakin kokonaan uutta pelkän reagoimisen sijasta.”

Mietinnössä myös kiinnitetään huomiota siihen, että ihmisten valmius ja kyky lukea ja tulkita ja tuottaa itse pidempiä tekstejä on hyvin nopeasti ja voimakkaasti heikentynyt. Minä uskon, niin kuin tässä mietinnössäkin annetaan ymmärtää, että sillä on vahva yhteys lukemiseen, siihen, kuinka paljon lapsille luetaan, kuinka paljon kirjoja luetaan ja kuinka paljon oma äidinkieli sitä kautta kehittyy. Lukutaidon merkitystä ei varmaankaan koskaan korosteta liikaa. Lukemisen kautta empatiakyky, kyky ymmärtää heikkoja signaaleja, toisten tunteita ja nähdä ikään kuin syvemmälle taaksepäin ja miettiä myös tulevaa, paranee niin lapsilla kuin aikuisilla. Tämä lukutaito on kyllä semmoinen asia, josta kannattaa pitää kiinni. Koulutuksessa nyt on huomattu, että valitettavasti on oppilaita, joilla on ihan selvästi peruskoulun päättämisvaiheessa vaikeuksia luetun ymmärtämisessä, niin että se haittaa sitten jo ihan jatko-opiskelua ja normaalia elämää.

13.59 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Niin kuin sanottua, tämä keskustelu on todellakin hyvin innostavaa, ja minusta tuntuisi hyvältä idealta, niin kuin tuossa ministerikin ehdotti, että jatkossa pohdittaisiin keinoja, joilla tulevaisuusvaliokunnan roolia ja sen tekemää työtä, tätä näkemyksellistä työtä, voitaisiin hyödyntää nykyistä enemmän meidän päätöksenteossamme. Sellainen kestävä, tulevaisuusorientoitunut päätöksenteko edellyttää juuri sitä, että asioita katsotaan pitkällä perspektiivillä, joka on aina pidempi kuin yksi tai kaksi vaalikautta.

Arvoisa puhemies! Niin kuin edustaja Wallinheimo tuossa kokoomuksen ryhmäpuheen-vuorossa sanoi, niin kokoomus esittää Suomelle jatkuvan oppimisen uudistusta tulevalle hallituskaudella vastauksena ja yhtenä osana ratkaisua koskien tätä työelämän ja työn tekemisen murrosta. Jatkuva oppiminen ja elinikäinen oppiminen on todellakin näitten aiheiden osalta aivan ytimessä, ja keskeistä on myös se, millä tavalla tehdään jatkossa yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Kuten mietinnössäkin sanotaan, täytyy tarkastella eri toimijoiden työnjakoa suhteessa jatkuvaan oppimiseen, vastuita ja esimerkiksi rahoitusmalleja koskien paitsi työntekijöitä ja työnhakijoita niin myös työnantajapuolta. Lisäksi on ihan selvää, että yhteistyötä eri ministeriöiden välillä täytyy näihin kysymyksiin liittyen lisätä.

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

Oppimiseen ja koulutukseen liittyen haluan mainita asian, joka aikaisemmissakin puheenvuoroissa tuli ja mietinnössäkkin mainitaan, nimittäin nämä epätarkoituksenmukaiset digitaaliset ratkaisut kouluopetuksessa. Yksi esimerkki, mistä sivistysvaliokunnassa jo alkukaudesta puhuimme aika paljon, oli juurikin tämä digitalisaatio ja sen hyödyntäminen osana opetusta. Todellakin mennään ihan nurinkurisesti eteenpäin, jos lähdetään siitä, että hankitaan oppilaille esimerkiksi tabletteja kouluihin, kun ei ole vielä tapoja käyttää niitä, ei ole vielä sisältöjä eikä ihan osaamistakaan, vaan tarkoituksenmukaista on se, että digitalisaatio tuo lisäarvoa ja tuo jotakin lisää siihen opetukseen.

No, jo tulevaisuusmietinnön ensimmäisessä osassa mainittiin tämä ponsi, että Agenda 2030:n eli YK:n kestävä kehityksen tavoitteet ja toimenpideohjelmat tulisi paremmin hyödyntää ja ottaa huomioon suhteessa tulevaisuuden työhön, ja kestävä kehityksen tavoitteet täytyy todellakin arvioida osana ihan kaikkea päätöksentekoa, mitä me teemme. Yksi hyvä esimerkki tältä kaudelta, jonka haluan nostaa esille, on se, että ministeri Orpon johdolla kestävä kehityksen Agenda 2030 -tavoitteet on tuotu valtion talousarvioon. Seuraava askel voisi olla se, että lähdetään kehittämään erilaisia mittareita bruttokansantuotteen rinnalle, sellaisia, jotka ottaisivat huomioon myös hyvinvointinäkökulmat ja esimerkiksi ympäristö- ja ilmastovaikutukset. Tämä pohdinta on hyvin tärkeää ottaen huomioon niitä haasteita, joita meillä on hyvinvointinäkökulmasta, vaikkapa nuorten syrjäytymistä, mielenterveysongelmia ja lapsiperheköyhyyttä. Tällaiset yhdistelmäindikaattorit toisivat kyllä varmasti uutta tietoa ja sellaista mittaristoa, joita päätöksenteossa voitaisiin huomioida, joskaan nekaan, niin kuin mietinnössäkkin todetaan, eivät aivan ongelmattomia ole ja niitten näkökulmien keskinäistä painottamista voi olla haastavaa tehdä.

Haluan nostaa esille myös luovat alat osana tätä työn murrosta. Me tiedämme, että luovilla aloilla on ihan valtava kasvupotentiaali ja esimerkiksi kulttuuritoiminta tuo hyvin monenlaista arvoa meidän yhteiskuntaamme, mutta tämä kasvupotentiaali ja nämä mahdollisuudet eivät aivan ole samassa suhteessa sen kanssa, mikä esimerkiksi taiteilijoiden asema on. Minusta tämä esille nostettu idea siitä, että luovan alan toimijat olisivat yksi tällainen selkeä kohderyhmä, kun pohditaan tulevalla kaudella uutta sosiaaliturvaa, elinkeinopoliittikkaa, verotusta ja tätä kokonaisuutta, olisi hyvä idea.

Eikä voi puhua tulevaisuudesta, ellei mainitse tätä meidän ilmastohaastettamme ja 1,5 asteen raamia. Tämä pitää pitää mielessä ihan kaikessa päätöksenteossa, mitä me teemme, sen me olemme velkaa tuleville sukupolville. Yksi näkökulma on yrityksiin sitoutunut pääoma. Tulevaisuudessa meidän pitää kohdistaa sijoituksia kestäviin kohteisiin ja esimerkiksi valtion yritystuet vain sellaisiin kohteisiin, joissa ei toimita fossiiliselta pohjalta.

14.05 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Kun pohtii työn tulevaisuutta ja murrosta, niin mieleen tulee väkisinkin sellainen sosiaalisessa mediassa kiertävä kuva, jossa on semmoinen lapsuuteni mummopuhelin, paksu luuripuhelin, josta jokainen muistaa, miten siihen vastattiin, ja sitten samaan huoneeseen tulee kaksi kännykkää, älykännykkää, jotka huutavat tämän luuripuhelimen nähdessään, että ”mummo”. Se on sellainen mielikuva, joka mielestäni kuvaa hyvin sitä työn muutosta, mikä meillä teknologian kautta on tapahtunut. Eli toisaalta asiat tapahtuvat niin, että niitä ei oikeastaan huomaakaan, ja toisaalta sitten, kun katsoo taaksepäin, näkee sen ison muutoksen, miten teknologia on muuttanut työnteon tapoja. Esimerkiksi se, miten vaikkapa se meidän hyvin arkinen työkalumme, puhelin, on muuttunut ja mihin kaikkeen sitä nykyään voi käyttää, on mielestäni hyvä ketju teknologian tuomassa muutoksessa. Se on tuonut paljon tehokkuutta, mutta se on tuonut myös pal-

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

jon sellaista, joka haastaa meitä siinä, että me osaamme selvittää siinä työyhteisössä, joka on täysin toisenlainen kuin silloin, kun puhelimet pysyivät pakoillaan.

Mutta jos miettii tätä selontekoa, niin työ on muutoksessa ja se on hyvin eritahtista eri aloilla. Ja se meidän varmaan on hyvä tunnistaa ja muistaa silloin, kun me varsinkin tässä salissa puhumme siitä muutoksesta, koska ihmiset kokevat tuon muutoksen hyvin eri tavoilla. Teknologia on kehittynyt, työn aika- ja paikkasidonnaisuus vähenee, työ sirpaloituu, mutta samaan aikaan sitä teknologiaa otetaan hyvin huomaamattomastikin käyttöön. Ja yksi iso haaste suomalaisessa yhteiskunnassa on se, että me emme muista antaa aikaa sen teknologian käytön opiskelulle, vaan usein meille tulee uusia ja uusia ohjelmia, joita ei sitten kuitenkaan hyödynnetä täysimääräisesti, koska kukaan ei koskaan ole muistanut opettaa tai ottanut aikaa siihen oppimiseen, että niitä voisi hyödyntää.

No, selonteossa nämä asiat tunnistetaan, ja ne ovat meille kaikille tuttuja. Mutta jos vertaatte sitä ykkösselontekoa ja tätä kakkoselontekoa, niin on pakkoa sanoa, että ensimmäisestä olin innoissani mutta tähän toiseen olin vähän pettynyt, sen vuoksi, että nämä haasteet, joihin meidän pitäisi löytää vastauksia, ovat niin suuria, että ehkä niihin ei tässä kakkoselonteossa oikein oltu ylletty, elikkä se jäi tavallaan vajaaksi. Mutta toisaalta voi olla niin, että ei meillä kenelläkään ole valmiita ja varmoja vastuksia. SDP on tehnyt omassa työssään 2030-ohjelmaa, joka liikkuu osittain näiden samojen teemojen ympärillä, ja se on mielestäni hyvin tuonut meille sitä kuvaa, mitä tulevaisuus tuo tullessaan ja minkälaisiin kysymyksiin meidän pitää löytää vastauksia. Mutta sitä meidän pitäisi osata tehdä myös koko Suomea.

Oikeastaan aika helppo asia ja uudistustarve on se, että me tiedämme, että osaamistasoa on nostettava, toimeentulo on turvattava tulevaisuuden työmarkkinoilla, me tarvitsemme lakiuudistuksia, olipa kyse sitten verotuksesta, sosiaaliturvasta, perhevapaista tai monesta muusta asiasta. Mutta me tarvitsemme myös sitä, että me osaisimme entistä paremmin kytkeä työllisyyspolitiikan ja ilmastopolitiikan toisiinsa, koska uskon, että ilmastopolitiikkaan liittyy paljon sellaisia pelkoja, joissa ihmiset kokevat epävarmuutta, ja moni ajattelee, että tästä tulee se iso uusi muutos, että kun työ on jo muuttunut ja pirstaloitunut ja tuonut ehkä usein myös sitä epävarmuutta, niin ilmastomuutos on se seuraava asia, johon vastataan, ja siitä tulee ikään kuin samantyyppisiä asioita. Mutta Suomi on korkean teknologian maa. Me olemme myös korkean osaamisen maa. Ja sen vuoksi uskon, että meillä on hyvät keinot yhdistää nämä kaksi asiaa toisiinsa sillä tavalla, että me teemme samaan aikaan vahvempaa työllisyyspolitiikkaa ja parempaa ilmastopolitiikkaa.

No, työn murros edellyttää ilman muuta osaamistason nostoa, ja tässä meillä on ehkä kaikkein eniten haasteita. Me olemme puhuneet toisen asteen uudistuksesta, oppivelvollisuuden pidentämisestä, koulutuksen kunnianpalautuksesta. Kaikki nämä ovat välttämättömiä asioita, ja ne edellyttävät koulutuksen kehittämistä kaikilla asteilla — voisi sanoa, että varhaiskasvatuksesta kaikkein korkeimpaan koulutukseen, ehkä niin, että koko ketju menee tutista tohtorinhattuun asti.

Työn muutos on jo nyt läsnä. Me emme puhu vain tulevaisuudesta. Jos ajatellaan tällä hetkellä, niin meillä vuositason syntyy ja kuolee työpaikkoja yli 200 000. Ja jos mietitään vuositason, niin meillä lähes miljoona ihmistä on uudessa työpaikassa, uudessa työssä vuoden sisällä sen vuoksi, että valmistutaan opinnoista, siirrytään eläkkeelle, ja tämä samanaikainen muutoskehitys täällä taustalla on. Puoli miljoonaa suomalaista on aivan valtava joukko, ja se kertoo siitä vauhdista, millä muutokset tapahtuvat. Maailman talousfoo-

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

rumi totesi, että nykynuorista 65 prosenttia työllistyy tehtäviin, joita ei vielä ole olemassa-kaan. Ehkä sekin kuvaa sitä muutoksen vauhtia.

Haluaisin, arvoisa puhemies, sanoa vielä muutaman sanan oppimisesta ja koko koulutuspolitiikan ajatuksesta. Jos me mietimme sitä, millaiseen maailmaan nuoret tulevat töissä, tällä hetkellä peruskoulua käyvät ihmiset ovat vielä ehkä 2070-luvulla työelämässä, niin että nuoren on opittava lukemaan tulevaa. On opittava hahmottamaan yhä monimutkaisempia kokonaisuuksia. Ja oikeastaan koulutuksen ehkä tärkein tehtävä on osata motiivoida ihmisiä tähän elinikäiseen oppimiseen, kutsuttiin sitä sitten millä nimellä tahansa.

Ilmiöpohjainen oppiminen on yksi väline, joka voisi tässä tuoda ratkaisuja. Se on vahvasti tutkimuspohjaista, ja siinä opiskelija suunnittelee ja toteuttaa itse omaa oppimistansa ja tavallaan omistaa vaikkapa portfolion jossakin tietyssä ammatissa. Mutta tämä ei saa tarkoittaa yksin oppimista, niin kuin se tällä hetkellä on tarkoittanut vaikkapa sitten ammatillisen reformin seurauksena, vaan opettajalla pitää olla vahva rooli ohjaajana ikään kuin sen prosessin eteenpäinviemisessä ja siinä, että opiskelija todella oppii. Ja ilmiöpohjaisessa oppimisessa oleellista on motivaation syntyminen. Autonomian, pysyvyyden ja yhteenkuuluvuuden tunteet ovat usein niitä, jotka auttavat meitä siinä, että se motivaatio syntyy, ja ne ovat juuri niitä taitoja, joita myös työelämässä tarvitaan. — Aika näyttää kulkevan, elikkä ehkä kiitoksia, arvoisa puhemies, tällä kertaa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Olisi vielä muutama sekunti ollut aikaa, mutta mennään eteenpäin listassa.

14.12 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Työn ja teknologian murros on varmasti jokin sellaista, joka haastaa koko yhteiskunnan kaikilla sen osa-alueilla, ja se on myöskin äärimmäisen nopea. Voi olla, että ne visiot, mitä me täällä tänä päivänä käsittelemme, ovat jo muutaman vuoden kuluttua vanhentuneita. Mutta tässä mietinnössä on pyritty 18 sellaiseen toimenpide-ehdotukseen, joilla näihin haasteisiin pystyttäisiin vastaamaan, ja ehkä voisi mainita ainakin kolme semmoista kokonaisuutta, joihin ainakin itse haluan tarttua: ensinnäkin tämä oppiminen, mikä tuli edustaja Filatovin puheenvuorossa erinomaisen hyvin esille, sitten toisaalta se, millä tavalla toimeentuloon liittyvät kysymykset ratkaistaan teknologian muutoksessa, ja sitten myöskin ne eettiset kysymykset, jotka liittyvät tiedon käsittelyyn ja sen tiedon omistamiseen ja sen edelleen prosessointiin.

Ihan lyhyesti muutamalla sanalla näistä kustakin.

Ensinnäkin tällaiset työn murrosvaiheet helposti jakavat ihmisiä menestyjiin ja menettäjiin. On niitä, jotka pystyvät hetkestä ottamaan vaarin ja ikään kuin nostamaan sitä omaa tasoansa ja löytämään polkunsu, ja sitten niitä, joilla koulutustaso ei riitä ja jotka kokevat, että heidän on vaikea myöskin muuntautua uusiin teknologioihin. Siinä mielessä elinikäisen oppimisen korostaminen ja esimerkiksi tulevalle hallituskaudella siihen satsaaminen on äärimmäisen tärkeä koko suomalaisen yhteiskunnan kannalta. Totta kai koulutuspolun pitää olla sellainen, että siinä panostetaan joka kohdassa siihen, ja erityisesti meillä on paljon ollut keskustelua siitä, millä tavalla peruskoulusta toiselle asteelle siirtyvien osalta tämä nivelvaihe saadaan vietyä eteenpäin.

Samanaikaisesti on pidettävä huoli, että meillä ei joukko ihmisiä digisyrjäydy yhteiskunnasta. Sosiaaliturvan uudistus on se, mitä me tarvitsemme, jos me haluamme todellakin saada osatyökykyiset paremmin työelämään, ja toisaalta me tarvitsemme välityömarkkinoitten kehittämistä. Se on aivan ehdoton edellytys, ja meidän täytyy katsoa rohkeasti

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

muualle Eurooppaan, missä välityömarkkinat ovat paljon paremmissa kantimissa. Italia, Iso-Britannia näyttävät tietä siinä, millä tavalla sosiaalisia yrityksiä, yhteiskunnallisia yrityksiä voidaan tässä käyttää.

Sitten tarvitsemme myös sosiaaliturvan uudistusta niille ihmisille, joitten työ koostuu tänä päivänä erilaisista palasista, elikkä siellä voi olla yrittäjänä tehtyä työtä, siellä voi olla toimeksiantona tehtyä työtä ja sitten ihan palkkakortilla tehtyä työtä. Tämä sirpaletyön kokonaisuus on sosiaaliturvan kannalta haastavaa, se on eläketurvan kannalta haastavaa.

Tekoälyyn liittyvät eettiset kysymykset ihan lyhyesti. Meidän täytyy pystyä määrittelemään sitä, kuka omistaa tätä meistä kerättyä tietoa. Sitä pitää pystyä rajaamaan ja toisaalta huomioida se, kuka voi yhdistellä sitä tietoa, mitä eri lähteistä tulee, ja toisaalta prosessoida sitä uutta tietoa. Tuleeko jossakin kohtaa se raja, jossa tiedon alkuperäinen lähde voi sanoa, että hänestä kerättyä tietoa ei voi enää käyttää uusien tietokantojen lähteenä? Minun mielestäni nämä eettiset rajaukset ovat äärimmäisen tärkeitä ja myöskin lainsäädännön perässä pysyminen näissä kysymyksissä. Ei voi olla niin, että tekniikka vie näitä edellä.

14.15 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Haluan vielä hetken jatkaa hyvinvointitaloudesta ja hyvinvointimittareista, joiden merkitystä tulevaisuusvaliokunta on korostanut ihan sieltä toimintansa alusta alkaen. Hyvinvointitaloushan on osa kestävästä kehitystä, ja hyvinvointitalouden toteuttaminen edellyttää uusien mittareiden käyttöönottoa bruttokansantuotteen rinnalle. Ja teettämässämme selvityksessä tulevaisuusvaliokunnalle on suositeltu erityisesti GPI:n eli aidon kehityksen indikaattorin pilotointia, ja sen toivon seuraavan hallituksen ottavan omakseen.

Lisäksi Agenda 2030 -toimintaohjelmaan liittyen on kehitettävä myös uusia työkaluja poliittisten päätösten vaikutusten arviointiin. Vaikutukset hyvinvointiin on arvioitava kaikessa päätöksenteossa. Poliittikkatoimenpiteiden vaikuttavuuden arvioiminen edellyttää myös laadullisten mittareiden kehittämistä. Ja lisäksi tulevaisuusvaliokunta korostaa ilmiöpohjaisen budjetoinnin edelleenkehittämistä niin, että budjetoinnin kohteeksi valittaisiin hyvinvointia pitkällä tähtäimellä yhteiskunnassa vaarantava ilmiö, esimerkiksi nuorten syrjäytyminen tai osatyökyvyn hyödyntäminen tai työhyvinvointi. Kestävä kehitys kokonaisuudessaan on liian laaja asia ilmiöpohjaisen budjetoinnin käytölle.

Arvoisa puhemies! Hyvinvointivaltiossa pahoinvointia ehkäisevät toimenpiteet ja hyvän ja terveen elämän eri väestöryhmissä mahdollistavat toimenpiteet tulisi nähdä aina hyvinvointi-investointeina eikä kuluerinä. Siksi lapsiin ja nuoriin panostaminen on aina tulevaisuusinvestointi. Panostukset varhaiskasvatukseen, koulutukseen, tieteeseen ja tutkimukseen palautuvat yhteiskunnalle moninkertaisesti takaisin.

Ja eräs tähän koko asiaan liittyvä kokonaisuus on myöskin osatyökykyisten työllistäminen, josta on tänä päivänä täällä puhuttu. Osatyökykyisten työllistamisestä on puhuttu monta vuotta, minun mielestäni vuosikymmeniä, ja edelleen asia on huonosti hoidettu. Ja tulevaisuusselontekokin kuittaa tämän asian kovin lyhyesti. Investoimalla sellaisiin palvelurakenteisiin ja toimintamalleihin, jotka tehokkaalla tavalla tukevat toimintakykyä, lisäävät osaamista ja torjuvat syrjään joutumista, voimme pitkällä aikavälillä päästä tilanteeseen, jossa nopeatkaan muutokset työssä ja työelämässä eivät synnytä suuria ongelmia yksilötasolla tai yhteiskunnassa. Vaikka lyhyellä tähtäimellä ihmisten tukemiseen panostaminen tuottaa kenties kustannuksia, esimerkiksi julkinen työllistäminen, niin pitkällä aikavälillä toteutuvat hyvinvointihyödyt tekevät panostuksista taloudellisesti kannattavia. Mikäli panostukset ihmisten hyvinvointiin jätetään tekemättä, se näkyy väistämättä yhteiskunnan

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

huono-osaisuutena, syrjään joutumisena ja niistä aiheutuvina kustannuksina. Hyvinvointitaloudessa on tärkeää osata arvioida ja laskea myös näiden vaihtoehtoiskustannusten hinta.

Yksi käyttökelpoinen mahdollisuus olisi pitkäkestoisten työpaikkojen luominen järjestöihin. Järjestöissähän tehdään paljon yhteiskunnallisesti merkittävää ja tärkeää työtä esimerkiksi ikäihmisten kotiapuna, mitä mikään muu taho ei yhteiskunnassa hoida. Puiden kantaminen, kaupassa käyminen ja lumityöt mahdollistavat ikäihmisten kotona asumisen pidempään. Lisäksi työntekijän näkökulmasta pienikin työnteko parantaa hyvinvointia ja lisää kokemusta yhteiskuntaan kuulumisesta. Jo pelkkä osallistuminen on palkitsevaa ja voimaannuttavaa, mutta sen hyöty kuitenkin usein heikkenee, jos se ei johda riittävään toimeentuloon.

Ja tämän mahdollistamiseksi tarvitaan pikaisesti sosiaaliturvauudistus, joka huomioi joustavasti ihmisten erilaiset tilanteet. Työnteko, yhteiskunnallinen aktiivisuus ja eri syillä maksettavat sosiaalietuudet on nykyistä paremmin yhdistettävä, jolloin ihmisten toimeentulo on kaikkina hetkinä turvattu. Joustavan perusturvan avulla on varmistettava, etteivät ihmiset joudu tilanteidensa muuttuessa tulottomiksi tai byrokraloukkuihin, jotka estävät työteon ja osallistumisen.

Arvoisa puhemies, ihan tähän loppuun haluan tuoda esille vielä yhden Suomen tulevaisuuden kannalta keskeisen viestin, jonka valiokunta halusi nostaa mietinnössään esille. Suomen menestyminen on tarina siitä, miten pieni, köyhä maa nousee yhteiskunnaksi, jossa lähtökohdat eivät määritä sitä, mitä ihmisestä voi tulla. Tämä jälleenrakennustarina on vahvuutemme niin pitkään kuin se on totta. Valiokunnassa jaettiin yhteinen näkemys siitä, että meidän päättäjien ja tulevienkin päättäjien tulisi sitoutua pitämään tämä tarina totena ja tehdä kaikkensa poistaakseen eriarvoisuutta. — Kiitos.

14.20 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Helppo olla samaa mieltä siitä, että eriarvoisuus on varmasti se iso kärkihaaste, joka meillä on. Jos me emme sen kehitystä saa kuriin, me epäonnistumme monessa muussakin asiassa.

Se, minkä vuoksi halusin pyytää vielä lyhyesti puheenvuoron, liittyy osaavan työvoiman riittävyyteen. Me puhumme paljon siitä, mitä me teemme koulutuksessa ja mitä kaikkea pitää osata, mutta itse asiassa meillä on aika paljon vähemmän välineitä siihen, miten me saamme osatyökykyiset paremmin työmarkkinoille. Mielestäni edustaja Essayah kuvasi tässä hyvin välityömarkkinoiden merkitystä, mutta meillä yleensä aina ajatellaan niinpäin, että ihmistä pitää jumpata niihin olemassa oleviin työpaikkoihin, ja se prosessi kulkee vain näinpäin. Itse uskon siihen, että kun meillä alkaa olla pulaa tietyistä ammattiteki-jöistä ja kun työelämän kehitys on koko ajan kulkenut siihen suuntaan, että yhden ihmisen pitää osata enemmän ja enemmän ja enemmän, niin tässä asiassa me joudumme ikään kuin palaamaan vanhaan ja niitä moniulotteisia työpaikkoja tietyllä tavalla joudutaan vähän palastelemaan, koska sitä kaikkea osaamista ei löydy yhdestä ihmisestä. Sen vuoksi meidän pitäisi kehittää niitä menetelmiä, joilla töitä pilkotaan, jotta syntyy se riittävä osaaminen, jota tarvitaan — mutta samalla tavalla jotta myös osatyökykyiset voivat tehdä niitä töitä, joita tässä yhteiskunnassa on, ettei aina odoteta, että meillä on se 120-prosenttinen työntekijä. Voisi melkein ehdottaa, että Oivon ja Kerättären raportin voisi liittää tähän tulevaisuusselontekoon yhdeksi välineeksi siihen, miten osatyökykyisiä saataisiin paremmin työmarkkinoille.

Toinen asia liittyy tähän digiuskoon: Suomi on siinä mielessä huippumaa, enkä ollenkaan sitä paheksu. Se on se, joka vie meitä eteenpäin, mutta meidän todellakin täytyy muis-

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

taa, että meillä on miljoona ihmistä, joiden digitaidot ovat vajaat. Eli jos meidän yhteiskuntamme siirtyy palveluissa, koulutuksessa ja kaikessa muussa koko ajan enemmän digitaaliseen maailmaan, niin on oltava aivan erilaiset panostukset kuin tähän asti siihen, että ihmiset pysyvät tässä mukana, ja senkin kehityksen on lähdettävä sieltä muksusta mummoon asti. Ei riitä, että me ajattelemme niitä nuoria koululaisia.

En tiedä, huomasitteko — siitä nyt on jo muutama kuukausi aikaa — kun oli uutisia, joissa kerrottiin britannialaisesta paikasta, jossa on näitä Facebook-robotteja, jotka vahtivat sitä, mitä sisältöä Facebookissa on. Siellä jouduttiin sulkemaan kaksi robottia sen vuoksi, että nämä valvontarobotit olivat kehittäneet oman kielen ja ruvenneet keskustelemaan keskenään. Ne siis tsättäilivät Facebookissa omia juttujansa, ja ihminen, joka ne oli sinne laittanut valvomaan sisältöä, ei enää tiennyt, mistä ne keskusteleivat, ja sen vuoksi ne jouduttiin sammuttamaan. Tämä on mielestäni hyvä esimerkki siitä, että niiden eettisten pohdintojen, joita teknologiaan ja keinoälyyn liittyy, pitäisi jo olla täällä eikä vasta tulevaisuudessa, ja siinä mielessä on hyvä, että valiokunta on kiinnittänyt myös tähän asiaan huomiota.

14.23 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Vielä muutama sananen näistä osatyökykyisistä. Eli on äärimmäisen tärkeää, että me kehitämme lainsäädäntöä, joka mahdollistaa sen, että myös sellainen henkilö, joka tosiaankaan ei ole sataprosenttisesti työkykyinen, pystyy olemaan työmarkkinoilla mukana, ja toisaalta että hänen sosiaaliturvaansa voidaan myöskin käyttää osana tukea, jolla hänet voidaan saada mukaan työmarkkinoille. Elikkä osaksi palkkatukea pitää pystyä yhdistämään hänen sosiaaliturvansa osia. Siinä mielessä, kun on valtavan paljon esimerkiksi sellaisia vammaisia, joilla on eläke, jotka haluaisivat jättää sen lepäämään ja jotka haluaisivat osallistua omalla panoksellaan työelämään, tämä pitäisi meidän pystyä tehdä mahdolliseksi. Joittenkin kohdalla siihen tarvitaan ihan erityinen yritysmuoto, jotkut ovat niitä, jotka pärjäävät siellä työelämässä, mikäli heillä on esimerkiksi työnohjaaja mukana, mutta nämä keinot meidän pitää kyllä löytää, koska muutoin me emme voi tavoitella ensin 75:tä ja sitten jatkossa jopa 80:tä prosenttia työllisyysasteessa. Kaikki niin sanotusti kynnelle kykenevät on saatava sinne työelämään mukaan, ja useimmiten on näin, että nimenomaan niillä osatyökykyisillä, jotka tänä päivänä ovat työelämän ulkopuolella, on useimmilla valtavan suuri halu olla työelämässä, ja tämä pitää yhteiskunnan olla mahdollistamassa.

Sitten ehkä vielä tähän sosiaaliturvaan. Elikkä kristillisdemokraattien malli kannustavasta perusturvasta lähtee juuri siitä, että sosiaaliturva ja työ pystytään yhteensovittamaan tavalla, joka kannustaa työn vastaanottamiseen eikä myöskään aiheuta sellaisia byrokraatia- ja viiveloukkuja, joitten takia ihminen saattaa jäädä, niin kuin tänä päivänä, useiksi viikoiksi ilman tuloa mistään suunnasta. Ja toisaalta näitten selvitysten määrä on aivan kohtuuton ottaen huomioon sen, jos ihminen haluaa ottaa lyhytaikaisen työn tai määräaikaisen työsuhteen vastaan. Siinä mielessä tämä meidän reaaliaikainen tulorekisterimme, joka on lähtenyt nyt tänä vuonna liikenteeseen, tarjoaa hyvän pohjan siihen, että me pystymme samaan rekisteriin saamaan palkkatulon ja myöskin sosiaaliturvan, ja sitten kun siihen tulee se verottajan osuus mukaan, niin silloin reaaliaikaisesti henkilön sosiaaliturvan ja työn yhdistelmä on sellainen, joka ei jätä häntä huonompaan asemaan kuin jos hän ei olisi ottanut työtä vastaan ollenkaan.

Edustaja Mäkisalo-Ropposelle suomalaisen yhteiskunnan tasa-arvosta: koulutus on ehdottomasti se tie. Se, että me pidämme koulutuksen tasa-arvosta huolta, on se tie, mikä on

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

Suomessa mahdollistanut sen, että meille ei ole syntynyt sen tyyppistä sanan varsinaisessa merkityksessä olevaa luokkayhteiskuntaa, niin kuin monissa maissa on. Meillä on se sanonta, että ei niin pientä tölviä, josta ei tohtoriksi, ei niin pientä mökkiä, josta ei maisteriksi, ja tästä meidän pitää kyllä pitää suomalaisessa yhteiskunnassa kiinni.

14.26 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Tuosta edustaja Essayahin viimeisestä lauseesta tuli oikeastaan mieleeni yksi meidän tulevaisuusvaliokunnan asiantuntija, joka kertoi koulun tämänhetkisestä tilanteesta seuraavasti — tämä on nyt suora lainaus — eli tästä eriarvoisuuden kehittymisestä: ”Meidän koulussa erot lasten välillä ovat huikeita, ja lapset ovat aivan pienestä asti tietoisia niistä. Osa tuodaan koulun pihalle sadan tonnin autoilla, osa huolehtii vaatteistaan ja syömisestään itse ekaluokkalaisesta lähtien. Osa käy lomilla sukeltamassa vanhempien kanssa, osa viettää koko loman yksin kotona. Nämä lapset ovat tietoisia rajoista, he pysyvät omissa porukoissaan, ja heikompiosaiset ajattelevat, ettei heillä koskaan ole samoja mahdollisuuksia kuin muilla. ’Mä tiedän, että tässä maailmassa ei ole mulle mitään paikkaa’, kuvasi yksi ekaluokkalainen lapsi tilannetta itse.” Eli tämä on se tämän päivän todellisuus, jossa meidän lapset ovat, ja tämä oli tosiaan suora lainaus meidän asiantuntijan lausunnosta.

Minun mielestäni tämä eduskunta on se paikka, jossa meidän tehtävämme on varmistaa, että jokaiselle lapselle ja nuorelle on tässä yhteiskunnassa se oma paikka. Me teemme täällä niitä päätöksiä, joiden perusteella sitten tämä mahdollistetaan tai tämä tulee mahdolliseksi. Tulevaisuus ei vyöry meidän päällemme, se tehdään yhdessä, ja politiikkatoimet ovat niitä tekoja, joilla sitä tulevaisuutta rakennetaan.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi valtioneuvoston selonteon VNS 5/2018 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

4. Hallituksen esitys laiksi kansalaisuuslain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 272/2018 vp
Lakialoite LA 12/2018 vp
Valiokunnan mietintö PeVM 13/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 13/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

14.29 Simon Elo sin: Arvoisa herra puhemies! Hallitus esittää kansalaisuuslakia muutettavaksi siten, että tiettyihin rikoksiin syyllistynyt voisi menettää Suomen kansalaisuuden. Esityksessä ehdotetaan tämän johdosta myös eräiden muidenkin lakien muuttamista. Näitä rikoksia olisivat Suomen elintärkeitä etuja vastaan kohdistuneet maanpetos, valtiopetos ja

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

terrorismirikokset, joista olisi säädetty ankarimmaksi rangaistukseksi vähintään kahdeksan vuotta vankeutta ja joista olisi tuomittu vähintään viiden vuoden vankeus tai yhdistelmärankaistus. Muita, sinänsä vakavia rikoksia ei sen sijaan voitaisi säätää kansalaisuuden menettämisen perusteeksi. Tämä on tärkeää sanoa siinä suhteessa, kun julkisuudessa on herännyt keskustelua siitä, voisiko esimerkiksi törkeistä seksuaalirikoksista tuomittu kaksoiskansalainen menettää Suomen kansalaisuuden, eli tämä ei tällä lailla mahdollistu.

Kansalaisuuden menettäminen voisi koskea vain sellaisia henkilöitä, joilla olisi myöskin jonkin toisen valtion kansalaisuus, eli niin sanottuja kaksoiskansalaisia, sekä joilla olisi riittävästi tosiasiallisia siteitä toiseen kansalaisuusvaltioon. Nykyisin kansalaisuuden menettämisestä voidaan päättää viiden vuoden määräajan puitteissa vain, jos jälkikäteen ilmenee, että Suomen kansalaisuuden säätämiseksi ei olisikaan ollut kansalaisuuslain mukaisia perusteita. Niinpä tämä esitys näistä painavista syistä rikoksissa, joiden perusteella voisi kaksoiskansalainen menettää Suomen kansalaisuuden, on periaatteellisesti merkittävä esitys.

Kansalaisuuden menettämisestä päättäisi Maahanmuuttovirasto, ja Maahanmuuttoviraston päätökseen voisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeuden päätöksestä valittamiseen voisi hakea valituslupaa korkeimmalta hallinto-oikeudelta.

Tärkeää on myös huomata, että kansalaisuusyleissopimuksen mukaisesti lapset eivät voisi menettää Suomen kansalaisuutta siksi, että heidän vanhempansa menettävät kansalaisuuden rikokseen syyllistymisen vuoksi. Myös tämä on tästä merkittävää huomata.

Hallituksen käsityksen mukaan lakiehdotuksen hyväksymiselle ei ole perustuslaista johtuvia esteitä ja se voitaisiin viedä eteenpäin tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Perustuslakivaliokunta on antanut tästä laista oman mietintönsä ja pitää hallituksen esitystä huolellisesti laadittuna ja siinä esitettyjä säätämisyjärjestysperusteluja pääosin asianmukaisina.

Perustuslain 5 §:n 2 momentin mukaan Suomen kansalaisuudesta voidaan vapauttaa vain laissa säädetyillä edellytyksillä ja perusteilla silloin, jos henkilöllä on tai hän saa toisen valtion kansalaisuuden. Näin ollen perustuslakimme tältä osin on hyvin yksiselitteinen. Kansalaisuudettomaksi ei henkilöä voi jättää, eikä tämäkään esitetty laki niin tekisi.

Perustuslakivaliokunta painottaa tarvetta seurata Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen käytäntöä. Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että parhaillaan Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen käsiteltävänä on viisi Ranskaa vastaan tehtyä valitusta, jotka koskevat terrorismirikosten valmisteluun osallistumisesta tuomittujen henkilöiden Ranskan kansalaisuuden poistamista. Ihmisoikeustuomioistuin tarkastelee näitä valituksia kylläkin myös siitä näkökulmasta, onko Ranska rikkonut kieltoa syyttää ja rangaista kahdesti. Tämä on tärkeää huomata tästä ihmisoikeustuomioistuimen tapauksesta.

Perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että hallituksen esityksestä ilmenneiden tilastotietojen perusteella lakiehdotuksen mukainen kansalaisuuden menettäminen olisi tullut kysymykseen tällä vuosikymmenellä korkeintaan muutamia kertoja. Valiokunta on täysin oikeassa. On ainakin Suomen valtion tapauksessa kyse varsin rajatusta ryhmästä henkilöitä, jotka tällaisten rikosten takia voisivat menettää Suomen kansalaisuuden, mutta toisaalta sen jälkeen, mitä on Syyriassa ja Irakissa tapahtunut vuoden 2014 jälkeen ja niin sanotun vierastaistelijailmiön kasvun jälkeen, kun tuhansia Euroopan kansalaisia on lähtenyt näihin maihin erityisesti Isis-järjestön taistelijoiksi, voi epäillä, että tällaisten tapausten määrä voi kasvaa.

Lakiehdotuksen mukainen sääntely, niin kuin totesin, on merkittävä erityisesti periaatteellisesti. Lukumäärällisesti ei voi olla tällä hetkellä puhekaan suuresta ryhmästä, mutta se

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

periaatteellinen muutos Suomen kansalaisuuslainsäädäntöön, että ylipäätään kansalaisuuden voi menettää toisin kuin aikaisemmin silläkin perusteella, että tekee tällaisia rikoksia, on merkittävä. Aikaisemmin tosiaan kansalaisuuden menettäminen oli vain sillä perusteella, että henkilön ei olisi alun perinkään lain mukaan pitänyt kansalaisuutta saada.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan ottaa kantaa tähän esitykseen osittain liittyvään ajankohtaiseen tilanteeseen. Tiedämme, että Yhdysvaltain presidentti Donald Trump on esittänyt Suomelle ja monelle muullekin Euroopan maalle, että meidän tulisi ottaa heidän, Yhdysvaltain ja heidän liittolaistensa, vangitsemiaan epäiltyjä Isis-taistelijoita Eurooppaan, jäsenvaltioihimme, ja mahdollisesti sitten tuomita heidät täällä meidän oikeuskäsittelymme mukaan. Nähdäkseni Ruotsin hallitus on tässä toiminut viisaasti, kun on selvästi ilmaissut, että ei ole lähtökohtaista halua Ruotsilla näitä taistelijoita ottaa vastaan, ja näkisin, että Suomenkin olisi perusteltua toimia samalla tavalla. Näyttää siltä, että jonkin verran tässä nyt ristivetoa on. Esimerkiksi Ranska on sanonut tietyn määrän ottavansa näitä henkilöitä vastaan. Eli täysin yhteistä linjaa valitettavasti Euroopan mailta ei tässä suhteessa näytä löytyvän.

Mutta tämäkin lakiesitys on tärkeä periaatteellinen viesti siitä, että tällaisiinkin rikoksiin, kuten terrorismirikoksiin, suhtaudutaan hyvin vakavasti. Ne ovat mitä todennäköisimmin varsinkin Isisin kaltaisten järjestöjen ollessa kyseessä myös meidän perusarvojemme vastaisia. Kun me olemme puhuneet paljon Euroopan unionin jäsenmaiden osalta ja sisällä siitä, kuinka tärkeää on pitää huolta eurooppalaisista perusarvoista, niin tässäkin suhteessa niistä on pidettävä kiinni.

Aivan lopuksi, arvoisa puhemies, sanon samaa kuin ulkoministeri Timo Soini, että näille henkilöille, jotka ovat Isisin riveihin lähteneet taistelemaan Suomesta ja muualta Euroopasta, ei heru sympatiaa eikä heitä kaivata Eurooppaan takaisin. Ruotsalainen ministeri sanoi aivan oikein, että heidät pitää joko tuomita siellä tai heidät pitää tuomita täällä mutta joka tapauksessa pitää oikeuskäytännön toimia ja näiden henkilöiden saada asianmukainen tuomio.

14.36 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Kansalaisuuden menettämisen perusteena tulee olla vakava rikos, niin kuin tässä hallituksen esityksessä on tuotu esille, ja voi todeta, niin kuin edustaja Elo tuossa edellä, että varmasti erityisesti näitten vierastaistelijoitten, joilla tällainen kaksoiskansalaisuus on, palaamisen suhteen tälle lainsäädännölle myöskin Suomessa tulee tarvetta. Maanpetos tai terrorismirikokset, joista vähimmäisrangaistus on vähintään kahdeksan vuotta, ovat varmasti sellaisia vakavia rikoksia, joihin syyllistyneiltä kansalaisuus voidaan viedä. Ja aivan niin kuin tuossa edellä kuulimme, kaksoiskansalaisuus on kuitenkin perusteena, eli ihmistä ei voida kansainvälisten sopimusten valossakaan jättää kuitenkaan ilman kansalaisuutta.

Tämä keskusteluhan sattui aika lailla samoihin aikoihin, kun nämä Oulun seksuaalirikokset tulivat esille, ja en tiedä, oliko se tahallista vai tahatonta, mutta jotenkin siinä viestinnässä annettiin ymmärtää, että tätä lainsäädäntöä oltaisiin voitu käyttää näissä tapauksissa, ja ilmeisesti annettiin kai oikeusministeriön vai oliko sisäministeriön puolelta sellaista signaalia, että tätä lähdetäisiin tutkimaan. En tiedä, onko niillä henkilöillä, jotka ovat perustuslakivaliokunnassa olleet mukana, tietoa sitten siitä, lähdettiinkö tätä asiaa jollakin tavalla siellä keskusteluissa viemään eteenpäin, mutta siinä viestinnällisessä tilanteessa se tuli aika voimakkaasti esille, ja siinä mielessä olisi tietysti mielenkiintoista kuulla, käytiinkö valiokunnassa keskustelua asian ympärillä.

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

Arvoisa puhemies! Ehkä vielä kiinnittäisin huomiota siihen epäkohtaan, että kun näistä vierastaistelijoista on puhuttu, on kuitenkin todettu, että samanaikaisesti näille henkilöille on saatettu maksaa Suomesta suomalaista sosiaaliturvaa, ja tämä on minusta aika käsittämätöntä. Jos näin todellakin on, että Suomesta on maksettu suomalaista sosiaaliturvaa ihmisille, jotka ovat sellaisissa toimissa, jotka meillä tuomitaan raskaimman mahdollisen mukaisesti, niin tässä kohdassa kyllä toivoisin, että meillä sitten Kelan etuuksien harkitsijat voisivat kyllä katsoa vähän, minnekäpäin maailmaa Kelan etuuksia oikein maksetaan ja toisaalta myöskin sitten näitten etuuksien takaisinperinnän pitäisi olla aivan itsestään selvää.

14.38 Simon Elo sin: Arvoisa puhemies! Edustaja Essayah on oikeassa siinä, että julkisuudessa keskusteltiin siitä, voitaisiinko esimerkiksi tällaisissa Oulun kaltaisissa tapauksissa törkeistä seksuaalirikoksista tuomitut kaksoiskansalaiset karkottaa. Käsitykseni tästä lainsäädännön kehittämisestä oli se, että meidän ei ole sekä perustuslain että sitten käsittäkseni kansainvälisten sopimusten mukaisesti mahdollista tällaista tehdä. Terrorismitrikos tai maanpetos tai valtiopetos ovat sellaisia vakavia rikoksia, joiden nojalla kansalaisuus voidaan poistaa, mutta käsitykseni on, että tässä prosessissa tultiin siihen tulokseen, että törkeä seksuaalirikos, niin vakava kuin se kansalaisen näkökulmasta ja minunkin näkökulmastani voi olla, ei kuitenkaan täyttäisi niitä ehtoja, mitä kansalaisuuden menettämiseen liittyisi.

Tämä on tietysti siinä mielessä erikoinen tilanne, että itse asiassa parlamentaarisesti kaikkien eduskuntaryhmien kesken kun neuvoteltiin Oulun jälkeen niistä toimista, mitkä liittyvät seksuaalirikoslainsäädäntöön, tämäkin nousi esille. Muistan, että esimerkiksi edustaja Lindtman sosiaalidemokraateista aivan oikein sanoi, että tämäkin pitäisi tehdä, mutta valitettavasti täytyy sanoa, että se ei ole mahdollista.

Täytyy lisätä vielä, että päätös kansalaisuuden menettämisestä tietysti tehtäisiin vain lainvoimaisen rikostuomion perusteella, eli esityksen mukaisesti vain sellaisen rikoksen vuoksi, joka olisi tehty tämän ehdotetun lain voimaantulon jälkeen. Eli myös keskusteluun, mihin viittasin aikaisemmin, näistä Isisin taistelijoiksi jo lähteneistä: tietysti sen rikoksen pitäisi olla tapahtunut tämän lain voimaantulon jälkeen. Tietenkään takautuvaa lainsäädäntöä, rangaistusta ei tässä esitetä, vaan kyse on tulevista tapauksista, mitkä meidän tietoomme ja viranomaisten tietoon tulevat.

14.40 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Suomessa on pitkään ollut maahanmuuton suhteen hyvin sinisilmäinen linja, ja on tietysti oikein se, että haluamme uskoa asioita parhain päin, niin kuin sanotaan, parhaalla mahdollisella tavalla. Mutta nyt sitten kun tosiasiat ovat alkaneet tulla julki ja tätä rikollisuutta on yhä enemmän ja enemmän ja ne ovat yhä vakavampia, niin on hyvä, että tällainen esitys on meillä käsittelyssä, ja kansalaisuuden menettäminen on tietysti varmasti raskaimmasta päästä näitä keinoja, joita tässä voidaan soveltaa.

Kun näin vakavasta ja raskaasta menettelystä nyt päätetään, on tärkeää myös seurata siten huolella, mitä tästä seuraa ja minkälaisia tapauksia käytännössä meillä on edessä. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 272/2018 vp sisältyvien 1.-4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen LA 12/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kokoontumislain 7 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 302/2018 vp

Lakialoite LA 16/2017 vp

Valiokunnan mietintö PeVM 14/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 302/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen LA 16/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle kuluttajaluottosopimuksia ja eräitä muita kuluttajasopimuksia koskevien säännösten muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 230/2018 vp

Lakialoite LA 51-58/2016 vp, 24/2018 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 39/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 39/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

14.42 **Hanna Sarkkinen vas:** Arvoisa puhemies! Suomalaisilla kotitalouksilla on velkaa enemmän kuin koskaan. Myös talous- ja velkaongelmia on ehkä enemmän kuin milloinkaan. Helposti saatavat aggressiivisesti markkinoidut ja ottajalleen kalliit vakuudettomat kulutusluotot eli pikavipit ovat yksi keskeinen velkaongelmien syy. Vuoden 2018 lopussa yli 380 000 ihmisellä oli maksuhäiriömerkintä — suomeksi sanottuna he olivat menettäneet luottotietonsa. Ulosotossa oli viime vuonna melkein 580 000 velallista. Myös perittävät velkamäärät ovat kasvaneet nopeasti. Nämä ovat valtavia lukuja, joiden takaa löytyy monenlaisia ongelmia, sammuneita unelmia ja hätää. Tämä on se tausta, joka mielessä mietintöä talousvaliokunnassa laadittiin, ja se on viitekehys myös tälle keskustelulle.

Arvoisa puhemies! Haluan kiittää talousvaliokuntaa hyvästä ja yksimielisestä mietinnöstä. Talousvaliokunta näki, että pikavippibisnekselle pitää laittaa suitset. Jo hallituksen esitys pikavippien korkojen ja muiden kulujen rajoittamiseksi oli tarpeellinen ja oikeasuuntainen. Talousvaliokunta tiukensi huomattavasti hallituksen esitystä rajaten korkokaton esitystä 30 prosentista 20 prosenttiin. Kiitos valiokunnalle rohkeudesta. Tähän asti joidenkin pikavippien vuosikorot ovat saattaneet olla satoja prosentteja, eli rajoitus on huo-

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

mattava. Nyt sovitut rajoitukset eivät ole täydellisiä mutta suuri askel parempaan suuntaan. Paljon jäi tehtäväksi myös seuraaville eduskunnalle ja hallitukselle, ja mietinnössä annetaan eväitä jatkotyölle.

Arvoisa puhemies! Vasemmistoliitto ja monet muiden puolueiden kansanedustajat ovat pitkään vaatineet pikavippien markkinoiden rajoittamista. Asia sisältyy mietinnön ponsiin, jossa eduskunta velvoittaa seuraavan hallituksen selvittämään mainonnan rajoittamista. Ponsien mukaan jatkoselvitykset on tehtävä myös maksuhäiriötietojen poistumisajan lyhentämisestä, sosiaalisen luototuksen saatavuuden parantamisesta sekä pikavippifirmojen valvonnan ja rankaisemisen tehostamisesta. Lisäksi talousvaliokunta vaatii hallitusta arvioimaan ulosoton suojausjärjestelmän ja sen, pitäisikö velkajärjestelyssä olevalle jäädä enemmän käteen välttämättömien elinkustannusten kattamiseen. Toki voi sanoa, etteivät sopimamme toimet ole riittäviä pikavipistä aiheutuvien haittojen suitsimiseen. Itsekin olen valmis menemään pidemmälle. Kuitenkin myös niille, jotka ovat valmiita räjäyttämään koko pikavippitouhun, valiokunnan mietintö antaa toivoa. Se nimittäin edellyttää, että valtioneuvosto laatii perusteellisen selvityksen siitä, onko pikavippijärjestelmä lainkaan tarpeellinen ja tarkoituksenmukainen, ja ryhtyy selvityksen pohjalta tarvittaviin lainsäädännöllisiin ja muihin asian vaativiin toimenpiteisiin. Eduskunnan hyväksymät lausumat ovat velvoittavia, eli seuraavankin hallituksen on toimittava niiden edellyttämällä tavalla. Voimme siis luottaa siihen, että haitallisen pikavippibisneksen sääntelyä tiukennetaan jatkossakin.

Arvoisa puhemies! Koronkiskonnan ja aggressiivisen markkinoinnin rajoittaminen eli tarjonnan sääntely ei yksin riitä, pitää puuttua myös kysyntään eli syihin pikavippaamisen taustalla. Esimerkiksi vuonna 2017 yli 350 000 sosiaali- ja terveyspalveluiden asiakasmaksua päättyi ulosottoon. Ihmisillä ei siis ollut varaa maksaa välttämättömästä hoidosta. Jotkut ovat turvautuneet pikavippiin terveyskeskuskäynnin tai lääkkeen rahoittamiseksi. Näin ei voi jatkaa. Terveyskeskusmaksut on poistettava, ja maksuhojennuksia on annettava nykyistä enemmän. On varmistettava, etteivät sosiaali- ja terveydenhuolto, varhaiskasvatus, asuminen, opiskelu, lääkkeet tai muut välttämättömät asiat maksa kohtuuttomasti ja aja ihmisiä velkakierteeseen. Perusturvaa on parannettava, kuten myös pienimpiä palkkoja, joilla on nykyään usein vaikea elää varsinkin suurimmissa kaupungeissa. On myös pyrittävä siihen, että ihmiset osaisivat paremmin hoitaa talouttaan ja ymmärtäisivät pikavippien todelliset kustannukset. Tähän liittyy myös talousvaliokunnan ponsi, jossa korostetaan talouskasvatuksen merkitystä. Jo peruskoulussa jokaiselle pitäisi tarjota perustiedot oman taloutensa hallintaan ja ymmärrys myös pikavippien ongelmista. Myös aikuiset tarvitsevat tukea ja neuvoa talouden hallintaan, siksi velkaneuvontaa on lisättävä.

Arvoisa puhemies! Ihmiselle saattaa tulla äkillinen ja pakottava rahantarve esimerkiksi auton hajotessa tai takuuvuokran kattamiseksi. Tällöin ihminen saattaa turvautua kalliiseen pikavippiin, jos parempia vaihtoehtoja ei ole saatavilla. Siksi tulisikin parantaa sosiaalisen luototuksen saatavuutta. Tämä on tärkeää siksikin, ettei pikavippibisneksen rajoittaminen luo pohjaa rikolliselle lainatoiminnalle. Perustavammalla tasolla ongelma on myös kulutuskeskeinen mainonnan kyllästävä kulttuurimme, jossa statusta, arvostusta ja elämänsisältöä haetaan kulutusvalinnoilla ja joka ajaa monen elämään yli varojensa. Tähän puuttuminen eduskunnan käsillä olevilla keinoilla onkin sitten vaikeampaa.

Arvoisa puhemies! Hyvätkään lait eivät auta, jos niitä ei valvota. Siksi ponsi siitä, että Finanssivalvonnalle annetaan keinot puuttua pikavippifirmojen toimintaan, on tärkeä.

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

Myös poliisin pitää olla hereillä, jotta lainvastaista koronkiskontaa harjoittavat toimijat laitetaan kuriin ja he joutuvat vastuuseen.

Arvoisa puhemies! Kiitokset vielä valiokunnalle ja koko eduskunnalle siitä, että tämä tärkeä asia etenee. Ja toivottavasti entistä harvempi jatkossa turvautuisi näihin pikavippeihin ja nämä kohtuuttomat lainaehdot olisivat historiaa.

14.48 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Olen iloinen siitä, että talousvaliokunta otti tähän hyvin tiukan kannan. Lähetekeskustelussa erityisesti toivoin sitä, että tähän korkokattoon vielä puututtaisiin ja katsottaisiin sitä huolella ja sitä vielä tästä esitetystä 30 prosentista laskettaisiin.

Näyttää siltä, että pikavippibisneksestä on tulossa rahamaailman Troijan hevonen, joka tulee salaa sisälle, joka valloittaa ottajansa elämän ja ottaa siitä hallinnan. En usko, että tätä houkuttelevuutta ja mahdollisuutta, joka pikavippien ottamiseen liittyy, tälläkään lainsäädännöllä vielä saadaan sellaiseen niin sanottuun hyvään valvontaan, että nämä haitat poistuisivat yhteiskunnasta kokonaan. Uskon, että tulevalla vaalikaudella, jos täällä itse työtäni jatkan, tämä on yksi sellainen asia, joka ehdottomasti näiden ponsien mukaan tulee vielä uudelleen käsitellä ja miettiä mainonnan rajoittamista sekä saatavuuden helppoutta.

Olen jopa miettinyt itse sellaista, olisiko hyvä, että olisi sellainen pikavippirekisteri, että jos jollain henkilöllä on vaikka jo kaksi pikavippiä, niin hän ei enää kolmatta saisi ennen kuin ne kaksi on maksettu pois. Tämä velvoittaisi kaikkia pikavippifirmoja olemaan rekisterissä, ja he sitten joutuisivat seuraamaan tätä. Tämä olisi vähän niin kuin asiakasvalvonta, sisäinen valvonta, jonka puitteissa tämä asia saataisiin lopullisesti hallintaan. Tämä voisi olla yksi hyvä menetelmä, mutta tosiaankin onnittelut siitä, että tästä saatiin vielä tiukempi kuin mikä hallituksen esitys oli.

14.50 Lauri Ihalainen sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Laukkaselle toteaisin, että tämän talousvaliokunnan yksimielisen mietinnön tärkein asia oli juuri pudottaa se korkokatto hallituksen esityksestä, joka oli siis 30 prosenttia, 20 prosenttiin. Totta kai me keskustelimme valiokunnassa myös sitäkin alemmasta mutta totesimme, että tähän on nyt mahdollista hyvällä yhteisymmärryksellä päästä ja se on kuitenkin merkittävä parannus nykytilanteeseen nähden. Syy on tietysti se, että siinä nyt luotonantaja joutuu tarkemmin arvioimaan ja selvittämään luotonhakijan maksukykyä, koska huomattavan korkeilla koroilla ei enää pysty kompensoimaan niitä luottotappioita samalla tavalla kuin on aikaisemmin voinut tehdä. Sen vuoksi tämä pudotus 30 prosentista 20 prosenttiin oli tärkeä, tämän talousvaliokunnan yksimielisen mietinnön tärkeimpiä esityksiä.

Talousvaliokunta esitti siis kuutta lausumaa, joitten sisällä on kysymys myös valvonnasta, josta täällä on jo kerrottukin, että Finanssivalvonnalle mahdollisimman nopean selvityksen myötä, valmistelun myötä tulisi riittävät ja tehokkaat valtuudet valvoa ja sanktioida pelisääntöjä myöskin tällä alalla. Merkittävä talousvaliokunnan kanta siis on, johonka edustaja Sarkkinen jo viittasi ja jonka luen vielä kerran: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto laatii perusteellisen selvityksen siitä, onko pikavippijärjestelmä lainkaan tarpeellinen ja tarkoituksenmukainen, ja ryhtyy selvityksen pohjalta tarvittaviin lainsäädännöllisiin ja muihin asian vaatimiin toimenpiteisiin.” Se on sillä tavalla aika tärkeä ohje tulevaa työtä silmällä pitäen.

Kun tätä esitystä on muutoin niin perusteellisesti täällä esitelty, niin haluaisin vain lopuksi sanoa asian, joka ei nyt toki liity mietintöön, että olisipa mielenkiintoista kurkistaa

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

näitten pikavippifirmojen kytköksiin muun muassa perintätoimistoihin, millainen omistajarakenne taustalta saattaakaan selvitä. Tutkivalle journalismille olisi tässä kyllä tilaa, ja ehkä Kilpailu- ja kuluttajavirastokin voisi tehdä tässä asiassa jotakin selvitystyötä. — Kiitoksia.

14.53 Sirpa Paatero sd: Arvoisa herra puhemies! Muistan, että sen jälkeen, kun pikavippimarkkina tuli Suomeen, tässä salissa useamman kerran eduskunta on yrittänyt jotenkin pysyä aina vain seuraavan ja seuraavan vaiheen perässä, ja varmaan jo kymmenen vuotta sitten täällä oli ensimmäisen kerran esitys lakialoitteen muodossa, missä pikavipit ja tämä markkinointi olisi kielletty kokonaan. Ja yhä edelleen taistellaan näillä pienillä askelmilla, jotta jotenkin pidettäisiin tilannetta hallinnassa, ja tuntuu, että aina nämä yritykset sitten keksivät jonkunlaisen kepulikonstin tai jonkun kieron keinon meidän päättämän lainsäädännön sivuun, jotta toiminta voi yhä edelleen maineikkaasti ja menestyksekkäästi, tulokseksikaasti jatkaa.

Tässä jo aikaisemmin on ollut säädöksiä, joilla esimerkiksi kiellettiin yöaikainen pikavippien myöntäminen, niin että ei keskellä yötä esimerkiksi ravintolasta tullessa tällaista lainaa voi nyt enää ottaa vaan että se joka tapauksessa tuli käytäntöön vasta seuraavana päivänä. Edelleen tuli tämä ajatus siitä, että se on vain täysi-ikäisille, ei alaikäisille. Jossakin kohdin pystyttiin sääntelemään niin, että korko piti kertoa, kokonaiskorko, vuoden ajalta — silloin kun tämä markkina alkoi, ei tarvinnut kertoa mitään, ei kuluista eikä kokonaiskorosta. Elikkä nyt on päästy näitä pieniä askelia eteenpäin, ja sen takia olen tyytyväinen, että vastoin ministeriön tahtoa valiokunta myöskin rajasi korkokaton nyt 20 prosenttiin ja kiinnitti samalla huomiota myöskin näihin muihin kuluihin, jotka on siinä samalla selvitettävä. Ei voi olla niin, että korko on vaikka 18 prosenttia ja sen jälkeen tulee kaikkia muita kustannuksia saman verran maksettavaksi sen lainan ottajalle.

Seuraavina askelmina, jotka siis osin jo tässä valiokunnan mietinnössä on jopa ponnen taakse kirjoitettu, tehtävissä on tietysti Finanssivalvonnan rooli. Muistan kyllä, että Finanssivalvonta ei ole ollut omana toimintanaan mitenkään innokas ottamaan näitä ”epämääräisiä” firmoja sinne itselleen valvottavaksi, koska normaalin pankkitoiminnan ja vakuutus-toiminnan lisäksi tämä on varsin villi markkina. Kun siellä ei ole mitään luvanvaraisuutta siihen toimintaan, muuta kuin elinkeinolupa, eli heillä ei ole normaalia pankkitoimintalupaa, niin se vaatisi isomman remontin. Siitä huolimatta olen vahvasti sitä mieltä, että näin juuri tulisi tehdä. Jos annetaan lainaa ja otetaan ihmisiltä korkoa, niin se on pankkitoimintaa, ja näin Finanssivalvonnan pitäisi vähintäänkin pystyä tätä toimintaa valvomaan.

Toinen, johon myöskin kiinnitettiin täällä keskustelussa jo huomiota, on se, että olisi jonkunlainen vaikka nyt rekisteri tai joku muu, jossa pystyttäisiin arvioimaan se ihmisten kokonaislainapotti. [Lauri Ihalainen: Positiivinen luottorekisteri!] — Positiivinen luottorekisteri toimii tässä juuri. — Elikkä kaikki näiden yritysten myöntämät pienetkin summat olisi ilmoitettava sinne, ja siitä voisi yritys sitten arvioida, mikä on se mahdollinen kyky luoton takaisinmaksuun vai onko sitä ollenkaan. Tästä syystä tällainen olisi vähintäänkin oltava.

Kolmantena on sitten tämä markkinointikielto. Osin tätä on yritetty suitsia jollakin, mutta kaikki me, joilla on sähköpostit tai erilaiset sosiaalisen median välineet käytössä, huomaamme päivittäin, että tunti tunnilta sinne tunkee kaikkennäköisiä mainoksia, samoin kuin television tai radion kautta, jopa markkinoinnilla ”Ota lainaa — emme kysy, onko sinulla maksukykyä”. Tällaisen markkinoinnin, joka on erheellistä ja käy ihmisten eettisen koo-

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

diston vastaisesti, ei pitäisi tietenkään olla mahdollista, ja olen itse valmis harkitsemaan myöskin semmoista ratkaisua, että markkinointi kiellettäisiin täysin. Jos kerran meillä on rahapeliin markkinointi kielletty, varsinaisen pelin markkinointi kielletty [Lauri Ihalainen: Alkoholin!] — ja alkoholin myöskin — niin miksi ei sitten pikavippien? Minun mielestäni logiikan pitäisi olla erittäin sama. Sen takia on erittäin hyvä, että tämä käytäisiin kunnolla läpi. Ja tuen täysin edustaja Ihalaisen tutkivalle journalismille esittämää heittoa siitä, että miten nämä perintätoimistot ja pikavippiyritykset sitten toimivat yksiin, koska meillä on tällä hetkellä suuria ongelmia näitten perintätoimistojen kanssa siinä, kuinka ne kohtelevat ihmisiä ja ajavat heitä tietoisesti hankaliin tilanteisiin.

14.59 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Nämä pikavippeinä tunnetut luottot ovat todellakin suomalaisen luotonannon yksi käsittämätön kummallisuus, joka mielestäni lähentelee laittomuuden rajoja monessa mielessä. Se, että talousvaliokunta antoi tästä asiasta yksimielisen mietinnön, ja nimenomaan se, että korkokatto lasketaan 20 prosenttiin, on aivan erinomainen asia. Valiokunta oli yksimielinen, ja nämä valiokunnan ponnet, joista edellisissä puheenvuoroissa on hyvin mainittu, ovat aivan asiallisia ja erittäin kannatettavia.

Kun tarkastelee tätä pikavippiasiaa hieman yleisemmällä tasolla, niin tähän pitää Suomen eduskunnan kyllä puuttua. Tämä eduskunta ei siihen enää kerkii tätä enempää kuin mitä nyt on. Tämä mietintö, mikä nyt on tässä pöydällä, on erittäin hyvä, mutta paljon kovempaan mietintöön pitää pystyä. Nämä pikavippifirmathan käyttävät tilannetta hyväksi, hädänalaisen ihmisen asemaa hyväksi. Kun hän tietokoneella illalla tai yöllä, milloin vain, voi pikavippifirmasta ottaa rahaa, onko tämä kyseinen henkilö sillä luotonottohetkellä oikeustoimikelpoisessa kunnossa vai onko kysymyksessä tilanne, jossa tätä ihmisen henkistä tilannetta tai fyysistä tilannetta käytetään raakasti hyväksi myymällä hänelle sellainen tuote, jonka kokoa ja laatua hän ei ymmärrä? Kyllähän tähän Suomen lakien pitää pystyä puuttumaan.

Minulle soitti viime viikolla erään pojan isä, joka itse on joutunut perillisensä luottoja ilmeisesti maksamaan tai auttamaan tätä nuorta ihmistä eteenpäin elämässä, kun hän oli haitahtunut pikavippien tielle. Nämä pikavippifirmathan käyttävät tässä raakasti hyväksi ulosottoa, siis he tekevät tavallaan lain harmaalla alueella oikeustoimia, jotka johtavat sitten sen velallisen säälittävään asemaan, asemaan, josta hän ei varmasti selviä, ja sittenhän tämä samainen pikavippifirma käyttää yhteiskunnan laillisessa järjestyksessä laatimia ulosottokeinoja ajaakseen tämän ihmisen vielä suurempiin ongelmiin. Eihän tämä ole tasavertaista oikeudenkäyttöä missään mielessä. Tämä kyseinen isä sanoi minulle, että hänelle oli muuan ulosottomieskin sanonut, että helppo ratkaisu tähän asiaan olisi se, että poistetaan näiltä pikavippifirmoilta mahdollisuus hakea näitä velkoja ulosottoteitse. Totta kai toiselta ihmiseltä voi lainata rahaa milloin haluaa, eikä sitä tässä oltaisi tietenkään kiellettyä, mutta tällaisilla laitteilla tai esimerkiksi tietokoneella tehtyihin sopimuksiin, jossa vaikkapa lauantain ja sunnuntain välisenä yönä ottaa vaikka 5 000 euroa lainaa tietämättä, mitä oikeasti se korko on ja paljonko se korko tulee maksamaan ja milloin sen voi yleensä maksaa, pitää pystyä puuttumaan niin, että lainoja ei tällä keinoin voi myöntää. Kyllä tässä maassa varmasti lakeja löytyy. Onhan meillä saatu erilaista ovelta ovelle -kauppaa-kin kitkettyä pois tai muita haitallisia kauppatapoja pystytty estämään, ja kyllähän tällainen menettely, jossa nämä häikäilemättömät pikavippifirmat käyttävät hädänalaisessa tilassa olevia ihmisiä hyväkseen ja joka törkeimmillään menee sitten siihen, että nämä ky-

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

seisen pikavippiyhtiön toimijat eivät edes omia kasvojaan tuo julkisuuteen vaan pakoilevat... Kuitenkin heillä on lain suoja ottaa tältä ihmiseltä kaikki mahdolliset rahat pois ja saattaa kyseinen velallinen sellaiseen asemaan, josta hän ei koskaan elämänsä aikana selviä. Elikkä tämä perheenisän soitto havahdutti minut, että tähän on tehokas keino.

Tutkikoon seuraava eduskunta tätä keinoa, miten ulosoton hyväksikäyttö tässä tilanteessa estettäisiin niin, että kyseinen pikavippifirma, joka on lainan antanut, saisi itse sitten perä jotain muuta kautta, jolloin sillä syntyisi se tilanne, että itse joutuu omat velkansa perimään, koska jos minä joltakin henkilöltä vaikka vippaan kesälomareissulla vaikka satasen, niin tuskinpa sitä nyt lähdetään oikeusteitse perimään, vaan jotain muuta vastaavaa. Joku muu menettely siihen pitää saada, että tällaiset hetkellisessä mielijohteessa otetut vipit eivät nauti lainsuojaa täysmääräisesti, niin kuin esimerkiksi pankkilainassa on. Siellähän on selvät sävelet, miten pankkilainan kun olet ottanut, on tutkittu sinun omaisuutesi ja ovatko vakuudet kunnossa. Elleivät ole, pitää olla takaajia. Samaan menettelyyn pitää päästä pikavippienkin osalta, nimenomaan niin, että tällaiset pikavippifirmat pannaan vastuuseen siitä, että he käyttävät tätä yhteiskunnan ulosottojärjestelmää hyväkseen, vaikka itse he toimivat vähintään lain harmaalla alueella. En sano, että ne ovat laittomia toimijoita, mutta sellaisia toimijoita, jotka eivät eettisesti ja reilun pelin periaattein toimi tässä asiassa.

15.04 Katja Hänninen vas: Arvoisa puhemies! Tässä on helppo yhtyä kollegoiden puheenvuoroihin ja huoleen siitä, mitä nämä pikavipit yksittäisen ihmisen elämässä voivat pahimmillaan aiheuttaa, mihin se voi pahimmillaan johtaa. Yleensähen henkilöt, jotka joutuu turvautumaan — käytän sanoja ”joutuu turvautumaan” pikavippiin, koska kukaan ei sellaisella korkotasolla käsittäkseni halua ottaa luottoa, millä nämä pikavippifirmat luottoa tarjoavat — ovat sellaisia henkilöitä, joilla on jo valmiiksi maksuvaikeuksia tai ei ole tuloja, ja tulee yhtäkkinen sellainen tilanne, että ei pysty selviytymään jostakin maksusta ja sitä luottoa ei ole muualta saatavilla. Elikkä siinä mielessä on kyseessä yleensä myös pienituloiset henkilöt, nuoret, esimerkiksi opiskelijat, työttömät, ehkä jopa eläkeläiset, joilla ei ole varaa ostaa niitä lääkkeitä, kun eläkkeet eivät riitä, ja sitten joutuvat turvautumaan tämmöiseen pikavippiin, ja se voi johtaa tosiaan siihen kierteeseen, että se pikavippi, joka erääntyy, pitää sitten toisella pikavipillä maksaa, ja tämä pyörä lähtee pyörimään ja kohta niitä onkin ulosotossa sitten tuhansia ja taas tuhansia euroja, ja jos sattuu jotakin omaisuutta olemaan, niin se sitten siitä kyllä ulosmitataan.

Mutta se, mitä edustaja Sarkkinenkin omassa puheenvuorossaan totesi, niin meidän pitäisi tässä yhteiskunnassa esimerkiksi sosiaalista luototusta kehittää, ja sitä pitäisi olla tarjolla niihin yllättäviin menoihin, joita perheissä saattaa yhtäkkiä tulla: pesukone särkyy tai muuta vastaavaa, autoremonttiin pitää saada nopeasti rahaa. Itsekin tätä korkokattoa pohdin, että totta kai on hyvä, jos 30 prosentista laskee 20:een, mutta kyllä edelleen markkinoilla oleviin lainoihin verrattuna puhutaan erittäin korkeista koroista.

Ja esimerkiksi näistä hakukoneista, joista edustaja Paatero sanoi, että vaikka mainonnan markkinoinnin kieltoa haluamme edistää, niin eipä tarvinnut laittaa tänne Googleen kuin ”pikavippien ongelmat”, niin ensimmäisenä tuli, ”Lainaa 1 000 — 60 000 euroa heti — Al-lekirjoita pankkitunnuksilla”, ”Älä päästä mattia kukkaraan — Pikavippi ilmaiseksi”. Ja tämä jatkuu, ja sitä jatkuu aika kauan ennen kuin sieltä niin sanotusti nousee yksikään semmoinen kohta, mitä minä tällä googlettamalla hain. Elikkä ensin tulee nämä pikavippifirmojen mainokset sieltä esille, ja oikea asia jää kyllä sanomatta.

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

Eli ehdotonta markkinointikieltoa kyllä kannatan, ja tämä valiokunnan mietinnön lausumaehdotus siitä, että tehdään perusteellinen selvitys, onko tämä pikavippijärjestelmä lainkaan tarpeellinen ja tarkoituksenmukainen, on erittäin kannatettava, ja toivon, että tähän myös ryhdytään välittömästi. Ja tästä, mistä edustaja Ihalainen kysyi ihan perustellusti, että mikä on perintätoimistojen kytkös näihin pikavippifirmoihin, niin toivottavasti joku tähän nyt tarttuu ja tekee selvitystyön.

15.07 Mikko Savola kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä pikavippilainsäädäntö on tavalla tai toisella ollut tässä omallakin parlamentaarisella urallani usean kerran esillä tässä salissa ja lainsäädännössä — useita lakialoitteita, mitä itsekin olen allekirjoittanut, ja useita vetoomuksia, useita yrityksiä, onneksi jopa käytännön toimenpiteitäkin siihen, että on kiristyksiä saatu muun muassa markkinointiin liittyen viime vaalikaudella. Ja nyt tietysti tämä mietintö, mikä talousvaliokunnalta tähän asiaan liittyy, on tullut — ja yksimielinen semmoinen, korostan — niin että tarvetta kiristyksille on.

On hyvä, että näitä pelisääntöjä luodaan, niitä kiristetään, mutta olen aivan samaa mieltä edellisten puhujien kanssa siinä, että työ on edelleen kesken. Pikavippejä on liian helppo ottaa, ja ne ihmiset, jotka pikavippejä ottavat, ovat niitä, jotka ovat talousongelmissa yleensä jo valmiiksi. Se on tavallaan se epätoivon huuto siitä, että rahoitusta halutaan itselle saada, ja tavallaan nämä henkilöt, jotka niitä ottavat, ovat maksuongelmissa monella tapaa. Ehkä myös ajattelelmattomuutta on siinä joukossa: kun on helppo saada rahaa, niin ei mietitä siinä vaiheessa sitä takaisinmaksua.

Mutta mitä sitten pitäisi tehdä? Lainsäädäntö on tietysti tämä, joka luo raameja sille, ja korkokatto määritellään tämän lainsäädännön myötä 20 prosenttiin ja niin edelleen. Mutta kyllä minä peräänkuuluttaisin, kuinka me pystymme sitä ihmisten omaa vastuuta, omaa tietoisuutta lisäämään, sitä omaa raha-asiain hallintaa, kuinka me saamme ihmisille iskostettua sitä, että euroja pitäisi joskus myös säästää sinne sukanvarteen, ennakoida sitä omaa taloutta, että ei eletä pelkästään tässä ja nyt, oikeastaan sen seuraavan kuukauden limitillä, mitä on mahdollisuus saada, ja kuinka ylipäättään sitä omaa taloutta, sitä kokonaisuutta, hallintaan saataisiin, että ne menot ja tulot kohtaisivat siinä omassa taloudessa. Sen takia onkin hyvä, että valiokunnan lausumaesityksissä ponsi 3 kiinnittää huomiota siihen, että kuluttajien velkaongelmien ehkäisyyn nyt sitten velvoitetaan, jahka tämä esitys läpi menee, seuraavaakin hallitusta toimiin. Se on äärimmäisen hyvä asia.

Toinen, minkä nostaisin esiin: Kyllähän ihmisiltä myös sitä viestiä tulee, että kyllä pankit ovat tiukkana rahahanojensa kanssa. Pankit ovat luotettavia velansaantilähteitä, mutta lainan saanti on monta kertaa vaikeaa, jollei sitä omaa takaajaa ole siellä tai niitä vakuuksia ei ole suoraan näyttää. Myös tämä on tietysti sitten osaltaan aiheuttanut sitä, että niille pikavippifirmoille on sitä kysyntää tullut.

Herra puhemies! Kannatan ihmisten yksilönvastuuta, mutta nämä markkinoinnin rajoitukset ja tämän [Puhemies koputtaa] lainsäädännön kehittämisen siihen suuntaan [Puhemies koputtaa] pistäisin kyllä vakavaan harkintaan.

15.10 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Vielä yksi havainto tästä mietinnöstä.

Tämä toisessa ponnassa todetaan: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto arvioi pikaisesti ulosoton suojaisuusjärjestelmän ja yksityishenkilön velkajärjestelyssä velallisen maksukyvyyn arvioinnissa huomioon otettavien velallisen välttämättömien elinkustannus-

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

ten tason kehittämistarpeet ja valmistelee tarvittavat säädösmuutokset.” Velkajärjestelyissä oleva suojaisuus, ulosotossa oleva suojaisuus, eli se raha, joka elämiseen jätetään per kuukausi, on jo kauan sitten jäänyt jälkeen elinkustannusten noususta. Tämä ruokkii pikavipin ottamista. Sen sijaan, että menisi Takuusäätiön puoleen tai menisi velkaneuvontaan — välttyäkseen siltä häpeältä, että ei selviä tässä nykyisessä tilanteessa, vaikka on päässyt velkajärjestelyyn — otetaan näitä pikavippejä. Tästä liian pienestä suojaosuudesta on tullut sitten monelle velalliselle vielä tämmöinen viimeinen niitti, että kun oikein siellä sotkee asiansa, niin kaiken lisäksi vielä velkajärjestely raukeaa.

Kyllä vain peräänkuulutan sitä, että kun ihminen yrittää saada elämänsä kuntoon, missä yksityishenkilön velkajärjestely on hyvin merkittävä asia, samoin nämä Takuusäätiön luotot, joissa sitten yhtenä asiana on myös tämä velkaneuvonta, jonka joutuu ottamaan vastaan siinä, niin näitä pitäisi enemmän kehittää ja näihin rohkaista. Ja jos itse voisin päättää, niin kyllä melkein toteaisin, että palataan vanhaan järjestelmään, niin että luotot haetaan pankista ja siinä tehdään se taloudellisen kantokyvyn selvitys, jonka jokainen vastuullinen pankki tänä päivänä tekee, ihan pyytämättä, ilman lainsäädäntöä, eli jokainen pankki haluaa varmistua, että saa takaisin sen lainaamansa rahan. Pikavippiyrytysten voitot taas ovat niin suuria, että siihen koko laskentamekanismiin liittyy se, että he ovat laskeneet, että näin ja näin monta luottoa voi jäädä maksamatta ja silti heillä menee hyvin. On hienoa, että tähän nyt puututaan, jälleen kerran sanon sen — olisi voinut vieläkin tiukemmin puuttua, mutta tämä on hyvä suunta. Ja nämä ponnet ovat erittäin harkittuja, ja kiitän siitä kyllä valiokuntaa.

15.13 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Täällä on ollut hyvää keskustelua tänään, ja aivan kuten valiokunnassa, niin myös täällä salissakin on nähty, että vaikka tämä laki on hyvä ja se on eteenpäin menoa, niin tämäkään ei riitä, vaan olennaista on se, että näihin ponsiin sisältyviä asioita todella viedään eteenpäin seuraavalla hallituskaudella ja että tätä säästötyötä jatketaan ja selvitystyötä jatketaan. Ja kun tämä toimiala on tämmöinen, että se etsii aina uusia porsaanreikiä, joita se hyödyntää, niin lainsäätäjät ei voi ikinä levätä rauhassa, vaan aina pitää katsoa, mitä sääntelyä tarvitaan, jotta tämä epäterve pikavippi-bisnes ei rehottaisi.

Täällä on moni sanonut, että olisi voinut lasketa tätä korkokattoa alle 20:nkin jo. Itse olen myös samaa mieltä, mutta tässä on vähän se näkökulma, että kun hallitus tuo esityksen ja sitten jos olisi mennyt vielä alemmas, niin olisi ehkä pitänyt antaa uusi hallituksen esitys ja vaikutusarviot siinä. Eli tästäkin oli kyllä puhetta valiokunnassa, mutta tässä tullaan sitten ehkä tällaisiin huolellisen lainsäädännön reunaehtoihin tässä asiassa. Mutta toivottavasti sitä selvitetään ja jatketaan työtä ja lasketaan myös jatkossa sitä sallittua korkokattoa.

Yksi keino suitsia koko tätä pikavippi-bisnestä ja näitä epäterveitä kustannuksia, koko tätä epätervettä lainanantoa, olisi määritellä lainalle koko sen elinkaaren mittainen korko ja kustannuskatto. Eli sen sijaan, että katsotaan vuosikorkoa, niin katsotaan sen koko lainan elinkaaren korkokustannuksia ja määritellään niihin riittävän tiukka raja, koska nythän tässä on pelkona se, että kun tehdään rajoituksia tälle vuosikorolle ja vuosikustannuksille, niin pahimmassa tapauksessa käy niin, että nämä laina-ajat pitenevät ja jopa myönnettävät lainasummat kasvavat, että haetaan ikään kuin sillä laina-ajalla sitten sitä tuottoa, kun sitä ei yhden vuoden aikana pystytä hakemaan. Eli pitää todella olla hereillä ja seurata lainsä-

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

dännön vaikutuksia ja tarvittaessa todella säättää tällöinen koko lainan elinkaaren mittainen absoluuttinen korko ja kustannuskatto.

Arvoisa puhemies! Tämä on tosi tärkeä yhteiskunnallinen asia, ja on hyvä, että koko eduskunta on tämän mission takana, että pikavippiäisestä suitsitaan, koska kyllähän tämä ylivelkaantuminen ja talous- ja velkaongelmat liittyvät myöskin työllisyystavoitteisiin, nämä liittyvät meidän nuorison syrjäytyneisyysongelmaan. Ylivelkaantuminen ja pikavippikierre voivat myös aiheuttaa kannustinloukkuja ja epätoivoa, ja sitä kautta hyvin laajoja yhteiskunnallisia vaikutuksia ja estää myös työllisyysasteen nosta.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 230/2018 vp sisältyvien 1.-4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen lakialoitteisiin LA 51-58/2016 vp, 24/2018 vp sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kilpailulain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 68/2018 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 41/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 68/2018 vp sisältyvien 2.-4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen hallituksen esitykseen HE 68/2018 vp sisältyvän 1. lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 254/2018 vp
Valiokunnan mietintö PuVM 8/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on puolustusvaliokunnan mietintö PuVM 8/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

15.17 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Tämä esitys, jossa maanpuolustukseen kiinnitetään nyt erityistä huomiota ja sen käsitettä ja mahdollisuuksia laajennetaan, on aivan erinomainen. Se, mitä ehkä haluan tällä kertaa todeta ja sanoa, liittyy siviilipalvelusmiesten ja siviilipalveluksessa maanpuolustuksensa suorittaneiden henkilöiden

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

tilanteeseen ja erityisesti siihen, että siviilipalveluksen käyneiden joukossa on hyvin paljon sellaisia, joilla on hyvin korkea maanpuolustuksen tahto.

Olisinkin toivonut, että tässäkin yhteydessä olisi tätäkin asiaa käsitelty, eli maanpuolustuksen käsitettä voitaisiin laajentaa koskemaan myös siviilipalvelusta, tuoda erilaisia elementtejä siihen, sekä myös naisten palvelukseen maanpuolustukseen liittyen laajentaa, millä eri tavalla maata voi puolustaa.

On tietenkin suomalaiselle kunnia ja etuoikeus ja velvollisuus puolustaa omaa maatansa, mutta millä tavalla, se on se keskustelu, jota toivon, että yhteiskunnassa käytäisiin hie-
man enemmän.

15.19 Sirpa Paatero sd: Arvoisa herra puhemies! Vapaaehtoinen maanpuolustus on tärkeä elementti suomalaisessa puolustusjärjestelmässä. On erittäin hyvä ja perusteltua, että sitä voidaan myöskin tehdä harrastuksenomaisesti sen jälkeen, kun oma sodanajan sijoitus ei ole välttämättä enää ajankohtainen.

Tässä kehittämisessä, kun vapaaehtoisen maanpuolustuksen kehittämistä lähdettiin tekemään, oli erilaisia vaihtoehtoja ja versioita. Olisin itse tukenut ja varsin monet asiantuntijat ovat tukeneet sitä versiota, että olisi kehitetty nykyistä järjestelmää aiempaa paremmaksi. Tässä on monia hyviä elementtejä muun muassa siitä, onko naisilla mahdollisuus tätä kautta tutustua Puolustusvoimien toimintaan nykyistä enemmän ja voiko se olla täällä väylä.

Itse olen kiinnittänyt koko ajan huomiota muun muassa siihen seikkaan, että mielestäni alle 18-vuotiaille ei pitä olla minkäänlaista toimintaa, joka voi joittenkin osalta olla saman tyyppistä kuin kertausharjoitukset tai jopa laskettava kertausharjoitustoiminnaksi. Meidän lapsen oikeuksien sopimuksemme ja sen lisäpöytäkirjat eivät salli sitä, että alle 18-vuotiaille tämän tyyppistä toimintaa on olemassa. Nyt tässä on jonkun verran yritetty rajata sitä pois, ja toivon yhä edelleenkin, että meillä lapsilla ei sotilaallista toimintaa harjoiteta.

Isona kysymyksenä jäi tähän loppumetreille vielä toinen lakiesitys, joka on kesken, joka liittyy ampuma-aselainsäädäntöön, jossa on myöskin osa näistä vapaaehtoisen maanpuolustuksen toiminnan edellytyksistä. Katsotaan nyt, missä vaiheessa se tulee tai ei tule tähän saliin asti.

Viime metreille asti monet järjestöt olivat aika kriittisiä tähän uudistukseen. Yksi näkökulma on se, että muut vapaaehtoisen maanpuolustuksen järjestöt kokevat ehkä toimintansa hieman uhatuksi, jos tämän yhden järjestön toiminta katsotaan niin massiiviseksi, että muitten mahdollisuus saada esimerkiksi tukia tai koulutettavia on ehkä heikommassa asemassa.

Iso kritiikki tuli tähän summaan, 6,5 miljoonaa joka vuosi, mikä on tämän suunnitelman mukaan, mikä nyt on kehyksissä, suoraan pois maanpuolustuksen muusta toiminnasta eli kertausharjoituksista, varusmiesten koulutuksesta, maastovuorokausista, kalustosta ja kaikesta muusta. Näin ei pitä tietenkään olla. Siitä syystä valiokunta on yksimielisesti kirjoittanut tänne näin, että jollei pystytä turvaamaan jotakin muuta kautta rahoitusta, niin tätä lakia ei viedä eteenpäin. Tuen tätä vahvasti.

15.22 Mikko Savola kesk: Arvoisa herra puhemies! Kun puhutaan vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta ja sen antamasta koulutuksesta, niin pitää mennä aina tuonne 90-luvun alkuun. Pariisin rauhansopimushan siihen asti esti sotilaallisen koulutuksen antamisen

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

muualla kuin Puolustusvoimissa tai Rajavartiolaitoksessa, ja kun Neuvostoliitto kaatui ja Pariisin rauhansopimusta ei enää tulkittu, niin nämä ehdot myös raukesivat. Reserviläisjärjestöt lähtivät kuumaisesti miettimään, kuinka vapaaehtoista maanpuolustuskoulutusta pystytään kehittämään, ja he perustivat MPK ry:n silloin. Sittenkin tästä tuli yleishyödyllinen yhdistys eli Maanpuolustuskoulutusyhdistys, joka tarjoaa tätä koulutusta reserviläisille. Sen jäsenjärjestöinä ovat vapaaehtoisen maanpuolustuksen järjestöt, reserviläisjärjestöt, yhteensä muistaakseni 16 kappaletta, ja he toimivat tässä hallinnossa yhteistoiminnassa puolustusministeriön ja muiden valtiovallan määrittelemien edustajien kanssa.

Vapaaehtoinen maanpuolustus on tärkeä osa Suomen puolustusjärjestelmää. Haluan sitä puolustaa kyllä hyvin, hyvin vahvasti. Se on nimenomaan se keino, jolla pystytään niitä kenttäkelpoisuutta antavia tekijöitä kentällä ylläpitämään ja pystytään parantamaan valmiuksia siellä jokaisella yksilöllä, jokaisella reserviläisellä. Myöskin maanpuolustustahdon kannalta tällä on iso merkitys, mitä reserviläisjärjestöt kaiken kaikkiaan tekevät.

Mutta sitten kun puhutaan itse koulutusasioista, siitä, mikä kulkee MPK:n kautta, niin tähän on nyt tulossa se kaikkein suurin muutos, mitä tämä lakiesitys tullessaan tuo. MPK:n rooli siis muuttuu erittäin paljon. Se menee käytännössä Puolustusvoimien alle sotilaallisen koulutuksen osalta ja ehkä muuttuu enemmän nyt yksilökoulutuksesta joukkojen kouluttamiseen. Tämä tuo toki hyvin paljon mahdollisuuksia reserviläisille, urapolkuja niin sanotusti, eli jos sitä sijoitusta itsellä ei ole, niin tämän MPK:n koulutuksen kautta pystyy saamaan sitä myöten sijoituksen ja pystyy etenemään urallaan myöskin sotilaallisella puolella eteenpäin. Eli tämä tuo tässä hyvää aikaan.

Näitä haasteita, mitä sitten tavallaan meillä eteen tulee, ovat juuri nämä edustaja Paateron mainitsemat kustannukset. 6,5 miljoonaa euroa lisärahoitusta tähän tarvitaan. Itse en lähtisi ehkä näin negatiivisesti asiaa käsittelemään. Hallitusneuvotteluissa täytyy sopia tästä 6,5 miljoonan euron lisärahasta ja sitä myöden viedä tämä eteenpäin. En missään tapauksessa myöskään kannata sitä, että tämä sieltä toiminnan kehyksestä lähtee pois, vaan kyllä tähän pitää löytyä raha muuten. 6,5 miljoonaa kokonaisuudessaan kuitenkin, kun yli 2,6 miljardin euron [Sirpa Paatero: Joka vuosi!] budjetista puhutaan Puolustusvoimien osalta ja puolustushallinnon osalta, on aika pieni siivu.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 254/2018 vp sisältyvien 1.-4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 260/2018 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 19/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 260/2018 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 264/2018 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 44/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö LiVM 44/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

15.26 **Ari Jalonen sin** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! ”Liikenne- ja viestintävaliokunta pitää vahvaa sähköistä tunnistamista yhtenä keskeisenä digitaalisen yhteiskunnan ja digitaalisten palvelujen kehittymisen edellytyksenä.” Näin alkaa meidän mietintö, ja siihen kiteytyy paljon. Ylipääntensä tässä nykyisessä digiyhteiskunnassa on välttämättömyys, niin kuin kaikessa muussakin asioinnissa, saada todistettua se, että sinä olet se, kuka olet, jotta olet oikeutettu niihin palveluihin, mitä sillä saat, ja kaikkiin muihinkin asioihin. Elikkä tunnistautuminen on äärimmäisen tärkeä osa digiyhteiskuntaa.

Tämä luottamusverkosto, mihin tämän meidän tunnistautumisen on ajateltu perustuvan, on käynnistynyt kovin hitaasti, ja nyt on otettu kohtalaisen rohkeita ja isoja askelia, ”voimakkaita”, niin kuin mietinnössä lukee, jotta luottamusverkoston toiminta vihdoin ja viimein käynnistyy kunnolla.

Varsinkin tätä hintasääntelyä, mikä tässä on mukana, on kannatettu mutta myös vastustettu, ja tämä on kestänyt oikeastaan koko tämän luottamusverkoston olemassaolon ajan. Nyt toivotaan, että tämä lähtee eteenpäin. Tässä on ongelmia ja haasteita, mutta on myös paljon positiivista tulossa. Eli talousvaliokunta on näitä siltä sektorilta katsonut, ja sitä tarvitsee seurata edelleenkin. Näistä tulevaisuudenkuvista ei koskaan... Niin kuin tänään aikaisemminkin salissa ollaan keskusteltu, on kovin vaikea hahmottaa, mihin maa on menossa, joten tämä ensitunnistautumisen enimmäishintaa koskeva sääntely on voimassa vain määräajan, eli kaksi vuotta, ja nyt tänä aikana pitää sitten seurata, mihin tämä markkina kehittyy, mihin tämä menee, ja Liikenne- ja viestintävirastolla on velvollisuus arvioida hintasääntelyn tasoa vuosittain.

Tämä toiminta perustuu myös siihen, että eri toimijat pystyvät tekemään sopimuksen keskenänsä, ja myös siihen nyt sitten annetaan vauhtia. Eli tässä on sopimuksentekovelvoite, ja tässä on määräaika, ja tässä on sopimusehtojen kohtuullisuuden ja syrjimättömyyden vaatimuksia mukana. Kaiken kaikkiaan hallituksen esitys monella muodollaan koettaa vaikuttaa siihen, että tämä luottamusverkosto vihdoin ja viimein syntyy.

Tänään jo aikaisemmin, toisessa keskustelussa on ollut tämä taloudellisen taustan aiheuttama tilanne, että kaikki eivät ole päässeet tunnistautumaan välttämättä niin helposti sähköisissä palveluissa. Tähän hankaluuteen ja näihin epätasa-arvoisiin asioihin, mitkä tästä tunnistautumattomuudesta ovat voineet johtua, tarvitsee kiinnittää huomiota, ja tämän tarvitsee olla yhdenmukaista ja syrjimätöntä, ehdottomasti, niin että Suomen kansalaiset, ja mikseivät myös muut maassa olevat, ja yritykset myös pääsevät toimimaan yhteiskunnan palveluissa ja käyttämään niitä. Edelleen siis tämä vaatii sen, että kaikilla on monipuoli-

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

sesti eri toimintoja käytettävissään, ja näin voi eri markkinoita sähköisessä toiminnassa syntyä.

Tästä kehittämisvauhdista vielä todetaan, että se tarvitsee tehdä yhteistyöllä mutta myös että sen pitää olla valvottua, ja ollaan myös huolissaan siitä, että sillä valvovalla viranomaisella on riittävät resurssit ja osaaminen tämän oikeudenmukaiseen valvomiseen siten, että tämä oikeasti etenee, ettei tämä ainakaan sieltä valvovan viranomaisen resursseista sitten jää kiinni.

Eli tämä on monimuotoinen asia, missä on ollut esityksellä kannattajia mutta myös niitä, jotka eivät tästä ole niin kauheasti pitäneet, mutta tällä vauhditetaan nyt luottamusverkoston syntymistä oikein toden teolla, ja hankaluudesta huolimatta tämä mietintö on yksimielinen.

15.32 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Digitaalisen yhteiskunnan kekeisiä, isoja kysymyksiä on se, miten voimme turvata tuolla virtuaalimaailmassa tapahtuvan liikenteen erityisesti silloin, kun se sisältää sellaisia meille merkittäviä väyliä, joissa meidän taloutemme on työskennellessämme välittömästi tekemisissä digitaalisen verkoston kanssa. Joten siksi tämän esityksen keskeinen osa on, että koko tämä prosessi juurrutetaan vahvaan tunnistautumiseen. Ei voi niin kuin tällä hetkellä esimerkiksi sosiaalisessa mediassa tunnistautua sinne kohtalaisen kevyin perustein ja kevyellä tunnistusmerkistöllä, vaan tässä esityksessä painotetaan sitä, että vahva tunnistautuminen on keskeinen edellytys sille, että digitaaliset toiminnot voivat yhteiskunnassa lisääntyä.

Kansalaisten on voitava kokea turvallisuutta silloin, kun heidän kaikista arimmat tietonsa ovat näkymättömässä maailmassa ja mahdollisen kyberuhkan kohteena. Tämä on asia, joka täytyy yhteiskunnassa olla jatkuvassa keskustelussa, sillä digitaalinen maailma kehittyy niin nopeasti, että oikeastaan toivoisi, että olisi semmoista laajaa yhteiskunnallista keskustelua sen suhteen, miten voisin turvata oman digitaalisen jälkeni. Monet asiantuntijat sanovat jo, että ei ole olemassa sellaista kuin turvallinen digitaalinen maailma ja sinusta jää jälki, jota et voi enää koskaan muuttaa, et voi poistaa. Tämä pistääkin miettimään sitä, minkälaista tietoa me milloinkin itsestämme annamme tuonne näkymättömään verkkoon.

Sen tähden tämä vahva tunnistautuminen ja vielä keinoin, jotka tekevät tästä vahvasta tunnistautumisesta vieläkin vahvemman, tulee kehittää ja sellainen verkkojärjestelmä myös, joka olisi suojatumpi kuin nykyinen. Voisi olla jopa hyvä, että valtionhallinnossa olisi aivan oma verkkomaailmansa. Meillä on erilaisia nopeuteen perustuvia järjestelmiä, tällä hetkellä 4G käytettävin, sitten tulee 5G. Mitä jos tulisi joku tämmöinen turva-G-versio, jossa olisi aivan omalla taajuudellaan valtioon liittyvät merkittävät turvallisuusasiat eli täysin omat digitaaliset kaistat? Ehkä niitä on, en tunne alaa niin hyvin, mutta käsitykseni mukaan ei ole. Tällaisia olisi syytä pohtia.

15.35 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa puhemies! Edustaja Laukkanen puheenvuorosta innostuneena totean vain sen, että menee aivan hurjaa vauhtia eteenpäin tämä digitaalinen maailma ja tämä vuorenvarma tunnistautuminen siinä verkossa jonkun palvelun käyttäjäksi, esimerkiksi vaikka nyt tutkiakseen omia terveystietojaan, lääkäriltä saamaansa reseptiä, menikö kaikki oikein taikka onko röntgenkuvista mitään ilmennyt. Sinne omaan tietokantaanhan niitä kokeiden tuloksia kirjoitellaan.

Mutta se on ihan selvä asia, että kun tämä digitaalinen maailma kehittyy — meillä tämän päivän julkisuudessa käytävän keskustelun yksi semmoinen mieliala on erään kiina-

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

laisen erilaisia digitaalilaitteita tuottavan firman ja yhdysvaltalaisen vastaavien toimijoiden välinen tukkanuottasilla olo, että onko jonkun laitteet turvallisempia kuin toiset vai suoritetaanko niillä esimerkiksi peräti vakoilua tietoverkoissa, tässä 4G:ssä, jota parhailaan käytetään langattomaan viestintään, ja 5G on tulossa — niin se on ihan varmaa, että mitä nopeampi välitysnopeuksiin mennään, sen suurempaa riskiä otetaan. Sanotaan, että pankkitoiminnassa ja missä tahansa taloustoiminnassa mahdollisuus päästä sinne väliin ja kerätä tietoja laittomasti kasvaa koko ajan.

Muuta tähän en minä osaa sanoa kuin sen, että erilaisten järjestelmien kehittämisen pitää olla ykkösasia ja on syytä muistaa kuitenkin se totuus, että esimerkiksi viruksien ja haittaohjelmien suhteenhan mikään operaattori taikka yrittäjä, joka suojaa omia tietojaan ja yrityksensä etuja, ei voi toimia ennen kuin se kyseinen virus on löytynyt, ennen kuin sille voidaan se virustorjuntaohjelma tehdä, niin että siinä tavallaan tämä maailma, joka tekee vilppiä, menee pikkuisen edellä ja sitten sitä varten tehdään torjuntaohjelma.

Siihen meidän on vain tottuminen, että tällaiset varmat tunnistamisjärjestelmät pitää laatia. Virossahan on menty aika pitkälle. Varmaan huomasitte, että nyt, kun Virossa oli eduskuntavaalit, siellä hyvin moni äänesti nimenomaan netissä. Onko se hyvä vai huono, sitä pitää viisaammilta kysyä, mutta minä olen tämän klassisen menetelmän kannattajana aina ollut, koska se on tunnetusti aivan varma järjestelmä, jota ei pysty hakkeroimaan.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 264/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle rahankeräyslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 214/2018 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 35/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 35/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

15.38 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Tämä esitys rahankeräyslaiksi korvaa vanhan rahankeräyslain kokonaan. Rahankeräyslakia yritettiin uudistaa jo viime hallituskaudella, jolloin silloinen sisäministeri Päivi Räsänen sitä vei voimallisesti eteenpäin. Valitettavasti se aivan viime metreillä kaatui sosiaalidemokraattien vastustuksesta johonkin muotoseikkaan, minkä vuoksi sitä ei sitten voitu viedä eteenpäin. Nyt tänään meillä on kuitenkin tässä edessämme hallintovaliokunnan mietintö, joka on huolellista työtä ja yksimielinen mietintö. Muutama asia, joka tässä on keskeistä:

Ensinnäkin rahankeräyksen luottamuksen lisääminen on aivan keskeinen osa ja tavoite tässä esityksessä, siis luottamus siihen, että kun rahaa kerätään, niin se raha myös käytetään siihen tarkoitukseen, mihin se on kerätty. Tämän lain myötä tämä selkeytyy, tilitys-

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

velvollisuudet selkeytyvät, raportointi selkeytyy sekä myös poliisihallinnon toiminnan kehukset selkeytyvät.

Sitten rahankeräyslupien määräaikaisuus poistuu ja niistä tulee toistaiseksi voimassa olevia. Raportointi kuitenkin säilyy vuosittaisena, ja se on nimenomaan kalenterivuositain. Tämä on erittäin merkittävä uudistus sen takia, että näitä rahankeräyslupia on myönnetty vuodeksi, niitä on myönnetty kahdeksi vuodeksi tai kolmeksi vuodeksi, joskus jopa viideksi vuodeksi, mutta aina niitä on pitänyt hakea uudestaan, ja se menettely on yleensä kohtalaisen raskas, ei ollenkaan niin helppo kuin on annettu ymmärtää. Nyt tämä poistuu, ja samalla raportoinnin roolia pidetään tässä nyt voimakkaammin esillä ja raportoinnin roolia vahvistetaan.

Uutena elementtinä tulee niin sanottu pienkeräys, 10 000 euroa, jossa siis se keräysaika on kolme kuukautta, ja näitä keräyksiä voi järjestää kaksi vuodessa. Tämän uuden pienkeräyksen helppous on siinä, että siinä riittää ilmoitus paikalliselle poliisilaitokselle ja sitten viiden vuorokauden päästä saa tämän pienkeräyslupan, jos poliisi katsoo, että siihen on edellytykset.

Sitten ehkä merkittävin uudistus tässä on seurakuntayhteisöjen tuominen yhdenvertaiseen asemaan, tämä erityisesti liittyen kolehdin keräämiseen seurakuntien jumalanpalveluksen yhteydessä. Tähän mennessä vain luterilainen kirkko, ortodoksikirkko ja seurakuntayhdyskunnaksi järjestäytynyt yhteisö on voinut kerätä jumalanpalveluksessa kolehtia ilman rahankeräyslupaa. Tämä on herättänyt valtavasti hämmennystä niissä noin 800 muussa yhdistyspohjaiselta perustalta toimivassa seurakunnassa, että yhtäkkiä heidän jo sata vuotta jatkuneeseen jumalanpalvelusperinteeseensä, jonka yhteydessä kolehtia on kerätty, tarvittaisiin rahankeräyslupa. Tämä on ollut jo pitkään laissa näin, mutta Poliisihallitus ei ole tästä asiasta mitään tiedottanut vaan on hyvin yksituumaisesti katsonut, että rahankeräystä tekevän yhteisön tulee itse valvoa itseään. No, ymmärrän tämän periaatteen jostakin näkökulmasta, mutta en mitenkään voi ymmärtää sitä siitä näkökulmasta, että siihen, että ylipäättänsä kukaan ihminen jumalanpalveluksessa kerättävään kolehtiin sen euronsa laittaa, vaadittaisiin siltä yhteisöltä rahankeräyslupa. Tämä on ollut sitten aika vakavakin keskustelu poliisihallinnon kanssa näistä poliisihallinnon tulkinnoista ja siitä, miten he ovat tätä seuranneet.

Arvoisa puhemies! On siis hienoa, että nyt kaikki seurakuntayhteisöt ovat samalla viivalla ja kaikki yhdistyspohjaiset seurakunnat voivat kerätä kolehtia ilman rahankeräyslupaa tämän lain voimaan tulemisen jälkeen. Voimaan tuleminen muuten ei tuossa esityksessä käy ilmi, alkuperäisessä esityksessä lukee, että syksyn aikana. Ihmettelen, miksi sitä ei tuossa hallintovaliokunnan mietinnössä ole mainittuna.

Viidentenä asiana mainitsen yleishyödyllisyyden selventämisen. Tästä yleishyödyllisyyden merkityksestä yhteisössä on myöskin käyty poliisihallinnon kanssa vakavaa keskustelua jopa oikeuden kautta niin, että poliisihallinto on katsonut, että esimerkiksi pienen yhdistyspohjaisen seurakunnan pastorin palkka tai hallintokulut eivät kuuluisi yleishyödyllisen toiminnan piiriin. Turun hallinto-oikeus kuitenkin käsitteli tätä asiaa muutama vuosi sitten ja totesi, että kyllä yhtä lailla tämä pastorin palkka ja seurakunnan hallintokulut kuuluvat yleishyödyllisen yhdistyksen toiminnan piiriin, mikä oli kyllä erinomainen ratkaisu.

Tämä yleishyödyllisyyden selventäminen oli myös tärkeä osa tätä rahankeräyslain uudistusta. Uskon ja tiedän, että tämä rahankeräyslaki selkeyttää monen yhdistyksen toimintaa ja tuo myös seurakuntayhteisöille sellaisen rauhan siihen toimintaan, ettei tarvitse enää

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

pelätä, että viranomainen puuttuu siihen jumalanpalveluksen yhteydessä kerätyyn kolehtiin.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys olisi pitänyt tehdä jo kauan sitten. Hyvä, että se on nyt käsillä, ja hyvä, että se on yksimielinen. Ja kun valiokunta teki tähän lisäyksensä liittyen juuri luottamuksen lisääntymiseen, niin pidän niitäkin erinomaisina lisäyksinä. Ajattelen, että kyllä suomalainen yhteiskunta ansaitsee sen — koska meillä on tällainen antamisen kulttuuri — että ne rahat, jotka kerätään, käytetään siihen, mihin ne on kerätty.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 214/2018 vp sisältyvien 1.-4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulosottokaaren muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 71/2018 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 22/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 71/2018 vp sisältyvien 1.-4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

13. Lakialoite laiksi työttömyysturvalain 10 luvun 4 §:n ja 11 luvun 4 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 101/2018 vp Anneli Kiljunen sd

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu

15.46 Anneli Kiljunen sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tein tämän lakialoitteen siitä syystä, kun törmäsin tilanteeseen, jossa henkilö, jolla oli taustalla tradenomin tutkinto, työllistyi hyvin epäsäännöllisesti, osa-aikaisesti, ja oli sitten saanut hyvän kielitaitonsa takia pysyvän mutta osa-aikaisen työsuhteen eikä pystynyt tämän seurauksena työllistämään itseään kokopäiväisesti. Tämän seurauksena kyseinen henkilö haki jatko-opintoihin — hän on perheellinen, kahden pienen lapsen äiti — opiskelemaan erityisopettajaksi toiseen kaupunkiin yli 200 kilometrin päähän.

Työvoimahallinto suhtautui tähän omaehtoiseen opiskeluun positiivisesti, ja samoin suhtautui myös hänen työnantajansa, joka oli pitänyt häntä pitkään osa-aikaisessa työsuhteessa nimenomaan hänen vahvan venäjän kielen osaamisensa takia, ja työnantaja ja kyseinen henkilö yhdessä sopivat, että koska tämä nuori rouva opiskelee viikot toisella paikkakunnalla, niin työnantaja mielellään pitää hänet seitsemän tuntia kuukaudessa aina tarvit-

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

taessa näissä työtehtävissä, missä hän oli ollut. Elikkä hän oli saanut myönteisen päätöksen työvoimahallinnolta, mutta sitten kysymykseen tulikin ongelma, koska tämä rouva oli muuttanut, oli ollut oma-aloitteinen tämän työsuhteen muuttamisen takia ja sitä kautta vähentänyt työtuntejaan ja perustelluista syistä ei tietenkään pystynytäkään, jos on yli 200 kilometrin opiskelumatka, tekemään töitä siinä määrin kuin aikaisemmin, niin tältä rouvalta perittiin työttömyyspäiväraha takaisin yhdeltä kuukaudelta, minkä seurauksena hänen asiaansa käsiteltiin koko viime syksy, elikkä hän käytännössä menetti työttömyyspäivärahansa neljältä kuukaudelta tämän seitsemän tunnin takia.

Kävin tätä keskustelua sitten TEMin virkamiesten kanssa, ja tätä aloitetta on nyt valmisteltu yhdessä heidän kanssaan. Lähtökohtaisesti, kun me tiedämme, että osaamisen merkitys tulee kasvamaan entistä enemmän ja työmarkkinat muuttuvat, meidän pitää tehdä kaikemme, että me tuemme elinikäistä oppimista ja mahdollistamme ihmisille tutkinnon suorittamisen myös toisella paikkakunnalla mutta myös mahdollisesti työelämässä olemisen. Varsinkin, kun on kyse perheellisistä ihmisistä — ja minä tiedän lapsiperheiden tilanteesta, että lapsiperheköyhyys on suurta — niin meidän pitäisi tukea tämmöisissä tilanteissa ihmisten mahdollisuutta opiskella. Tästä syystä tein tämän lakialoitteen, ja tämä nimenomaan perustuu siihen, että työttömyysetuudella omaehtoiseen opiskeluun siirryttäessä on varmistettu henkilön työllisyysuunnitelman ajantasaisuus, etenkin, jos henkilö on työskennellyt osa-aikaisesti ja saanut siis soviteltua työttömyysetuutta ennen omaehtoisen opiskelun aloittamista. On olemassa vaara, että osa-aikaisesta työstä irtisanoutuminen tai tehtyjen tuntien väheneminen aiheuttaa tulkinnan, jonka mukaan henkilölle määrätään karenssi, ja näin mahdollisuus omaehtoiseen opiskeluun estyy. Eräs tällainen tilanne voi muodostua, jos osa-aikatyön tekopaikka ja opiskelupaikkakunta ovat etäällä toisistaan. Pätevän syyn ollessa kyseessä ja kun henkilö toimii työllisyysuunnitelmansa mukaisesti, ei henkilön työttömyysetuutta tule evätä, vaikka hänen työtuntinsa vähenisivät mutta kokonaistarkastelussa hänen työmarkkina-asemansa paranisi esimerkiksi omaehtoisen opiskelun kautta.

On tärkeää, että esteitä kansalaisten työmarkkina-aseman parantamiseksi puretaan. On selvää, että sosiaaliturvajärjestelmämme tarvitsee kokonaisuudistuksen työllistymisen ja koulutuksen saumattomaksi yhteensovittamiseksi ja sujuvoittamiseksi.

Näillä perusteilla ehdotan, että eduskunta hyväksyy lain työttömyysturvalain 10 luvun 4 §:n ja 11 luvun 4 §:n muuttamisesta siten, että muutetaan työttömyysturvalain 10 luvun 4 §:n 2 momentti sekä 11 luvun 4 §:n 1 momentin 3 kohta, sellaisina kuin ne ovat, 10 luvun 4 §:n 2 momentti laissa ja 11 luvun 1 momentin 3 kohta laissa. Tältä osin esitän, että nämä pykälät tulevat tulevaisuudessa seuraavan hallituksen käsittelyyn, ja toivon, että me voimme yhdessä parantaa, voisiko sanoa, ihmisten elinikäistä oppimista ja kouluttautumista ja sitä kautta pystymme vastaamaan työmarkkinoiden tarpeeseen entistä paremmin.

15.52 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Anneli Kiljunen on tehnyt tärkeän ja hyvän lakialoitteen, ja hän perusteli tuossa hyvin aloitteensa taustaa. On erittäin tärkeää, että koulutusta ja työtä yhteensovitetaan ja esteet työmarkkina-aseman parantamiseksi puretaan. Koulutus parantaa kansalaisten työmarkkina-asemaa, ja se on avain myös sinne työelämään sen jälkeen, jos yksi ura päättyy, yksi ovi sulkeutuu — toinen aukeaa, ja koulutus avaa niitä.

Joku joskus sanoi, että tänä päivänä ihminen tarvitsee kolme erilaista ammattia, jotta pystyy olemaan koko työikänsä mukana työelämässä, ja kyllä se varmasti näin on. Amma-

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

tit muuttuvat, työnkuvat muuttuvat ja yhteiskunta menee sillä tavalla eteenpäin, joten erittäin kannatettava lakialoite. Toivon, että seuraava hallitus sitten huomioi tämän edustaja Anneli Kiljusen tärkeän lakialoitteen ja tekee toimia sen eteen.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

14. Lakialoite laiksi työsopimuslain muuttamisesta

Lakialoite LA 103/2018 vp Arja Juvonen ps ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Keskustelu

15.53 Arja Juvonen ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä lakialoite liittyy työsopimuslain muuttamiseen. Tämän aloitteen tarkoituksena on antaa työntekijälle oikeus saada vapaata työstään omaishoitoa varten sekä oikeus jäädä määräajaksi pois työstä työntekijän perheenjäsenen tai muun hänelle läheisen henkilön erityistä hoitoa varten. Tein tämän lakialoitteen jo vuonna 2016. Tein siitä myös silloin kirjallisen kysymyksen, mutta nyt sitten päätin, että nyt on aika myös jättää tämä.

Nykyisessä lainsäädännössä omaishoitajalla tarkoitetaan hoidettavan omaista tai muuta hoidettavalle läheistä henkilöä, joka on tehnyt omaishoitosopimuksen. Omaishoitosopimuksella tarkoitetaan hoitajan ja hoidon järjestämisestä vastaavan kunnan välistä toimeksiantosopimusta omaishoidon järjestämisestä. Erityisen hoidon tarpeeseen annettava vapaa voi puolestaan olla kyseessä esimerkiksi silloin, kun työntekijän perheenjäsen tai läheinen sairastuu äkillisesti ja vakavasti, joutuu sairaalahoitoon tai kyseessä on saattohoito.

Tässä kerroin hieman siitä, mistä lakialoitteessa on kysymys. Puhumme omaishoitajuudesta, omaishoitajasopimuksesta.

Tarve omaishoitajille kasvaa jatkuvasti. Yhä useampi omainen toivoo voivansa toimia jossakin elämänsä vaiheessa omaishoitajana tai osallistua muutoin omaisen hoitoon. Palvelujen rakenne pyritään myös muuttamaan niin, että ikääntyneiden, pitkäaikaissairaiden ja vammaisten hoitoa suunnataan tapahtuvaksi yhä enemmän kotiympäristössä ja että se olisi siellä mahdollista. Hallituksen kärkihankkeen omaishoidon ja perhehoidon kehittämisestä tavoitteena on ollut parantaa muun muassa omaishoitajien mahdollisuutta päästä terveystarkastukseen ja saada ohjausta ja neuvontaa vaativassa omaishoitajan työssä.

Työsopimuslakiin vuonna 2011 lisätyn poissaoloa perheenjäsenen tai muun läheisen hoitamiseksi koskevan säännöksen mukaan työnantajan on pyrittävä järjestämään työt niin, että työntekijä voi jäädä määräajaksi hoitamaan perheenjäsentä tai muuta hänelle läheistä henkilöä. Tällöin työnantaja ja työntekijä sopivat vapaan kestosta ja muista järjestelyistä, ja tämä on työsopimuslain 7 a §:ssä. Tämä säännös ei kuitenkaan toteudu riittävän tehokkaasti, koska sen olemassaoloa ei tiedosteta ja vaativaa omais- ja läheishoitotyötä

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

tehdään usein oman työn ohessa. Nykyinen työsopimuslaki siis mahdollistaa poissaolon läheisen hoitamiseksi, mutta ei velvoita työnantajaa sellaista vapaata antamaan.

Tässä on lakialoitteeni tausta: nykyinen laki mahdollistaa, että henkilö voi jäädä hoitamaan läheistä, mutta ei velvoita työnantajaa sellaista vapaata antamaan.

Vuonna 2016 tein peruspalveluministerille kirjallisen kysymyksen liittyen juurikin työsopimuslakiin omaishoitajuustilanteissa. Kysyin siinä, tulisiko lainsäädäntöä kehittää siten, että työntekijällä olisi aina oikeus saada vapaata omaisen sekä perheenjäsenen tai muun läheisen hoitoa varten. Vastauksessa kerrottiin, että lain mahdollistamia joustoja käytetään hyvin vähän ja siitä pitäisi lisätä tiedottamista sekä työnantajille että työntekijöille. Vastauksessa kerrottiin myös, että työssäkäynnillä on luonnollisesti taloudellinen merkitys, koska omaishoidon tuki on pääsääntöisesti niin pieni, että se ei vastaa palkkatuloa.

Omaishoitajien ja perheenjäsentään tai läheistään tilapäisesti hoitavien aseman parantaminen nykyistä paremmaksi on tarkoituksenmukaista. Työssäkäynnin ja hoivan yhdistäminen on usein haasteellista ja monet joutuvat tekemään työhön liittyviä myönnytyksiä hoivavastuun takia esimerkiksi lyhentämällä työaikaa, kieltäytymällä uusista tehtävistä tai vaikka työmatkoista. Lakialoitteen tarkoituksena on siis mahdollistaa työntekijän pääsy hoitamaan läheistään ja lisätä mahdollisuuksia osallistua toteuttamaan inhimillistä ja arvokasta omaishoittoa.

Vanhustenhoidon pitkäaikaisten laitoshoivapaikkojen vähentäminen on johtanut siihen, että yhä huonokuntoisempia vanhuksia kotiutetaan kotihoitoon. Tämä lakialoite on tarkoitettu myös merkiksi siitä, että niitä hedelmiä nyt hallitus poimii, mitä on tullut tehtyä. Laitospaikkoja on vähennetty, entistä huonokuntoisemmat ovat kodeissaan, ja läheiset eivät pysty eivätkä pääse heitä hoitamaan, koska heillä ei ole oikeutta jäädä työstään pois omaishoidon ajaksi.

Laitoshoivapaikkojen alasajo on ollut yhteiskunnassamme systemaattista, ja se on tapahtunut hallituskaudesta toiseen. Vuoden 2019 valtiontalouden talousarvion mukaan laitoshoivapaikkoja on vähennetty vuodesta 2014 siten, että kun vuonna 2014 oli laitoshoivassa 3,9 prosenttia 80 vuotta täyttäneistä vanhuksista, niin vuonna 2019 heitä arvioidaan olevan vain 1,5 prosenttia, eli tämä määrä on puolittunut.

Tämä merkitsee, että yhä useampi ikääntynyt hoidetaan kotihoidon piirissä tai hän viettää muutoin vanhuuttaan kotona. Kotihoidon tilanne taasen nousee jatkuvasti Suomessa esiin huolestuttavana, sillä siihen ei ole kohdennettu riittävästi hoitohenkilöstön resursseja. Kun vanhukselle ei myönnetä ympärivuorokautista hoivapaikkaa, niin yhtälö ikääntyneen kotona pärjäämisen kannalta on mahdoton ja seurauksena on juuri se, että useampi omainen huolehtii läheisestään, mutta työelämässä olevan henkilön osallistuminen läheisensä hoivaan on usein erittäin hankalaa. Kesken työpäivän voi tulla tarvetta lähteä katsomaan läheisen tilannetta tämän kotiin, osallistua perushoidollisiin tehtäviin, viedä läheistä lääkäriin tai kuntoutukseen tai viettää muutoin aikaa yksinäisen läheisen luona. Myös parantumattomasti sairaan ja saattohoidossa olevan läheisen omaisella on usein edessä tilanteita, joissa hän toivoisi voivansa olla läheisensä vierellä, mutta se ei välttämättä ole työn ja työaikojen vuoksi mahdollista. On siis erittäin tärkeää, että näissä tilanteissa työntekijällä on oikeus jäädä työstään omaishoitajaksi tai olla muutoin poissa perheenjäsenen tai muun hänelle läheisen henkilön erityistä hoitoa varten.

Arvoisa puhemies! Tämän lakialoitteen tarkoitus on myös viedä yrityksille, yrittäjille, työnantajille se viesti, että työntekijät ovat usein puun ja kuoren välissä. Ei ole työntekijän vika, että on omaishoitotilanteita, vaan näen erittäin vahvasti sen, että hallitus toimillaan

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

vähentäessään ikäihmisten hoivapaikkoja antaa selkeän signaalin siitä, että läheisten tulee osallistua entistä enemmän omaistensa hoitoon. Sen takia ruuhkavuosissa elävät työntekijät kokevat suurta painetta siitä, millä tavalla nämä asiat järjestetään.

Vielä lisäksi muistutuksena se, että Kela-taksien toimimattomuus — se taksi ei tule, kun ikäihminen soittaa ja pyytää päästä vaikka kuntoutukseen tai hoivaan — tarkoittaa sitä, että työntekijä lähtee sieltä työpaikalta omaistaan viemään. Nämä ovat myös ihan tuttuja tilanteita itselleni henkilökohtaisesti. Olemme näiden tilanteiden ääressä. Tiedän siis mistä puhun.

Omaishoitajien työ on äärettömän merkityksellistä. On tärkeää, että siihen annetaan mahdollisuuksia ja kannustimia. Työn, perhe-elämän ja omaishoidon yhteensovittamisen tulee voida olla mahdollista. Tässä lakialoitteessa ehdotetulla lakimuutoksella pyrkimyksenä on lisätä inhimillisyyttä ja ymmärrystä kansalaisten erilaisiin elämäntilanteisiin. Lakialoitteen käsittelyn yhteydessä on hyvä käydä keskustelua myös omaishoidon tuen riittävyydestä. Vuoden 2019 omaishoidon tuen hoitopalkkion vähimmäismäärä on 399,91 euroa kuukaudessa ja enimmäismäärä 799,81 euroa kuukaudessa. Omaishoidon tuen tulisi turvata myös taloudellinen pärjääminen omaishoidon aikana, mutta nykyisellään tuen määrä on kovin pieni. Tulisi miettiä sitä, että omaishoidon tuen pitäisi olla verotonta.

Tästä asiasta on tehty myös sellainen kansalaisaloite, jossa on esitetty, että työntekijän jäädessä työstä pois tämä vapaa ei olisi palkatonta, vaan siitä saisi myös palkan, ja ne ovat myös niitä keskusteluja, mitä meidän tulee käydä. Tarkoituksena ei todellakaan ole kurjuuttaa työnantajien eikä yrittäjien tilannetta, vaan lähettää heille viesti täältä eduskunnasta, että omaishoitajat ja työntekijät ovat usein todella vaikeissa tilanteissa. Mitä tehdä, kun äiti odottaa kotona? Mitä tehdä, kun yksinäisessä kodissa isän pitää päästä lääkäriin? Hallitus ei anna hoivapaikkoja, kotihoito on riittämätöntä. Silloin se on meidän tehtävä, tyttäret, pojat, läheiset, omaiset hoitavat rakkaansa, ja näin kuuluu olla, ja tähän tulee antaa kannustimia.

16.02 Katja Hänninen vas: Arvoisa rouva puhemies! Kannatan kyllä lämpimästi edustaja Juvosen tekemää lakialoitetta. Toivottavasti ensi vaalikaudella tämä asia hoidetaan kuntoon.

Kerron esimerkin äidistä, jonka lapsi sairastui syöpään, parantumattomaan syöpään, ja jokainen äiti varmaan ymmärtää, miten siinä valintatilanteessa tehdään, jatketaanko töissä vai ollaanko lapsen rinnalla. Valitettavasti tämä äiti ei voinut valita molempia, että olisi voinut olla lapsensa rinnalla ja silti säilyttää työpaikkansa, vaan hän menetti työpaikkansa. Hän ei saanut sellaista mahdollisuutta, että olisi voinut hoitaa ja olla lapsensa vierellä. Ja tämä lakialoite mahdollistaa sen, että tämmöisessä omaishoitotilanteessa voidaan säilyttää se työpaikka, että heidän ei tarvitse tämmöisiä epäinhimillisiä kohtaloita kokea vielä sen raskaan menetyksen rinnalla, mikä siihen tilanteeseen liittyy.

Arvoisa rouva puhemies! On myös toki myönnettävä se, että tällä vaalikaudella, kun sote-uudistusta on sorvattu, omaishoitajien aseman parantaminen jäi täysin taka-alalle. Hallitus ei kyllä saa minultakaan yhtään pistettä omaishoitajien aseman parantamisesta, koska sitä ei ole tehty. Luvattiin viime vaalien alla, että kriteereitä yhtenäistetään omaishoidon maksatuksen suhteen, luvattiin tukipalveluita parantaa ja näitä vapaapäiviä myös myöntää, mutta näin ei ole käynyt.

Ja tosiaan yksi suuri huoli on myös näitten laitospaikkojen vähentyminen. Elikkä meidän ikäihmiset, vanhukset, vammaiset, heidän hoitonsa tulevaisuus, mikäli heille ei voida

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

sitä laitospaikkaa turvata, niin kai heille kuitenkin se hyvä hoiva kaikissa tilanteissa pitäisi meidän mahdollistaa. Ja kyllä, tyttärenä minäkin mietin, että kun se päivä koittaa, että omat vanhempani tarvitsevat omaishoitoa, niin kuinka se sitten mahdollistetaan, kuinka se on taloudellisesti mahdollista, inhimillisesti mahdollista. Ja kyllä yhteiskunnalla, joka säästää siinä valtavan määrän taloudellisesti, pitäisi olla myös siihen antaa kannustimia, jotta perheissä nämä tilanteet voidaan inhimillisesti hoitaa, koska jokainen yleensä haluaa olla siinä läsnä ja mukana, mikäli se on mahdollista.

Elikkä tämä aloite on hyvä ja kannatettava, ja toivotaan, että tähän työsopimuslakiin tulee sitten heti ensi vaalikauden alussa, alkumetreillä, ja hallitusohjelmaan jo kirjaukset tämän omaishoidon kokonaisuudistuksesta ja niistä askelmerkeistä, kuinka sitä kauttaaltaan parannetaan ja kuinka erilaiset omaishoitotilanteet huomioidaan tulevassa lainsäädännössä.

16.06 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos edustaja Hänniselle hyvästä puheenvuorosta. Todellakin, nykyinen työsopimuslaki siis mahdollistaa poissaolon läheisen hoitamiseksi mutta ei velvoita sellaista antamaan, ja nämä ovat juuri niitä asioita, joihin työpaikalla törmätään, ja pahimmassa tapauksessa työntekijä joutuu irtisanoutumaan, koska hän ei pysty pitämään sitä työpaikkaansa. Elämässä tulee erilaisia tilanteita, ja tämän lakialoitteen tarkoitus on turvata työntekijälle sen työpaikan säilyminen ja se, että saa vapaan omaishoitosopimuksen ajaksi tai jos tulee äkillinen sairastuminen läheiselle tai saat-tohoitotilanne, voi olla siinä läsnä.

Uskon, että Suomessa on vähemmän niitä työnantajia, jotka eivät pyrkisi tekemään näitä joustoja. Suomalainen työnantaja on hyvä, suomalainen yrittäjä on reilu, ja varmasti ajatellaan aina sydämen kautta näitä asioita, mutta siitä huolimatta on tilanteita, että tällaiset vapaat eivät ole mahdollisia. Juurikin sen takia näen, ettei siitä olisi mitään haittaa, että se olisi enemmän vielä tiukemmin tänne meidän suomalaiseen lainsäädäntöön kirjattu, ja perusteluina juurikin ne, mitä esimerkiksi edustaja Hänninen nostitte esille.

Omaishoidon kriteeristöä olisi pitänyt enemmän saattaa samalla viivalle. Omaishoitajien palkkiosta olisi pitänyt pystyä enemmän tekemään eduskunnassa avauksia, kuten siitä, tulisiko sen olla verotonta. Sehän oli jo edellisellä hallituskaudella selvityksessä, tulisiko sen olla verotonta. On paljon asioita, mitä me voisimme... Kuin myös omaishoitajien lakisääteiset vapaapäivät, joiden toteutuminen on monesti hyvin hankalaa. Kuin myös se, että kun omaishoitaja vie sen läheisensä lyhytaikaiseen hoivapaikkaan, niin hoivapaikka ei saisi olla pelkkä säilöönotto, vaan hoidon tulisi olla laadukasta ja hyvää, jotta omaishoitaja todellakin kykenisi sitten toipumaan muutaman vapaapäivän aikana siitä usein hyvinkin raskaasta omaishoidon työstä.

Todellakin toivoisin, että suomalaiset yrittäjät tarttuisivat tähän asiaan ja sanoisivat ääneen, onko hallituksen toimissa ollut nyt vikaa, kun laitospaikkoja, hoivapaikkoja on vähennetty ja kun hyvin sairaat vanhukset, jotka menevät vaikka päivystykseen, kun on ongelmia, palautetaan bumerangina omaan kotiin, ja siellä on sitten yönselässä hyvinkin sairaita ihmisiä. Mikä vika on tässä hallituksen linjassa? Toisaalta halutaan tukea yrittäjyyttä ja sanotaan, että yrittäjyyden kannustimia tulee purkaa, mutta sitten toisaalta taas vaikeutetaan sen työntekijän toimintaa siellä työpaikalla, koska hänellä on hätä, kun hän joutuu välillä hoitamaan sitä ikääntynyttä vanhusta.

Niitä on muuten paljon, jotka tekevät työnsä ohessa ilman mitään palkkiota sitä omaishoidon työtä. Eli siinä mielessä näen, että seuraavalle hallitukselle siirtyy kyllä val-

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

tava salkku tärkeitä asioita. Omaishoidon asiat on pantava silloin kuntoon, ja tämä on nyt sitten se alku ja potkupallo, minkä minä heitän sinne seuraavalle hallitukselle.

Omaishoitajalle kaikki kunnia.

16.09 Katja Hänninen vas: Arvoisa rouva puhemies! Vielä ihan lyhyesti. Tuossa pohdin mielessäni sitä — kun me monesti näistä laitoshoidon kustannuksista käymme keskustelua ja tiedämme, että tuettu palveluasuminen voi maksaa 4 000 euroakin kuukaudessa, jopa enemmän — että kyllä melko säästö siitä saataisiin yhteiskunnalle, mikäli me mahdollistaisimme omaishoidon ainakin niissä tilanteissa, kun se muuten olisi mahdollista ja olisi omaisella halua siihen.

Mutta vielä yksi esimerkki. Kun meidän Lapsen puolesta -ryhmässämme tavattiin niitä omaishoitajia, jotka hoitivat vammaista lastaan kotona, niin ei nyt ihan mutta lähestulkoon 100 prosenttia heistä on naisia. Tämä on myös tasa-arvokysymys, mikä monesti unohtuu näissä omaishoitotilanteissa. Toki ikäihmisten puolella on myös puolin ja toisin, niin että omaishoitajana toimii aika usein myös mies, mutta varsinkin, kun puhutaan vammaisista lapsista ja nuorista, joita hoidetaan kotona, aika usein se on äiti, joka jää sinne hoitamaan, ja se sitten saattaa kasata monenlaisia taloudellisia ja sosiaalisia tilanteita tämän hoitajan osalta. Elikkä ei välttämättä pääse harrastamaan, ei tapaamaan ystäviä, on hyvin sidottu siihen 24/7-hoitotilanteeseen.

Siinä mielessä tarvittaisiin myös osa-aikatyön mahdollistaminen ilman, että se vaikuttaisi siihen kokonaistoimeentuloon. Minusta oli aivan järkyttävää kuulla sellainen — en tiennyt, että näin voi olla, mutta näin kuitenkin on — että omaishoitoa leikataan siltä ajalta, kun lapsi on perusopetuksessa koulussa, että sitä ei katsota enää siihen omaishoitaja-aikaan, koska hän ei ole silloin kotona hoidettavana. Mutta meillä on Suomessa kuitenkin oppivelvollisuus, ja kai nyt peruskoulu kuuluu myös sille vammaiselle lapselle, niin että se oli mielestäni aika erikoista. Tästäkin asiasta, mikäli jatkokausi tulee — tai kuka tahansa täällä nyt sitten onkaan seuraavalla vaalikaudella — toivon, että tartutaan tähän ja tehdään siihen myös tarvittavat lakimuutosehdotukset.

16.11 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Nyt puhumme yleisestikin omaishoitajien tilanteesta ja siitä, millä pienillä arjen asioilla voisimme helpottaa ja virkistää heitä.

Tein vuosia sitten Espoossa kaupunginvaltuutettuna valtuustoaloitteen siitä, että omaishoitajille myönnetään maksuttomat urheilu-, liikunta- ja uintipalvelut eli niin sanottu omaishoitajien Sporttikortti. Sen tarkoituksena oli juurikin tuoda — omaishoitajia on eri-ikäisiä, emme puhu ainoastaan ikäihmisistä, puhumme myös nuorista vanhemmista — heidät samalla viivalle, niin että heillä on oikeus ja mahdollisuus mennä uimaan silloin, kun he kokevat niin, tai liikkumaan kuntosalille, kaupungin järjestämiin erilaisiin liikuntatuokioihin. Se kesti muutamia vuosia, että se aloite meni läpi, mutta se meni loppujen lopuksi läpi.

Nyt meillä Espoossa on omaishoitajien Sporttikortti, ja olen tehnyt täällä eduskunnassa talousarvioaloitteita ja toimenpidealoitteita liittyen tähän asiaan. Toivoisin, että myös muut kunnat, kaupungit ottaisivat tämän omakseen. Olen myös kannustanut edustajia, että viekää omiin valtuustoihinne tällaisia erilaisia hyviä aloitteita, koska me puhumme niin pienistä rahamääristä, kun vertaa siihen, miten suuri inhimillinen ilo ja hyöty näistä tämmöisistä pienistä arjen asioista on. Tosiaankin suositeltavaa. Ei niiden tarvitse olla isoja asioita, että omaishoitaja jaksaa. Se ymmärrys ja sen inhimillisen hyvän lisääminen, mikä tulee

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

siinä, kun me ymmärrämme ja mahdollistamme sen, että omaishoitajan ääni kuuluu ja hän saa myös lepoa ja tukea silloin, kun tarvitsee — minun mielestäni se on avain siihen, että yhä useampi suomalainen haluaa toimia omaishoitajana.

Näen kyllä myös sen tämänhetkisen tilanteen, millä tavalla vanhustenhoito on noussut esille ja mitä äärettömiä epäkohtia ja kaltoinkohtelua siellä on, osa on jopa poliisitutkinassa, niin, että kyllä suomalaiset pelkäävät ikääntymistä ja vanhuutta. Kun miettii, että ajattelepas omalle kohdalle, että haluatko, että oma läheisesi päätyy hoitoon, missä välttämättä hoito ei ole hyvää, niin yhä useampi miettii, että minä jään omaishoitajaksi. Se on myös askel pois siitä kärrynpyörästä, oravanpyörästä, missä työelämässä painitaan, ja siitä juoksusta, kaasusta pohjassa kulkemisesta ja epätoivosta, että mitenkö siellä ikääntynyt koidissaan pärjää.

Ehkä näihin sanoihin: En muista, että koskaan olisi ollut eduskuntasali näin tyhjä, kun pidän puheenvuoroa. Kiitos, edustaja Hänninen, olen teidän kanssanne aikaisemminkin kyllä täällä keskustellut muun muassa sotilastapaturma- ja palvelussairauslaista yhdessä, mutta kaksin olemme vahvempia kuin yksin, ja minä luulen, että me viemme yhdessä eteenpäin sitten, ainakin näin taustalla, että asiat etenisivät. Kiitos kovasti, että olitte täällä puhumassa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

15. Lakialoite laiksi lastensuojelulain 13 b §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 104/2018 vp Outi Alanko-Kahiluoto vihr

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 15. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu

16.14 **Katja Hänninen vas:** Arvoisa rouva puhemies! Ajattelen, että tämä on kuitenkin jälleen niitä aloitteita, jotka ansaitsevat tulla kerrotuksi tässä salissa. Elikkä aloitteen pääasiallinen sisältö on se, että ehdotetaan lastensuojelulakiin säännöstä, jonka mukaan lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä saa olla vastuullaan enintään 25 lasta.

Tällä hetkellä sosiaalityöntekijöistä on huutava pula. Huostaan otettujen, kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten, nuorten määrä on ollut aika lailla kasvussa, ja yhdellä sosiaalityöntekijällä saattaa olla asiakkaana jopa 60—100 lasta, jotenka voi vain kysyä, kuinka hyvin siinä sosiaalityöntekijällä riittää aikaa jokaista lasta kohti — aivan liian monta yhtä sosiaalityöntekijää kohti.

Itse henkilökohtaisesti kuntapäättäjänä olen huomannut myös sen, että sosiaalityöntekijöitä ei vain ole edes palkattavaksi, elikkä yritämme rekrytoida, mutta jostain syystä niitä on hyvin vaikea saada, elikkä avoimia paikkoja on. Varmaan johtuu osittain myös siitä, että

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

se työ koetaan hyvin kuormittavaksi ja juuri siitä syystä, että niin paljon on sitä työtä yhtä sosiaalityöntekijää kohden.

Selvityksen mukaan on nostettu esille myös eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen näkemys, jonka mukaan sosiaalityöntekijöiden vastuulla olevien asiakasperheiden suuri määrä vaikuttaa vakavasti myös sijaishuoltopaikkojen valvontaan. Tämäkin on nostettava esille. Elikkä kun me nyt näistä vanhuspalveluista olemme paljon puhuneet ja niiden valvonnan puutteesta, niin myös näiden sijaishuoltopaikkojen valvonnassa on puutteita.

Toivottavasti ensi vaalikaudella tämäkin asia saadaan vihdoinkin ja viimein kuntoon ja tehdään tähän lastensuojelulakiin sellainen muutos, että yhtä sosiaalityöntekijää kohden voi olla korkeintaan 25 asiakasta.

16.17 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tämä kansanedustaja Outi Alanko-Kahiluodon tekemä lakialoite on äärettömän tärkeä ja nostaa meille esiin myös lasten tilanteen. Me olemme puhuneet paljon ikäihmisistä ja vanhuksista, mutta todellakin sosiaalityöntekijällä voi olla asiakkaana jopa 60—100 lasta kerrallaan. Siis tähän on ihan pöyristyttävä määrä. Tähän on aivan käsittämätöntä. Puhumme lapsista, heistä joiden huomioiminen ja heidän asioidensa selvittäminen on äärettömän tärkeää ja monivivahteista. Vastuu on ihan valtavan suuri. Vastuu on niin suuri, että voisi kuvitella, että ei siinä sosiaalityöntekijä yöllä unta saa, kun hän miettii, millä tavalla hän tehtävänsä hoitaa niin, että varmasti tulee hyvin hoidettua.

Aulikki Kananoja, joka on ylisosiaalineuvos, on tehnyt selvityksen Lastensuojelun kehittämisen suunta ja suositukset vuonna 2019. Hän kiinnittää siinä huomiota korkean asiakasmäärän lisäksi sosiaalityöntekijöiden suureen vaihtuvuuteen, sijaisten puutteeseen sekä työn puutteelliseen organisointiin ja johtamiseen. Ja tässä Kananojan raportissa tulee esiin myös lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden huoli siitä, että suuresta asiakasmäärästä johtuva työn kuormittavuus ei anna mahdollisuuksia tehdä tätä työtä ammatin eettisten periaatteiden mukaisesti ja sosiaalityön onnistumiselle tärkeä asiakassuhde kärsii ajanpuutteesta. Ja tämä vaikeuttaa myös sen luottamuksen rakentumista asiakkaan ja ammattilaisen välillä.

Arvoisa puhemies! Välillä minusta tuntuu, että kyllä yhteiskunnan prioriteetit ja arvot ovat ihan päin mäntyä, kun miettii: Me unohdamme meidän vanhukset, me unohdamme heidät laitoksissa, me unohdamme heidän riittävien hoitajien määrän, hoivan käden määrän. Me unohdamme myös lapset ja lastensuojelun, ja jotenkin tuntuu, että kuitenkin meidän pitää rakentaa sitä tulevaisuutta ja miettiä, että heidän ovat niitä meidän tulevaisuuden aikuisia. Kyllähän tälle asialle tulisi tehdä jotakin ja nähdä se, että ei ainoastaan kovat arvot, vaan myös pehmeät arvot. Ja on ollut hyvä lukea myös siitä, että pääkaupunkiseudulla on ruvettu kiinnittämään huomiota myös sosiaalityöntekijöiden palkkaukseen. Ja on erittäin tärkeää, että me puhumme palkkapolitiikasta silloin, kun me houkuttelemme hyviä, osaavia ammattilaisia tekemään tätä tärkeää työtä. Palkkapolitiikka: monesti he ovat naisia, pienituloinen nainen nyt on pienituloinen eläkeläisnainen ikääntyneenä, ja sitten entistään ikääntyneempänä hän on juuri se, jolle niitä palveluja yhteiskunnan tulee tarjota. Eli palkkapolitiikka myös keskiöön keskustelussa, kuinka saamme hyvää hoitohenkilöstöä niin sairaaloihin, vanhustenhoitoon, päiväkoteihin kuin lastensuojeluun ja sosiaalityöhön.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

16. Hallituksen vuosikertomus 2017

Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus eduskunnalle valtion vuoden 2017 tilinpäätöksen ja hallituksen vuosikertomuksen tarkastuksesta

Kertomus K 11/2018 vp

Kertomus K 17/2018 vp

Valiokunnan mietintö TrVM 11/2018 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 5.3.2019 pidettävään täysistuntoon.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kaivoslain 32 ja 34 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 293/2018 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 40/2018 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 5.3.2019 pidettävään täysistuntoon.

18. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rikoslain ja valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 17 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 231/2018 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 21/2018 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 5.3.2019 pidettävään täysistuntoon.

19. Lakialoite laiksi kansanedustajain eläkelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen 2 momentin kumoamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lakialoite LA 84/2018 vp

Kansalaisaloite KAA 1/2018 vp

Lakialoite LA 18/2016 vp

Valiokunnan mietintö StVM 36/2018 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 5.3.2019 pidettävään täysistuntoon.

20. Tasa-arvovaltuutetun kertomus eduskunnalle 2018

Kertomus K 22/2018 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 16/2018 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 5.3.2019 pidettävään täysistuntoon.

Pöytäkirja PTK 169/2018 vp

21. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on tiistaina 5.3.2019 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 16.20.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen